

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านโคกเกตุ
ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2546

ISBN 974-04-3674-9

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนา

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านโคกเกตุ

ตำบลปลายโพรงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

.....
นางสาวศหลิน เตียวสุรินทร์
ผู้วิจัย

.....
รองศาสตราจารย์รัชชัย บุญโชติ,
ค.บ., วท.ม., Ph. D. (Geography)
ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฐิติ มอนซอน,
สม.บ., สค.ม., M.O.H.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์รัศมีคารา หุ่นสวัสดิ์,
Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

.....
อาจารย์บรรยงค์ อัมพวา,
วท.ม.(ชีวสถิติ)
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร
สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนา

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านโคกเกตุ

ตำบลปลายโพรงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ได้รับการพิจารณาให้นับว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม

วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2546

นางสาวศหลิน เดียวสุรินทร์

ผู้วิจัย

รองศาสตราจารย์รัชชัย บุญโชติ,

ค.บ., วท.ม., Ph. D. (Geography)

ประธานสอบวิทยานิพนธ์

กิตติศักดิ์ ทอหว.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติศักดิ์ ทอหว,

M.P.H. (International Health Planning)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุสดี มอนซอน,

สม.บ., สค.ม., M.O.H.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์รัศมีดาร่า หุ่นสวัสดิ์,

Ph.D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์สุรีย์ กาญจนวงศ์,

Ph.D. (Psychology)

คณบดี

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยมหิดล Mahidol University

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ให้คำปรึกษาของรองศาสตราจารย์ ดร. ธวัชชัย บุญโชติ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปฐพี มอนซอน กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้สละเวลาให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ ตลอดจนพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง ต่างๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ ทองนพ ที่ได้สละเวลา อันมีค่ามาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำอย่างละเอียด ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ เดและแม่ผู้เป็นที่รักสูงสุดของลูก ผู้ให้การสนับสนุนลูก ทั้งกายและใจ ผู้ซึ่งไม่เคยเหนื่อยกับการรอคอยปริญญาใบนี้ของลูก

ขอขอบคุณก้านันธวัช บุญพืด ที่ให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตำบลปลายโพงพางโดยละเอียด และชาวบ้าน โศกเกตูที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถาม

ขอบคุณเพื่อนๆ ก๊วนเทนนิสที่คอยให้กำลังใจ ขอบคุณพี่หนูเล็กที่ยินดีสละเวลาช่วยอยู่ เสมอ ขอบคุณเพื่อนๆ ที่ทำงาน ที่ช่วยเก็บข้อมูล พร้อมทั้งทำงานแทนให้เมื่อยามที่ผู้วิจัยต้องเร่งทำ วิทยานิพนธ์และไปพบอาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบคุณน้ำอ้อยและเจ้าหน้าที่ที่ภาควิชาสังคมศาสตร์ทุก ท่านที่อำนวยความสะดวกให้ผู้วิจัยจนกระทั่งจบการศึกษา

ขอบคุณหน่อย ผู้เป็นกำลังใจ คอยผลักดัน และช่วยเหลือผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยอาจมิได้เอ่ยนามผู้ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และมีส่วนร่วมช่วยเหลือให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ได้ทั้งหมด แต่ขอให้รู้ว่าผู้วิจัยยังระลึกถึงอยู่เสมอและผู้วิจัยขอ ขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้าย ประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอยกคุณความดีนั้นแด่ เด และแม่ผู้ซึ่งเป็นครูคนแรกของลูก ครู อาจารย์ ที่ประสาทวิชาแก่ลูกศิษย์คนนี้ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน

ศหลิน เตียวสุรินทร์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้าน โลกเกตุดำบลปลายโพงพาง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดมุกดาหาร (FACTORS AFFECTING THE WANT OF LOCAL RESIDENTS IN ECOTOURISM DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF KOK GATE VILLAGE, TAMBON PLAI PONG PHANG, AMPHOE AMPHAWA, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE)

นางสาวสทิติน เดียวสุรินทร์ 4137335 SHEV/M

ศค.ม. (สังคมศาสตร์) สาขาสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : รัชชชัย บุญโชติ, ค.บ., วท.ม., Ph. D. (Geography), ปุสดี มอนซอน, สม.บ., ศค.ม., M.O.H.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โลกเกตุดำบลไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 152 คน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้การสังเกตร่วมกับวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้สถิติร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติไคแอสควร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง และมีความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเงินลงทุนในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนตัวแปร ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น เขตพื้นที่ที่ประชาชนอาศัย และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

งานวิจัยนี้เสนอแนะว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนท้องถิ่นในด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และควรให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งทางตรงและทางอ้อม และควรให้การสนับสนุนเงินลงทุนในการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนท้องถิ่นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ / ความต้องการของประชาชนท้องถิ่น / การท่องเที่ยวชุมชน

154 หน้า . ISBN 974-04-3674-9

FACTORS AFFECTING THE WANT OF LOCAL RESIDENTS IN ECOTOURISM DEVELOPMENT : A CASE STUDY OF KOK GATE VILLAGE, TAMBON PLAI PONG PHANG, AMPHOE AMPHAWA, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

SALIN DEOSURIN 4137335 SHEV/M

M.A. (ENVIRONMENT)

THESIS ADVISORS : THAWATCHAI BOONCHOTE, B.ED., M.SC., Ph.D.
PUSTEE MONSON, B.A., M.A., M.O.H.

ABSTRACT

The purpose of this survey research was to investigate the want of local residents in ecotourism development and factors affected it. This research was conducted in qualitative and quantitative methodology. The in-depth interview and direct observation were used in exploring an overview of Kok Gate village and the questionnaire was used in collecting data from 152 Kok Gate local residents. Percentage, mean, standard deviation and chi-square were used in statistic analysis.

The result demonstrated that the local people greatly wanted to have ecotourism development and they particularly wanted the budget supported from involved agencies. The factors which were significantly related to the want for ecotourism development were, at < 0.05 , gender, age, occupation, income, knowledge in ecotourism, impact perceived by the local residents and benefit from ecotourism and, at < 0.001 , were readiness for ecotourism development.

The recommendation from this study is, firstly, the involved agencies should hold the training courses in ecotourism, especially about the ecotourist behavior. Secondly, They should encourage local residents to get more involved, both directly and indirectly, in ecotourism development. Lastly, They should provide some money to persuade local residents who want to run their own ecotourism business.

KEY WORDS : ECOTOURISM DEVELOPMENT / THE WANT OF LOCAL PEOPLE / COMMUNITY-BASED TOURISM

154 P . ISBN 974-04-3674-9

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.4 ขั้นตอนการศึกษา.....	7
1.5 ที่มาของกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	9
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	14
1.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	15
1.9 สมมติฐานในการวิจัย.....	15
1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	
2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	18
2.2 หลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	19
2.3 นโยบายการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวปี 2540-2546.....	24
2.4 นโยบายหลักการบริหารพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	25
2.5 การท่องเที่ยวชุมชน(Community-Based Tourism).....	26

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม

2.6 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตชนบท.....	29
2.7 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	30
2.8 Community Approach.....	32
2.9 ประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคกลางของประเทศไทย.....	32
2.10 ปัญหาและอุปสรรคอันเป็นข้อจำกัดขององค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว.....	34
2.11 ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	38
2.12 Homestay.....	39
2.13 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากรของชุมชน	41
2.13.1 ความหมายของชุมชน	41
2.13.2 แนวทางในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น.....	42
2.14 แนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบ ขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)และสภาตำบล(สต.).....	44
2.15 แนวทางการให้ประชาชน กลุ่ม และองค์กรอื่นๆ ในท้องถิ่นมีส่วนร่วม	45
2.16 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ	48
2.17 การประเมินความต้องการ.....	51
2.18 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

3.1 วิธีวิจัยเชิงปริมาณ	57
3.1.1 ประชากรเป้าหมาย.....	57
3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง	58
3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	61
3.1.4 การสร้างและการพัฒนาแบบสอบถาม.....	65
3.1.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ.....	65
3.1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	66
3.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 วิธีการศึกษา(ต่อ)

3.2 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ	67
3.2.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	
4.1.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา.....	70
4.1.2 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	76
4.1.3 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการการท่องเที่ยว.....	80
4.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ	
4.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	81
4.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	83
4.2.3 การรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	87
4.2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง.....	89
4.2.5 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง.....	91
4.2.6 ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	94
4.2.7 ความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	97
4.2.8 เหตุผลที่ไม่ต้องการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	101
4.2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการ ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	103
4.2.10 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความต้องการ ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	105
4.2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับความต้องการ ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	106

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 4 ผลการวิจัย(ต่อ)	
4.2.12 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว กับความต้อการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของกลุ่มตัวอย่าง	107
4.2.13 ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ในกิจกรรมท่องเที่ยวกับความต้อการที่มีต่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	108
4.2.14 ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมกับความต้อการ ที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	109
บทที่ 5 อภิปรายผลการวิจัย	
5.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1.....	111
5.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2.....	113
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย	
6.1 สรุปผลการวิจัย	120
6.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	121
6.3 สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย.....	123
6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	126
6.5 ข้อจำกัดในการวิจัย	126
บรรณานุกรม.....	127
ภาคผนวก.....	133
ประวัติผู้วิจัย.....	143
Executive Summary	144

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	80
ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	83
ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	85
ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	86
ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว.....	87
ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	88
ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	89
ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	90
ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	92
ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความพร้อมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	94
ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	95
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	97
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	99

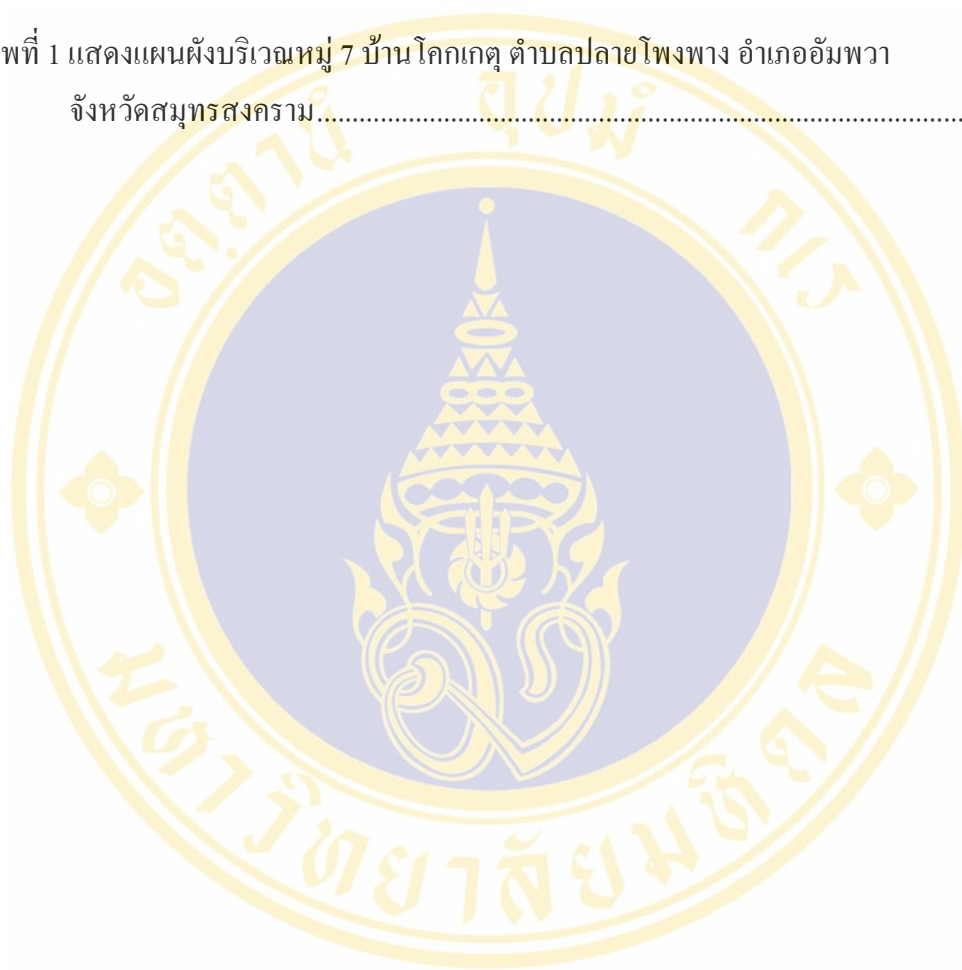
สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการให้มี การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามเหตุผล.....	100
ตารางที่ 15 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	101
ตารางที่ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	103
ตารางที่ 17 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง	104
ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง.....	105
ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง	106
ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างความในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง.....	107

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 แสดงแผนผังบริเวณหมู่ 7 บ้าน โลกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.....	60
--	----

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เจริญเติบโตเร็วที่สุดในบรรดาอุตสาหกรรมต่างๆ ของโลก และองค์การการท่องเที่ยวโลก(The World Tourism Organization) ทำนายว่าการท่องเที่ยวทั่วโลกจะมีอัตราการเติบโตประมาณ 4 เปอร์เซ็นต์ต่อปีจนถึงปี ค.ศ. 2010 (The World Tourism Organization อ้างถึงใน Campbell, M.L., 1999:2) การท่องเที่ยวยังเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้เข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนสูงสุดเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากข้อมูลสถิติปี พ.ศ. 2541 พบว่าประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวที่เป็นเงินตราต่างประเทศจำนวนถึง 236,662 ล้านบาท และรายได้จากการท่องเที่ยวภายในประเทศจำนวน 203,179 ล้านบาท(กิตติ อริยานนท์, 2543:1) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยคาดการณ์ว่าในปี 2545-2547 สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยจะกลับมาฟื้นตัวดีขึ้นกว่าเดิม คือมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีประมาณร้อยละ 6 ทำให้ในปี 2545 ประเทศไทยจะได้รับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งสิ้น 10.50 ล้านคน และในปี 2547 ได้ถึง 11.80 ล้านคน สำหรับในด้านรายได้ คาดว่าในปี 2545-2547 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติจะปรับตัวเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 11 ทำให้ในปี 2545 ประเทศไทยจะได้รับรายได้ทางการท่องเที่ยวจำนวน 323,400 ล้านบาท และในปี 2547 จะได้รับรายได้ถึง 402,000 ล้านบาท(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: 2541) จากมูลค่าการท่องเที่ยวนับว่ามหาศาลนี้ ทำให้ประเทศไทยส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงเงินตราต่างประเทศเข้ามาเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปี พ.ศ. 2540

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ต้องเข้าไปใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ป่าเขา น้ำตก โบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตผู้คนในท้องถิ่นต่างๆ การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในประเทศไทยส่วนใหญ่มักเป็นการท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ ถ้าพิจารณาตามจำนวนของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยตามประมาณการณ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น การใช้ทรัพยากรก็จะมีมากขึ้นเป็นเงาตามตัว อีกทั้งการท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ก็ยังสร้างปัญหาให้กับแหล่งท่องเที่ยวมากมาย ไม่ว่าจะเป็น

ปัญหาความแออัดและขาดแคลนพื้นที่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว หรือปัญหาสภาพแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยเผชิญปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เช่น เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง ถึงแม้ว่าเกาะเสม็ดจะเป็นอุทยานแห่งชาติซึ่งเป็นสถานที่ที่ได้รับความนิยมมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น แต่ก็ยังประสบปัญหาในการกำจัดขยะ และทิ้งให้เป็นมลพิษทางสายตาแก่นักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรน้ำ ดังเช่นที่เกิดขึ้นทั้งที่เกาะเสม็ดและเกาะสมุย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพยายามแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบให้น้อยที่สุดแก่แหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแนวใหม่ไม่ใช่เพียงแค่ทัศนหรือนันทนาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นไปสู่การศึกษาควบคู่กันไปกับการมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น และควรจะให้ประโยชน์กับคนในท้องถิ่นมากที่สุด และถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวแนวใหม่ ซึ่งมีการเรียกหลากหลายต่างกันไป เช่น การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน(Sustainable Tourism) การท่องเที่ยวสีเขียว(Green Tourism) การท่องเที่ยวทางเลือก(Alternative Tourism) แต่ที่รู้จักกันดี คือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ(Ecotourism)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีพัฒนาการมาจาก Agenda 21 ที่เกิดจากการประชุม Earth Summit ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน หลังจากนั้นก็เกิดพัฒนาการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง จากที่ไม่มีใครสามารถให้คำนิยาม Ecotourism ได้อย่างกระจ่างชัด จนกระทั่งปัจจุบันกลายเป็นหัวข้อสำคัญในการพูดถึงไปเสียแล้วในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว Ross และ Wall (1999:673) เชื่อว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเป็นภาคที่เติบโตเร็วที่สุดในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว องค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ประกาศให้ปี 2545 เป็นปีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน ทั้งในหมู่ชาวต่างชาติและชาวไทย จะเห็นได้จากการประเมินโดยตั้งเป็นสมมติฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปี 2539 จำแนกเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีกิจกรรมเชิงนิเวศจำนวน 2,043,733 คน หรือร้อยละ 29.4 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่วนชาวไทยนั้นมีแนวโน้มเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศค่อนข้างมาก แต่ยังคงเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผสมผสานกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น(สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,

2542) กอปรกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยวรูปแบบนี้อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2519 จนกระทั่ง ปีพ.ศ. 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผลักดันให้เกิดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ซึ่งนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวนี้ยังสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไปในทิศทางของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยมียุทธศาสตร์และแนวทางที่สำคัญคือ การพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาภูมิภาคและชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต โดยกระจายโอกาสและความเจริญอย่างทั่วถึง และยังคงต้องให้ประชาชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้เป็นฐานการพัฒนาสำหรับชนรุ่นหลัง(อนันต์ เถลิงชัย อ้างถึงใน อุทัย ทักษิณธรรม, 2542:12)

โดยหลักการแล้วการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้เข้าใจธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยยึดหลักการเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด ในทางปฏิบัติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลายเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ถูกใช้บ่อยขึ้น จนทำให้รู้สึกว่าการท่องเที่ยวแบบนี้มีจริยธรรมค่อนข้างต่ำ เมื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนอยู่หลังการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว มันก็ไม่น่าแปลกใจที่การพัฒนาทั้งหลายจะนำไปเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว มากกว่าที่จะรองรับชุมชนท้องถิ่น(Scheyvens, R., 1999:245) ดังนั้นจากการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบรับกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเลย แต่กลับกลายเป็นการทำลายระบบนิเวศและชุมชนท้องถิ่นด้วยซ้ำ (วิลาส เตชะไพฑูริย์ อ้างถึงใน อุทัย ทักษิณธรรม, 2542: 2) ท่ามกลางความล้มเหลวในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้มีชุมชนหนึ่งซึ่งเสนอตัวเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแหล่งใหม่ที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนแห่งนี้รู้จักกันในนามของ ชุมชนปลายโพงพาง ในช่วงระยะสองถึงสามปีที่ผ่านมา เราได้รู้จักชุมชนปลายโพงพางผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั้งจากหนังสือพิมพ์และรายการโทรทัศน์ ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จประการหนึ่งของชุมชนที่ต้องการจะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นในชุมชนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

หมู่บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ชุมชนบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพางริเริ่มการท่องเที่ยวในหมู่บ้านด้วยการเสนอรูปแบบความเป็นอยู่และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นจุดขาย นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์รูปแบบการพักผ่อนแบบใหม่ที่ได้รับ

ความสนใจจากนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน คือ Home Stay มาใช้ในท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมนี้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่อยากสัมผัสสิ่งแปลกใหม่ อยากรู้ อยากเห็น รวมทั้งอยากศึกษาวิถีชีวิตคนในสังคมที่ตนเข้าไปท่องเที่ยว (กรรณา เศษาดิวงค์, 2537:19) และยังก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนอีกด้วย การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่บ้านปลายโพงพางนี้เป็นการดำเนินงานโดยชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพียงแต่เป็นผู้ส่งเสริมและทำการประชาสัมพันธ์ให้เท่านั้น แต่การตอบสนองของตลาดกลับเป็นไปในทิศทางที่คาดไม่ถึง กล่าวคือตลาดตอบรับแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่นี้เป็นอย่างดี อาจเป็นเพราะชุมชนปลายโพงพางเสนอการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบทเป็นจุดขายที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลดีเด่นประเภทแหล่งท่องเที่ยวเมืองและชุมชน ในการตัดสินรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หรือ Tourism Awards ประจำปี 2543 รางวัลดังกล่าวเป็นการรับประกันว่า สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้มีการจัดการ การจัดสภาพแวดล้อม ตลอดจนรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ภายหลังจากที่หมู่บ้านแห่งนี้ได้รับรางวัลดังกล่าวแล้วก็มีผู้สนใจร่วมทั้งนักวิจัยมากมายเข้าไปทำความเข้าใจกับชุมชนแห่งนี้ ดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่ได้รับการตีพิมพ์ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา เช่น ยาใจ ศรีวิโรจน์และคณะ (2543) ได้ทำการวิจัยเพื่อท้องถิ่นเรื่อง “เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า การบริหารงานของหมู่บ้านแห่งนี้ประสบความสำเร็จเนื่องจากได้รับความร่วมมือจากพัฒนาชุมชนในจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ทั้งกำนันและองค์การบริหารส่วนตำบล และชุมชนที่เข้มแข็งช่วยกันกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นของการดำเนินงานจนกระทั่งปัจจุบัน แต่การศึกษาดังกล่าวศึกษาเฉพาะฝ่ายจัดการของชมรมเพื่อการท่องเที่ยวเท่านั้น มิได้ศึกษาฝ่ายผู้เข้าร่วมโครงการซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นเลย ดังนั้น การศึกษานี้จึงขัดแย้ง งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีศรา สามารถ(2544) และวิทยานิพนธ์ของชัยยันต์ เหลืองดี (2544:บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ซึ่งชัยยันต์พบว่า ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและเสนอความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมของชาวบ้านยังถูกจำกัดให้อยู่ในกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น นอกจากนี้ยังขัดแย้งกับการศึกษาของ สิริินยา วัฒนสุขชัย(2545) ซึ่งศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือนกรณีศึกษาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า ชาวบ้านอีกกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ของหมู่บ้านซึ่งไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆ จากการท่องเที่ยว ต้อง

ยอมรับสภาพมลภาวะทางเสียงจากเสียงของรถยนต์และเครื่องเสียง ยอมรับสภาพความเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมากกว่าที่จะตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชาวบ้านเหล่านี้ถูกยึดเหยียดสิ่งที้นำชุมชนเรียกว่า “ความเจริญ” ของหมู่บ้านให้ โดยที่พวกเขาไม่มีสิทธิเรียกร้องใดๆ หรือมีบางคนที่มีความคิดที่จะเรียกร้อง แต่ด้วยความที่สังคมของชุมชนปลายโพงพางเป็นสังคมในระบบอุปถัมภ์ ความคิดในการที่จะเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมที่บนทรัพยากรของชุมชนจึงต้องสลายไป

จากข้อค้นพบจากงานวิจัยดังกล่าวสรุปกับที่ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นเมื่อครั้งที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมหมู่บ้านแห่งนี้ด้วยตนเอง ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงพยายามศึกษาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในหมู่บ้าน โศกเกตุดำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ว่ารูปแบบใดที่ผ่านมาในอดีต เป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ในการเข้าไปใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว โดยมีได้คำนึงถึงการได้หรือการเสียประโยชน์ที่จะพึงเกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ประชาชนในท้องถิ่นถูกมองว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนวัฒนธรรมและประเพณีซึ่งเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นเพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่นี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชุมชน โศกเกตุดำบลปลายโพงพาง โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา พร้อมทั้งศึกษาถึงวิธีการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวโดยการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงภาพโดยรวมของลักษณะพื้นที่ที่ศึกษา ตลอดจนศึกษา ผลกระทบ ปัญหา อุปสรรคเพื่อนำเสนอแนวทางแก้ไขในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ศึกษานี้ ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับการยอมรับจาก ชุมชน จะลดความขัดแย้งและสร้างความตระหนักในหน้าที่ร่วมกัน อีกทั้งการที่ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในทุกระดับจะก่อให้เกิดการจัดการที่ดี เพราะกลายเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการผสมผสานของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำให้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนยอมรับกับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1. ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ศึกษารวมทั้งวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

1.2.2. ศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านโลกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อรูปแบบการพัฒนาเช่นนี้

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษาและขอบเขตเนื้อหาที่ทำการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่ 1 บริเวณหมู่บ้านโลกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 1,750 ไร่

ส่วนที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวทั้งภายในบริเวณหมู่บ้านโลกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง และจุดชมหิ่งห้อย พิพิธภัณฑภุมรินทร์ บ้านคนตรี หุ่นกระบอก และบ้านแมวไทย

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ผู้วิจัยทำการศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการศึกษา และวิธีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาอธิบายให้เห็นลักษณะโดยรวมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นภายในหมู่บ้านโลกเกตุและบริเวณใกล้เคียง

2) ผู้วิจัยทำการศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งผลกระทบ ปัญหา อุปสรรค โดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย

3) จากนั้นนำข้อมูลมาทั้งหมดมาบูรณาการและทำการวิเคราะห์เพื่อสรุปเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ตอบรับกับความต้องการของประชาชนท้องถิ่น

1.4 ขั้นตอนการศึกษา

1.4.1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยทำการรวบรวมข้อมูลระดับปฐมภูมิ และทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ทั้งข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งกฎระเบียบ กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาจากการค้นคว้าเอกสาร การสำรวจ และจากสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

1.4.2 นำข้อมูลที่ได้รับจากพื้นที่มาทำการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

1.4.3 นำเสนอข้อมูลที่ได้ในชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้รับการตรวจทานข้อมูลแล้ว โดยเสนอในรูปของลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา และลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ศึกษา

1.4.4 หลังจากที่ได้ข้อมูลลักษณะทั่วไปและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้าน โลกเกตุแล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.4.5 นำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพประกอบการศึกษาเชิงปริมาณ

1.4.6 นำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามแนวทางที่ตอบรับกับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่ศึกษา ตามผลที่ได้จากการศึกษาและการวิเคราะห์

1.5 ที่มาของกรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาสสร้างผลกระทบต่อกับชุมชนท้องถิ่นตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นมาประกอบการพิจารณาการพัฒนานั้นๆ ด้วย(Murphy 1983 cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001) การพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นจะได้ยั่งยืนในระยะยาว ถ้าเราทราบว่าทำไมประชาชนท้องถิ่นจึงสนับสนุนหรือต่อต้านการท่องเที่ยว เราก็จะได้เสนอรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบน้อยที่สุดเพื่อให้เป็นทางเลือกสำหรับชุมชน

การพัฒนาอีกรูปแบบหนึ่งที่ภาครัฐนำมาประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน คือ การพัฒนาการ

ท้องถิ่นชุมชนบทและการท่องเที่ยวชุมชน รัฐบาลได้วางแนวนโยบาย พร้อมทั้งกำหนดแผนงานหลัก แผนงานรองไว้สำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ แต่บางครั้งแผนงานนั้นๆ ก็ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ เนื่องจากแผนงานนั้นไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ ต่อมาจึงมีการประยุกต์นำเอาทฤษฎีของ Murphy และหลักการจัดการทรัพยากรของ ชุมชน (Community-Based Resource Management, CBRM) มาใช้ จึงทำให้แผนปฏิบัติการนั้นมี ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น แต่ในบางครั้งเมื่อเราศึกษาถึงลงไปก็พบว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนานั้นก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงเกี่ยวกับการพัฒนานั้นๆ

Coombs และ Ahmed (อ้างในสุนันท์ มุลสาร, 2532: 2) กล่าวว่า เป้าหมายอันยิ่งใหญ่ ของการพัฒนาชนบทซึ่งควบคู่ไปกับการเพิ่มผลผลิตและรายได้ คือการแบ่งสรรรายได้อย่าง ยุติธรรม การมีงานทำเพิ่มขึ้น การปฏิรูปที่ดิน สุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น โภชนาการอย่างถูกสุขลักษณะ มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม การขยายโอกาสทางการศึกษา การเสริมสร้างให้ชุมชนปกครองตนเอง และ เสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างชาวชนบท สุรพล ปนาทกุล (อ้างแล้ว) กล่าวเพิ่มเติมว่า หัวใจ สำคัญของการพัฒนาชนบทนั้นอยู่ที่การพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะที่จำเป็นในการ ดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน รวมทั้งมีเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสมเพื่อให้รู้จักช่วยตัวเอง มีความ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหาของชุมชน มีความคิดริเริ่มที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ให้ดีขึ้นทุกด้าน

นิตา ชูโต(2527: 21) กล่าวว่า การประเมินความต้องการนั้นจะต้องแยกแยะความต้องการ ออกเป็นระดับหรือเป็นประเภทต่างๆ ให้ชัดเจนว่าเป็นความต้องการของใคร เพราะจะมีความแตกต่าง กันระหว่างความต้องการของแต่ละบุคคล ของกลุ่มบุคคล ขององค์กร ของสถาบัน และ ความ ต้องการของสังคมหรือประเทศชาติ

1.6 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการคัดเลือกตัวแปรเพื่อใช้ในการศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในหมู่บ้านโคกเกตุดังนี้

1.6.1 เชิงปริมาณ

1) เพศ

เพศเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ดังปรากฏในงานวิจัยของ จุติพร ผลเกิด (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ประกอบการในการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณชายหาด: ศึกษาเฉพาะกรณีหาดคูเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี” Harvey และคนอื่น (1995: 363) ทำการศึกษาเรื่อง “Gender and community tourism dependence level” พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในไอคาโฮต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการรับรู้ถึงผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านโอกาสในการทำงานด้านการบริการการท่องเที่ยวแตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mason and Cheyne (2000: 407) ศึกษาเรื่อง “Residents’ attitudes to proposed tourism development” ในประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงส่วนใหญ่ต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเมื่อคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาซึ่งแตกต่างจากเพศชายที่ให้การสนับสนุน แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงกลับให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเมื่อคำนึงผลกระทบด้านบวก เช่น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยว Mason and Cheyne จึงเสนอว่างานวิจัยอื่นๆ ควรศึกษาเน้นเรื่องความสัมพันธ์ของเพศที่หลากหลายนี้ที่มีต่อการท่องเที่ยวเพื่อนำไปวางแผนหรือจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ตัวแปรเพศยังปรากฏอยู่ในงานวิจัยงานวิจัยของกระทรวงการท่องเที่ยวของประเทศไทย (Cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001: 276) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

2) อายุ

อายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังปรากฏในงานวิจัยของอภิวรรณ เกียงขวา (2534: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่” นาคม ชีรสวรรณจักร

(2541:152) ศึกษา “ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา : อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” พบว่า อายุของประชาชนท้องถิ่นแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lankford and Howard, 1994 (Cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001) ซึ่งศึกษาเรื่อง “Developing a Tourism Impact Attitude Scale”

3) อาชีพ

อรวรรณ พันธุ์เนตร(2541: 76) ทำการศึกษาเรื่อง “การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน : กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย” พบว่า อาชีพของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่บ้านหาดไคร้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กฤษฎดา ยะการ (2543: 63) ซึ่งศึกษาเรื่อง “ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนตำบลแม่ทราย อำเภอร่องกาง จังหวัดแพร่” กลับพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความต้องการไม่แตกต่างกัน

4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

Mason and Cheyne 2000: 393 ศึกษาเรื่อง “Residents’ attitudes to proposed tourism development” พบว่า สมาชิกของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวมีทัศนคติทางบวกต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Murphy , 1981; 1983 (อ้างถึงใน Mason and Cheyne 2000: 393) ซึ่งทำการศึกษาในสหราชอาณาจักรและแคนาดา พบว่า เข้าบ้านที่ใกล้ชิดกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจะรับรู้การพัฒนานี้มากกว่า อรวรรณ พันธุ์เนตร(2541) ศึกษาเรื่อง “การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน : กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย” พบว่า ประชาชนบ้านหาดไคร้มีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาในระดับปานกลาง เพราะชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลาว่าง เนื่องจากมีอาชีพหลัก

5) รายได้

รายได้มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ดังปรากฏในงานวิจัยของ Lankford and Howard, 1994 (Cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001) ซึ่งศึกษาเรื่อง “Developing a Tourism Impact Attitude Scale” เป็นการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวทั้งในระดับชุมชน

และระดับปัจเจกชน พบว่ารายได้ของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน สิริินยา วัฒนสุขชัย(2545:127) พบว่า ชุมชนปลายโพรงพงเห็นว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับพวกเขาในบ้านตนเอง หลายครอบครัวหรือแม้แต่เด็กวัยรุ่นที่รู้จักการหารายได้พิเศษจากการท่องเที่ยวก็สามารถมีเงินที่จะใช้จ่ายเพื่อเป็นค่าขนม โดยที่เขาไม่ต้องขอจากพ่อแม่ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 300-800 บาท เป็นต้น

6) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ดังปรากฏในงานวิจัยของ Ryan and Montgomery, 1994 (Cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวในเมืองBakewell ประเทศอังกฤษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mardigal (1995) พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brunt and Courtney (1999:510) ซึ่งศึกษาเรื่อง “Host perceptions of socio-cultural impacts” พบว่า ตัวแปรระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว โดยประชาชนผู้ที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นนานกว่า จะมีการรับรู้ผลกระทบทางลบมากกว่า

7) เขตพื้นที่ที่ประชาชนท้องถิ่นอยู่อาศัย

Lankford and Howard, 1994 (Cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001) เรื่อง “Developing a Tourism Impact Attitude Scale” แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความเข้มข้นของกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกัน Belize & Hoy, 1980; Pizam, 1978; Sheldon & Var, 1984 (Cited in Carmichael, B. A. 1999: 603) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ระยะห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการรับรู้ผลกระทบของการท่องเที่ยวของประชาชนท้องถิ่น

8) การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Brunt and Courtney (1999:510) ศึกษาเรื่อง “Host perceptions of socio-cultural impacts” พบว่า ประชาชนท้องถิ่นรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบ

9) ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านทำให้มีการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้นสิรินยา วัฒนสุขชัย(2545:127) ดังนั้นผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้ชุมชนมีความต้องการแตกต่างกัน ดังปรากฏในงานวิจัยของ Lankford and Howard, 1994 (Cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001) เรื่อง “Developing a Tourism Impact Attitude Scale” ซึ่งเป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยว ทั้งในระดับชุมชนและระดับปัจเจกชน พบว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อทัศนคติหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และในการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวของ Davis et al 1988; Liu and Var 1986; Madrigal 1995(อ้างแล้ว: 274) Pizam,1978 (อ้างถึงใน Carmichael, B. A. 1999: 603) พบว่า ประชาชนท้องถิ่นที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวมีการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในด้านบวกมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ และยังพบว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเป็นตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้สิรินยา วัฒนสุขชัย(2545:127) พบว่า ถึงแม้ว่าจะเกิดความคลั่งในด้านการแบ่งปันผลประโยชน์ของผู้นำชุมชน พวกเขาก็ไม่ขอเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ เพราะจะทำให้คนสูญเสียผลประโยชน์ที่ทางชมรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จัดสรรให้

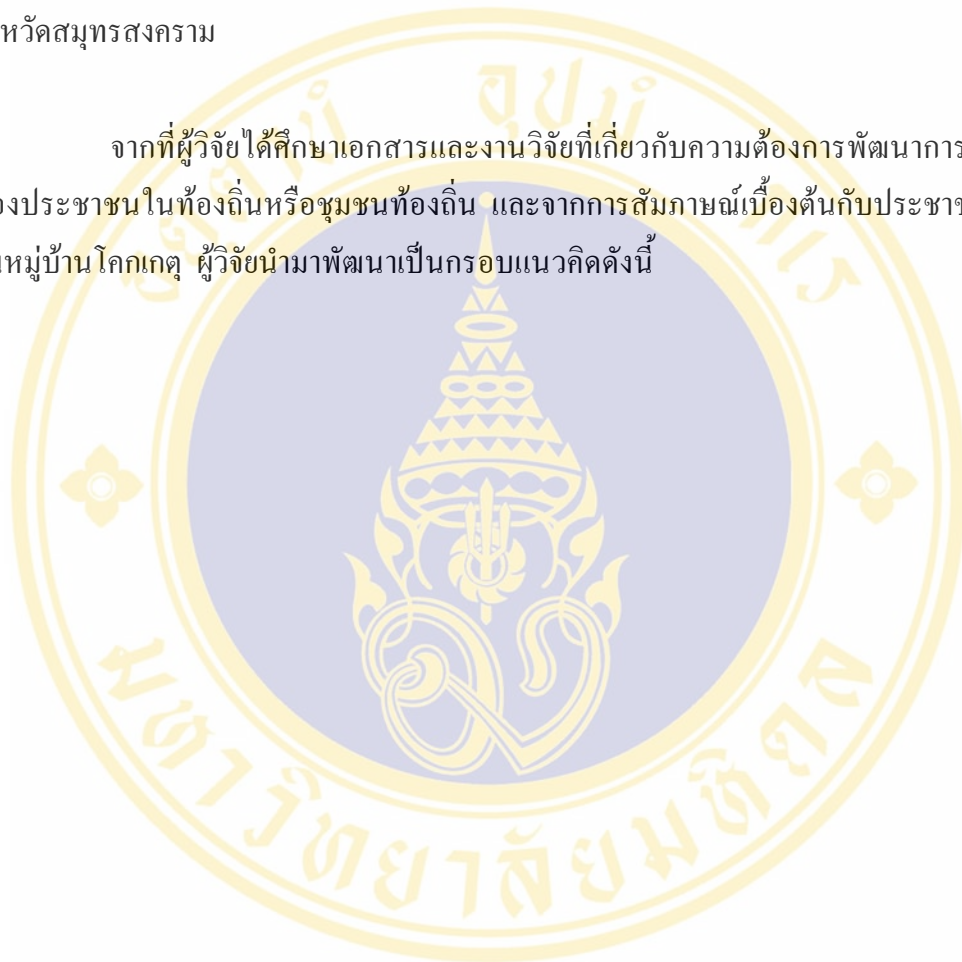
10) ความต้องการของประชาชนท้องถิ่น

อโนทัย เพียรคงชล(2540) ศึกษาเรื่อง “ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง” พบว่า ประชาชนท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมใน 4 กิจกรรม ได้แก่ การจัดบริการด้านที่พัก การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวธรรมชาติ การจัดบริการด้านการแสดงประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และการจัดบริการด้านพาหนะรับ-ส่ง การจัดบริการด้านการจำหน่ายของที่ระลึก และการจัดบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม อรวรรณ พันธุ์เนตร(2541) ศึกษาเรื่อง “การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน : กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย” พบว่า ประชาชนบ้านหาดไคร้มีความต้องการให้พัฒนาการท่องเที่ยวในระดับสูง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่และเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

1.6.2 เชิงคุณภาพ

- 1) ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้าน โศกเกตู ตำบลปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม
- 2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หมู่บ้าน โศกเกตู ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

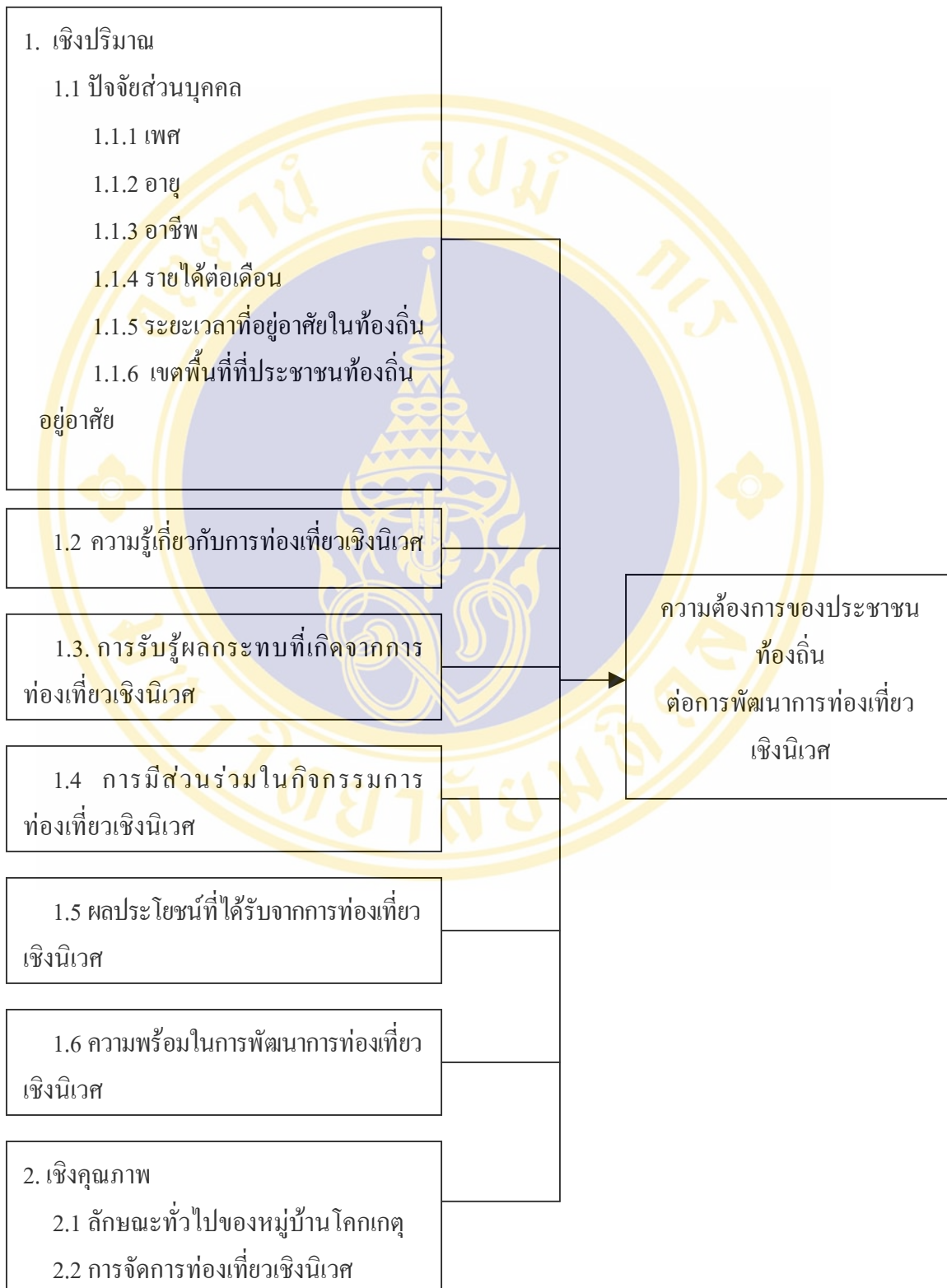
จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่น และจากการสัมภาษณ์เบื้องต้นกับประชาชนท้องถิ่นในหมู่บ้าน โศกเกตู ผู้วิจัยนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1.8 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหรือทางวัฒนธรรมด้วยความระมัดระวังที่จะไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ทำลายคุณค่าหรือกระทบกระเทือนต่อระบบนิเวศ สังคมและวัฒนธรรม โดยเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน

ประชาชนท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณหมู่บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพรงพงและสถานที่ใกล้เคียง ที่ได้รับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลปลายโพรงพง โดยอาศัยอยู่ในหมู่บ้านโคกเกตุเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า 3 ปี

ชุมชน หมายถึง ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึงชุมชนบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพรงพง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ประโยชน์ที่ประชาชนท้องถิ่นได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การที่ประชาชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้บริการด้านที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม สินค้าอุปโภคและบริโภคยานพาหนะแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพรงพง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

1.9 สมมติฐานในการวิจัย

1.9.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.9.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.9.3 การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.9.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.9.5 ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.9.6 ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.10.1 ทราบถึงความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.10.2 ทราบถึงสภาพและปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ศึกษาทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

1.10.3 ทราบถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจจะได้นำไปพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ได้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นไม้จากป่า แร่ธาตุต่างๆ จากดิน พันธุ์สัตว์จากป่าเขาและแหล่งน้ำ ฯลฯ เพื่อนำมาเป็นปัจจัยการผลิตในภาคอุตสาหกรรม อันนำไปสู่การเพิ่มรายได้ของประชากรและรายได้ประชาชาติของประเทศ ยกฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างกว้างขวาง

การท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์สำคัญประการหนึ่งของอุตสาหกรรมบริการให้บริการที่ประสบความสำเร็จ ในการทำรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมากมาย เพราะจำนวนนักท่องเที่ยวนานาชาติที่มาเยือนประเทศไทย ได้เพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าในช่วงเวลาเพียง 20 ปี กล่าวคือ เพิ่มขึ้นจากจำนวนประมาณ 1.2 ล้านคน ในปี 2518 เป็นจำนวน 7 ล้านคนในปี 2538 ซึ่งคาดว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นเป็นเกือบ 12 ล้านคน ในปี 2546 ขณะเดียวกันก็มีการคาดการณ์ว่า นักท่องเที่ยวคนไทยเองก็มีแนวโน้มเริ่มสูงมากขึ้นเป็นเป็นลำดับเช่นกัน กล่าวคือ จากจำนวน 47.29 ล้านคนในปี 2540 จะเพิ่มเป็น 97.02 ล้านคนในปี 2546(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อ้างถึงใน มิสรา สามารถ, 2543: 2-3)

สถานการณ์การท่องเที่ยวของไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เมื่อเทียบกับนานาชาตินับว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก เพราะสามารถเลื่อนลำดับขึ้นมาได้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประเทศไทยสามารถเลื่อนลำดับจากลำดับที่ 26 (ในปี 2528) มาสู่ลำดับที่ 19 (ในปี 2538) ตลอดระยะเวลาเหล่านั้น การท่องเที่ยวของประเทศดำเนินไปค่อนข้างขาดความเอาใจใส่ดูแลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ การเสื่อมโทรมและลดปริมาณลงของทรัพยากรธรรมชาติ เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหามลพิษต่างๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญเติบโตของการพัฒนาประเทศที่ขาดการควบคุมดูแล รวมทั้งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมในแต่ละชุมชน

การทบทวนทฤษฎี แนวคิด งานวิจัย รวมทั้งบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย การศึกษาความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความหมายและองค์ประกอบของชุมชนท้องถิ่น ความต้องการ ความคิดเห็น การมีส่วนร่วม ความพร้อม รวมทั้งศักยภาพของประชาชนท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตัวอย่างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศและต่างประเทศ

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในหลายปีที่ผ่านมา มีการถกเถียงกันเรื่องความหมายของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ว่ามันหมายความว่าอย่างไรและมันควรจะหมายความว่าอย่างไร ถ้ามองย้อนกลับไปจะพบว่าคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเกิดขึ้นในโลกตะวันตกเมื่อประมาณทศวรรษ 80's ซึ่งเกิดขึ้นมาจากผลพวงของการเพิ่มขึ้นของผลกระทบทางลบของการท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ ดังนั้นความคาดหวังแรกของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ หรือเป็นการท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่ไม่รบกวนพร้อมทั้งปกป้องธรรมชาติ

การท่องเที่ยวตามธรรมชาติมิใช่เป็นสิ่งใหม่ แต่เป็นสิ่งที่กระทำกันมากกว่าศตวรรษแล้ว(Orams, M.B., 1995:4) การดูนก ตกปลา การพายเรือ การส่องสัตว์ ล้วนแล้วแต่เป็นการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ Orams กล่าวว่า เนื่องจากกิจกรรมข้างต้นถือเป็นการท่องเที่ยวตามธรรมชาติด้วย เขาจึงมีความสนใจที่จะกำหนดหรือแบ่งประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ชัดเจน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในความหมายของ Orams แบ่งออกตามความเข้มข้นของความรับผิดชอบหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยว กล่าวคือ ถ้ากิจกรรมใดเกี่ยวข้องกับธรรมชาติมากที่สุด ก็ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบเข้ม และในทางตรงกันข้ามก็เป็นแบบอ่อน กิจกรรมในทางตรงกันข้าม ได้แก่ การเที่ยวชมวิถีชีวิต วัฒนธรรม

ส่วน Ceballos-Lascurain(1996 Cited in Scheyvens R., 1999:245) ผู้ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า “Ecotourism” ได้ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่รบกวนและทำลายสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้และซาบซึ้งกับทัศนียภาพทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่มีอยู่ทั้งในอดีตและปัจจุบันในสถานที่ที่ไปท่องเที่ยว

The Ecotourism Society (1991) ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษาวางแผนและเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้กำหนดนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ธรรมชาติ ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป

2.2 หลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หลักการการท่องเที่ยวที่พัฒนามาจากทฤษฎี แนวคิด รวมทั้งนโยบาย ดังนั้นจึงมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริงกับชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยว รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวด้วย วรรณพร วัฒนพานุกร(2540) เสนอหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

- 1) เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
- 2) ก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวแก่ทรัพยากรและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งของรายได้ควรคืนกลับไปสู่การอนุรักษ์
- 3) การเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยว
- 4) ในการสร้างหรือการจัดการใดๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือมีการเปลี่ยนแปลง ควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนทางการท่องเที่ยวก็ควรเป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและ

กิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ

5) ในการวางแผนตัดสินใจและดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม ควรให้คนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และให้บุคคลภายนอกมาคิดและตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

6) ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยว ให้มีคุณภาพยั่งยืนหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งเน้นกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทรมานตัวเอง อย่างไรก็ดีตามบริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ยาวนาน ถ้ามมีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ การมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นจุดหมายก่อนจะไปถึงในรูปแบบของสื่อหลากหลายรูปแบบ

7) มีการจัดควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่นและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมีนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอตลอดทั้งปี ไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาล ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนี้

ลาช (Lash G.Y.B., 1997 อ้างถึงใน กิตติ อริยานนท์, 2543: 29) เสนอหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 7 ประการ ดังนี้

- 1) หลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งจะสร้างความเสียหายหรือทำลายลักษณะและบูรณภาพของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชม
- 2) ให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
- 3) การสร้างรายได้โดยตรงให้กับการอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติและการบริหารจัดการพื้นที่เขตคุ้มครอง
- 4) การนำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนท้องถิ่นและสร้างรายได้โดยตรงให้กับประชาชนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่เขตคุ้มครอง

5) เน้นความจำเป็นในการวางแผนและสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และแสวงหาหลักประกันว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะไม่ขยายตัวเกินขีดความสามารถการรองรับทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

6) สร้างรายได้ให้แก่ประเทศผู้ต้อนรับนักท่องเที่ยวในร้อยละที่สูงขึ้น โดยมุ่งเน้นการใช้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ท้องถิ่นเป็นเจ้าของ

7) การก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะต้องผสมผสานกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการใช้ น้ำมันเชื้อเพลิง การอนุรักษ์พืชพันธุ์ท้องถิ่นและสัตว์ป่า รูปแบบการก่อสร้างที่กลมกลืนกับธรรมชาติ

กิตติ อริยานนท์(2543: 28) สรุปหลักจริยธรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่เสนอโดยสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสหรัฐอเมริกา (The Ecotourism Society, 1993) และสมาคมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของออสเตรเลีย (The Ecotourism Association of Australia, 1992) ที่มีแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพและนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ปฏิบัติ ดังนี้

1) ควรจะไม่ทำลายทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวให้เสื่อมโทรมลง และควรพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเคารพต่อสิ่งแวดล้อม

2) ควรจะให้ประสบการณ์ความรู้และมีส่วนร่วมรับข้อมูลโดยตรงจากชุมชนแหล่งท่องเที่ยว

3) ควรจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ทุกภาคี ได้แก่ ชุมชนท้องถิ่น ภาครัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการเดินทาง

4) ควรจะกระตุ้นสนับสนุนให้ทุกภาคีสำนึกคุณค่าอันแท้จริงของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว

5) ควรจะก่อให้เกิดการยอมรับทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวตามสภาพที่เป็นอยู่และรับรู้ข้อจำกัด ซึ่งจำเป็นต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านอุปทาน(supply-oriented management)

6) ควรจะส่งเสริมความเข้าใจและก่อให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนระหว่างทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นักวิทยาศาสตร์ และประชาชนท้องถิ่น(ทั้งก่อน และระหว่างการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว)

7) ควรจะส่งเสริมพฤติกรรมและความรับผิดชอบทางด้านจริยธรรมแลศีลธรรมต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง

8) ควรจะให้ผลประโยชน์ระยะยาวแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และภาคอุตสาหกรรม(อาจเป็นผลประโยชน์ทางการอนุรักษ์ วิทยาศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจ)

9) ผู้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะให้หลักประกันที่จะประพฤติดตามจริยธรรมของการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรับผิดชอบดังกล่าว ไม่แต่เฉพาะการรักษาแหล่งทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่จะยังใช้กับการประกอบกิจกรรมภายในบริษัทของตนเองด้วย

นอกจากนี้ภราเดช พัควิเชียร(9 มีนาคม 2545) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าสอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ดังนี้

1) การท่องเที่ยวควรยังคงเป็นตัวเสริมหรือเป็นกิจกรรมเสริมอยู่ ยังไม่ใช่กิจกรรมหลัก ต้องมีการพุ่มพอกให้เติบโตเข้มแข็งด้วยตัวของมันเอง จึงจะเปลี่ยนไปเป็นตัวหลักได้ แต่อย่าเริ่มด้วยการเอาการท่องเที่ยวไปทดแทนกระบวนการผลิต หรืออาชีพหรือโครงสร้างของสังคมและชุมชนต้องเอาไปเสริม

2) การทรัพยากรที่เป็นSurplus ก่อน คือ ทรัพยากรที่ต้องมองภารกิจหลักของทรัพยากรก่อน ไม่ควรมีการเบี่ยงเบนวัฒนธรรมไปเพื่อที่จะเอามาใช้เพื่อการท่องเที่ยว กิจกรรมหรืองานประเพณีควรต้องสนองวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ก่อน เพราะเมื่อมีการเบี่ยงเบน สิ่งนั้นอาจจะอยู่ได้หรืออยู่ไม่ได้ ขึ้นแรกที่สุดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือวัฒนธรรม จะต้องมีการตอบสนองวัตถุประสงค์หลักก่อน และเมื่อมีส่วนเกินหรือสามารถเอื้อประโยชน์ให้ผู้มาเยือนได้ใช้ประโยชน์และเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ก็จะเกิดการท่องเที่ยวขึ้น ดังนั้นต้องมุ่งให้ทรัพยากรสนองหน้าที่หลักของตัวเองก่อน

3) การจัดการให้มีการปันประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งหลายๆ พื้นที่ ระยะแรกๆ ทุกคนก็ร่วมมือกันดี แต่หลังจากนั้นก็มีการขัดแย้งกันเพราะทะเลาะกันเรื่องผลประโยชน์ เพราะการท่องเที่ยวไม่ได้มีตัวตนต้นทุนอยู่ที่ที่พัก แต่เป็นต้นทุนธรรมชาติและสังคม ซึ่งทุกคนมีสิทธิ์เป็นเจ้าของร่วมกันได้ แต่หลายฝ่ายใช้ทรัพยากรตรงนั้น ไม่ได้คืนสู่เจ้าของ ส่วนใหญ่เอาเป็นประโยชน์ส่วนตน จึงเกิดการขัดแย้งด้านผลประโยชน์มากขึ้น เพราะฉะนั้นการจัดหรือการปันผลประโยชน์สำคัญมาก ส่วนหนึ่งที่ได้มานั้นต้องนำไปทำนุบำรุงหรือคืนไปสู่เจ้าของส่วนรวม

4) จุดประสงค์ของเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็คือทำอย่างไรให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้นไปเรื่อยๆ ถ้ามองประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ก็จะตกเป็นเหยื่อ แต่ควรใช้กระบวนการในการทำให้ชุมชนรู้จักตัวเองมากขึ้น มีภูมิคุ้มกันมากขึ้น ได้มีการตรวจสอบ ทดสอบ การพัฒนาการในที่สุดแล้วก็มีการเรียนรู้ การพัฒนาอย่างมองคู่ด้านเดียว อย่างมองให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว

5) จัดให้มีพี่เลี้ยงที่ไม่ใช่องค์กรของรัฐ เพราะองค์กรของรัฐมีข้อจำกัดมาก มีกฎหมาย มีนโยบายของผู้บังคับบัญชา มีนโยบายของรัฐมนตรี มีนโยบายของรัฐบาลเข้าไปกำกับ ซึ่งจุดนี้ ถ้าใช้นโยบายของรัฐอย่างเดียวจะทำให้เกิดความสับสนมาก ดังนั้น ควรมีพี่เลี้ยงที่เป็นหน่วยงานอื่นทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างองค์กรของรัฐ ชุมชน และเอกชน โดยหากคนเข้าไปทำงาน

6) อย่างมองเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเรื่องแปลกแยก ไม่เช่นนั้นเราจะไม่เข้มแข็งทำอย่างไรถึงจะไปรวมกับระบบของการเกษตร การสาธารณสุข การศึกษา การท่องเที่ยวมองง่ายๆ นิดเดียว คือ ให้ใครเขามาดูแลแล้วเกิดประโยชน์ มาดูสิ่งที่พอจะเอื้องานให้เขาได้ แล้วจะเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

หลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้นให้ความสำคัญแก่สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามามีมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นนั้น เป็นส่วนที่จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและเป็นบทบาทที่สำคัญซึ่งจะขับเคลื่อนให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปอย่างยั่งยืน เพราะหากว่าถ้าไม่มีการรวมตัวรวมใจในการทำงานสิ่งใดแล้ว การงานนั้นย่อมไม่บังเกิดความสำเร็จอย่างแน่นอน ชุมชนปลายโพงพางรวมตัวกันเพื่อสร้างชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นมา โดยประยุกต์หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาใช้ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งหากเราพิจารณาในภาพกว้างแล้วพอจะมองเห็นได้ว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของที่นี่ตรงกับหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นหลักการทางทฤษฎีหลายข้อด้วยกัน แต่หากเพียงการนำหลักการมาใช้คงไม่เพียงพอที่จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้าน โลกเกตุนี้ยั่งยืนต่อไป เราควรจะต้องพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย

2.3 นโยบายการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวปี 2540-2546

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2539:2) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวปี 2540-2546 ไว้ดังนี้

2.3.1 ส่งเสริมและอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงคุณภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป

2.3.2 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาทางการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

2.3.3 สนับสนุนการพัฒนา บริการอำนวยความสะดวกในระบบอินเทอร์เน็ตให้ขยายทั้งในประเทศและทั่วโลก

2.3.4 ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งพัฒนาและส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวภูมิภาคนี้

2.3.5 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านที่ดี

2.3.6 ส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพได้ระดับมาตรฐานนานาชาติรองรับกับนโยบายการเปิดเสรีด้านการค้าบริการ

2.3.7 ดูแล กำกับ ให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยวได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

2.3.8 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

2.3.9 ส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเที่ยวมากขึ้น เพื่อเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวม

2.3.10 สร้างค่านิยมให้คนไทยเที่ยวไทยมากขึ้น กระจายความเจริญสู่ท้องถิ่น

2.3.11 ส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว

นโยบายที่กล่าวมาข้างต้นเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวในภาพรวมของทั้งประเทศ มิได้แยกรูปแบบว่าเป็นการท่องเที่ยวประเภทใด ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดนโยบายหลักบริหารพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งกำหนดหลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กล่าวคือ เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้

มากขึ้น โดยให้มีความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว ธรณรังค์สร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วม ในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้มีสภาพที่ดี

2.4 นโยบายหลักบริหารพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2539:4) จึงได้กำหนดนโยบายหลักสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ดังนี้

2.4.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องมีการควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมไว้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดวันการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก

2.4.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

2.4.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษาสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกันมากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

2.4.4 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชน ในกระบวนการการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

2.4.5 ให้ความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากรและกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม

2.4.6 นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

2.4.7 สนับสนุนการศึกษา วิจัยและประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

2.4.8 มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ดักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

2.4.9 จัดทำแนวทางปฏิบัติหรือคู่มือการจัดการ (COC) แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

2.4.10 จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.5 การท่องเที่ยวชุมชน (Community-Based Tourism)

ยูวดี นิรัตน์ตระกุล(2544) กล่าวถึงการท่องเที่ยวชุมชนและการท่องเที่ยวชุมชนว่าเป็นรูปแบบที่กำลังได้รับความสนใจในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับนโยบายลงมาถึงระดับปฏิบัติการ ตัวอย่างการท่องเที่ยวชุมชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้แก่ การท่องเที่ยวบ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวชุมชนในฝั่งธนบุรี การศึกษาชีวิตชาวประมงพื้นบ้าน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา และการเที่ยวชมวิถีชีวิตไทยที่ปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม

กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นกว้างขวางมาก เช่น การเดินป่า การดูนก การส่องสัตว์ การดำน้ำ การพายเรือ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ชุมชนสร้างสรรค์ขึ้นมาเฉพาะ เช่น การปรุงอาหารพื้นเมือง การเดินรำพื้นเมือง การเดินชมวิถีชีวิตในหมู่บ้าน ในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลักในชุมชนนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นความเด่นด้านสภาพธรรมชาติ ความเป็นมา ประวัติความน่าสนใจของชุมชน โดยการกำหนดกิจกรรมจะต้องได้รับความเห็นชอบ และได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนด้วย

ในส่วนของการจัดการด้านการท่องเที่ยวชุมชนนั้นให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณของชุมชน การรักษาไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติที่สวยงาม สภาพสังคม/วัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้จะพบว่าการท่องเที่ยวชุมชนเป็นในลักษณะกว้างและหลากหลาย แต่แบ่งได้เป็นสองข้อใหญ่ คือ

ก. การจัดการด้านการให้การศึกษาชุมชน

ถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่ต้องดำเนินการ เป้าหมายคือ การให้ชุมชนภูมิใจในตนเอง เห็นศักยภาพและตัวตนที่ดำรงอยู่ พร้อมกับสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเกิดความต้องการอนุรักษ์และดำรงความเป็นตัวตนต่อไป ซึ่งวิธีการด้านการท่องเที่ยวชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถจะดำเนินการได้

ข. การจัดการด้านการให้บริการการท่องเที่ยว

การจัดการดำเนินการอาจทำได้ในหลายวิธี และจะไม่มีตัวแบบที่แน่นอนแต่จะสามารถปรับได้ตามพื้นที่ แต่จุดร่วมประการหนึ่งคือ จะต้องสร้างให้เกิดความมีส่วนร่วมของชุมชนและผลประโยชน์จะต้องตกอยู่ในชุมชน

กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน: กรณีศึกษา จาไมกา

จาไมกาถือว่าเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบความสำเร็จเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ผ่านการเรียนรู้และปรับปรุงมาโดยตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการจนถึงปัจจุบัน จาไมกามีตัวแบบที่สามารถนำเสนอต่อสาธารณะให้ทราบเรื่องกระบวนการ ขั้นตอนในการผลักดันเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน และในอนาคตจะก้าวไปสู่การสร้างเครือข่ายทั่วโลกเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน

พัฒนาการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนจาไมกา มีขั้นตอนการทำงานที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ถูกคิดมาตลอด ปัจจุบันจาไมกาเสนอกรอบแนวคิดเรื่องกระบวนการสร้างการท่องเที่ยวชุมชนไว้ดังนี้

1) การกำหนดจุดขายเรื่องการท่องเที่ยวชุมชน

ก. กำหนดให้ครอบคลุมกิจกรรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวเกือบทุกชนิด อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวผจญภัย และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ข. กำหนดให้ความเป็นชุมชนเป็นจุดขายที่สำคัญที่สุด

2) ประสบการณ์จากชุมชน

ก. เน้นที่หมู่บ้านและชุมชน

ข. เสนอจุดเด่นเรื่องความเป็นชุมชน อาหาร การแต่งกาย การเต้นรำ

3) การพัฒนาสินค้าและกลยุทธ์ที่ดำเนินการในชุมชน

ก. จัดให้มีการก่อตั้งสถาบันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Community Institute for Sustainable Tourism : CISI) โดยมีพันธกิจว่า “ก่อตั้งสถาบันเพื่อการศึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน ตระหนักในเรื่องความสำคัญของผู้คน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

ข. การจัดตั้งศูนย์ข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชน (Community/Visitor Information Center)

ค. การจัดตั้งศูนย์การจัดการธุรกิจชุมชน (Community Business Center)

ง. การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน (Village Community Tourism Committees)

จ. พัฒนาล้างอำนวยความสะดวกด้านที่พัก อาหาร รวมถึงบ้านพักส่วนตัว (Private Home) โรงแรมขนาดเล็ก และเกสต์เฮาส์

ฉ. เสนอแนวทาง Environmental Friendly Community

ช. กำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ระดับหมู่บ้าน / ชุมชน

4) การก่อตั้งมูลนิธิชุมชนที่ยั่งยืนเพื่อการท่องเที่ยว (Sustainable Community Foundation Through Tourism : SCF)

มูลนิธินี้จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยวและโปรแกรมนำเที่ยว

5) การกำหนดโปรแกรมขายที่น่าสนใจ

หลังจากที่ได้มีการเตรียมการตามขั้นตอนข้างต้นแล้วคณะทำงานจึงดำเนินการด้านการตลาดต่อ เพราะเป็นจุดที่สำคัญมาก ในจาไมกามีการนำเสนอโปรแกรมการตลาดหลายรูปแบบ อาทิ

ก. การก่อตั้งทีมงานการท่องเที่ยวชุมชน

ข. การผลิตสื่อโฆษณา เช่น วิดีโอ สไลด์มัลติวิชั่น

ค. การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน

ง. การจัดทำ Annual Village Trade Show

การท่องเที่ยวชุมชนจะสำเร็จลงได้ สิ่งที่สำคัญประการแรกคือ การสร้างให้ชุมชนหรือท้องถิ่นเกิดความภูมิใจในตนเอง มีทรัพยากรที่สามารถพึ่งพาตนเองทางการผลิตและมีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่ดีที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้ต้นทุนชุมชนที่มีอยู่

2.6 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตชนบท

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตชนบทนั้น จะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบกลุ่มเล็กๆ ที่ไม่มีการกำหนดแผนการท่องเที่ยวไว้แน่นอนเหมือนกันหมด และตรงข้ามกับรูปแบบการท่องเที่ยวในเขตเมือง คือ จะเป็นการท่องเที่ยวที่มักจะมุ่งไปสู่ชนบท(กิตติ อริยานนท์, 2543: 54)

การท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะมีความหมายที่กว้างขวาง เพราะจะครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวหลายรูปแบบด้วยกัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือของกลุ่มเพื่อนธรรมชาติ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก การท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีของชนพื้นเมืองที่อยู่ห่างไกลความเจริญของเมือง การท่องเที่ยวเพื่อค้นหาหลักฐานทางประวัติศาสตร์หรือโบราณคดี และการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่ต้องการบรรยากาศของชนบท เป็นต้น

การจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้ มักจะอยู่ในมือของชาวบ้านเกือบทั้งหมด เช่น ชาวบ้านจะเป็นผู้จัดหาที่พัก อาหาร นำทาง และจัดงานเพื่อส่งเสริมประเพณีของหมู่บ้าน เป็นต้น นักท่องเที่ยวจะได้ใกล้ชิดกับชาวบ้าน มีการแลกเปลี่ยนประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน และที่สำคัญการท่องเที่ยวในลักษณะนี้ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวดังกล่าวมักจะใช้วัตถุดิบเช่น ผลผลิตการเกษตรของหมู่บ้าน ของชำร่วยที่ผลิตเองในครัวเรือนของหมู่บ้าน ชาวบ้านรวมตัวกันขึ้นจัดการดูแลด้วยตัวเอง ทำให้มีผลกระทบในทางลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย และเงินจากนักท่องเที่ยวจะหมุนเวียนอยู่ในหมู่บ้านเป็นหลัก เนื่องจากมีการนำเข้าสินค้าจากนอกหมู่บ้านน้อยมาก การท่องเที่ยวดังกล่าวจึงสอดคล้องกับการพัฒนาการเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะยั่งยืนมาตั้งแต่ต้น

2.7 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะเป็นความหวังใหม่ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบมีก่อให้เกิดปัญหาตามมา ทั้งสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวแบบเก่าๆ ที่เคยเป็นมา แต่จากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ ที่สร้างรายได้จำนวนมากศาลจากการขายธรรมชาติก็ได้รับบทเรียนหลายอย่างที่ไม่ควรมองข้าม(วรรณพร วนิชชานุกร, 2540 อ้างถึงใน กิตติ อริยานนท์, 2543: 33) ดังต่อไปนี้

2.7.1 ผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม

สมิธ พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศตะวันตก ซึ่งรวมทั้งยุโรป สหรัฐอเมริกา และลงไปทางใต้คือ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มักจะนิยมพักตามบ้านซึ่งมีวิวอันสวยงามสะดวกต่างๆ บวกกับความมีไมตรีจิตอันอบอุ่นจากเจ้าของบ้าน ราคาไม่แพงเท่ากับอยู่โรงแรม ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาจากประเทศที่พัฒนาแล้วนิยมพักและบอกต่อๆ กันไป และกลับมาพักซ้ำ ทั้งนี้เพราะมีวัฒนธรรมและภาษาที่คล้ายคลึงกัน สร้างความพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่เมื่อนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะไปพักตามชนบทในประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาย่อมมีความแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านมาตรฐานความเป็นอยู่ ภาษาและวัฒนธรรม อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมได้ กู๊ดเฟลโลว์ (Goodfellow, 1992 อ้างถึงในกิตติ อริยานนท์, 2543: 51) พบว่า ถึงแม้ว่าทางบริษัทจะมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มีความระมัดระวังในเรื่องของระบบนิเวศและวัฒนธรรม โดยมีคำขวัญว่า “ให้เหลือไว้แต่รอยเท้าเท่านั้น” แต่ก็ยังมีผลกระทบทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นจนเห็นได้ชัด เช่น นักท่องเที่ยวที่ร่ำรวยจากสหรัฐอเมริกาและยุโรปก็ไม่อยากยอมรับการกระทำของคนในท้องถิ่นในการฆ่าสัตว์ เช่น จระเข้และเต่า และในอีกหลายๆ กรณี ในหมู่บ้านแอสเมท(Asmat) ในอินโดนีเซีย(Irain Jaya) การมาเยือนของนักท่องเที่ยวได้ทำให้ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนรูปแบบการค้าเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นรูปเศรษฐกิจเงินสด คือใช้เงินสดเพียงอย่างเดียวในการให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปฐพี อากมานนท์ มอนซอน(2535: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง “การท่องเที่ยวเดินป่า : ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น” พบว่า การท่องเที่ยวเดินป่ามีผลกระทบทางด้านลบคือ วัฒนธรรมบางส่วนถูกทำลาย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หมู่บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพางได้ส่งผลกระทบต่อด้านนี้เช่นกัน กล่าวคือ การล่องเรือไปดูหิ่งห้อยยามค่ำคืนกลายเป็นการรบกวนเจ้าของบ้านที่มีต้นลำพูซึ่งเป็นที่อาศัยของหิ่งห้อยไปโดยปริยาย ดังนั้นเจ้าของบ้านจึงได้ทำการ โคนต้นลำพูทิ้งเพื่อตัดความรำคาญ เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึง การขาดการมีส่วนร่วม ขาดการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจระหว่างผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และขาดการบริหารจัดการที่ดี อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมชนบทอีกด้วย เพราะสังคมชนบทของไทยนั้นเป็นไปในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกลับขัดแย้งกับวัฒนธรรมที่ควรจะเป็นอย่างสิ้นเชิง

2.7.2 ผลกระทบทางสภาพแวดล้อม

สิ่งมีชีวิตทุกชีวิตมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบนิเวศ(Ecosystem) ฉะนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการแก้ปัญหา และนำประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ก็อาจมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้ หากขาดการจัดการที่ดีและเหมาะสม ผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวอาจจะรุนแรงและร้ายกว่าการท่องเที่ยวแบบเดิม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกแขนงออกไปได้หลายรูปแบบ ก็เป็นอุปสรรคอีกอย่างหนึ่งในการที่จะรักษาหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่บ้านโคกเกตุตำบลปลายโพงพางเป็นไปในลักษณะที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นการรักษาสภาพแวดล้อมอาจด้อยลงไป เช่น ยังคงมีการทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลองเพราะเป็นความเคยชิน ซึ่งความเคยชินดังกล่าวนี้สร้างผลกระทบทางลบอย่างมากมายให้กับลำคลองในกรุงเทพมหานครและกับเมืองใหญ่ ๆ อีกหลายเมืองมาแล้ว ตัวอย่างเช่น คลองแสนแสบและ คลองมหานาค

2.7.3 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่น่ารายได้มาสู่ชุมชนท้องถิ่น หากแต่รายได้นั้นถูกกระจายไปอย่างยุติธรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นก็จะเป็นประสบความสำเร็จในที่สุด แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต ชาวบ้านมักจะมีปัญหาในเรื่องผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว เพราะผู้กุมอำนาจในการกระจายรายได้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำชุมชน เช่น ในงานวิจัยของสาทิศ สุขพ่องศรี(2543) และสิรินยา วัฒนสุขชัย (2545)

2.8 Community Approach

Murphy (1985) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้มุมมองเชิงนิเวศในการวางแผนการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับอำนาจของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยว ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น และมองว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนได้ ถ้าชุมชนมีอำนาจชอบธรรมในการจัดการ ถ้าเราสามารถเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เป็นธุรกิจและเป็นการพัฒนา ให้มาเป็นการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นศูนย์กลางและมองว่าการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนั้นเป็นการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และให้การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นนี้เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศ คุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

แต่กรณีศึกษาที่ Murphy นำเสนอใน Community Approach นั้น จะเป็นกรณีศึกษาเฉพาะชุมชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ชุมชนในประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา หรือในอุทยานแห่งชาติโยเซมิสตี ประเทศสหรัฐอเมริกา การมองภาพการท่องเที่ยวผ่านภาพของชุมชนที่เต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกเช่นนี้ จะแตกต่างจากชุมชนในประเทศกำลังพัฒนา หรือชุมชนในประเทศด้อยพัฒนา การพูดถึงชุมชนในประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา เราจะมองภาพไปในแง่ของชุมชนชนบทที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน บางพื้นที่ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานยังเข้าไปไม่ถึง ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะนำหลักการของ Murphy มาใช้ทั้งหมด แต่ถ้าเป็นการหยิบยกบางประเด็น เช่น เรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมาเป็นมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน่าจะเหมาะสมที่สุด

2.9 ประสบการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคกลางของประเทศไทย

การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 21-22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดย ผศ. สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส และ ผศ. ดร.รชนี เอมพันธุ์ ซึ่งสัมพันธ์กับการศึกษาวิจัยนี้ คือ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคกลาง ซึ่งทำการนำเสนอผ่านผลงานวิจัยชุมชนในพื้นที่ เช่น ชุมชนบ้านเกาะปากจั่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชุมชนเขายี่สาร และชุมชนปลายโพรงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม ชุมชนบ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีประเด็นสำคัญดังนี้

2.9.1 สถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ภาคกลางในปัจจุบัน ยังอยู่ในลักษณะกิจกรรมเชิงเดี่ยวขาดมิติความเชื่อมโยงและการมีส่วนร่วม โดยจะเห็นว่าประสบการณ์ที่นำเสนอมีทั้งส่วนที่เป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และส่วนที่เป็นการดูแลบริหารจัดการโดยรัฐ เช่น กรมป่าไม้

2.9.2 การกำหนดเขตการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะในพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อรักษาระบบนิเวศเอาไว้ให้ยั่งยืน การกำหนดเขตการท่องเที่ยวจะเชื่อมโยงไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสามารถกระจายผลประโยชน์และให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ สำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ กรมป่าไม้มีการบริหารจัดการเชิงอนุรักษ์ที่มีความเข้มข้นมากขึ้น ทำให้เชื่อมั่นว่าระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวจะมีความยั่งยืน และประชาชนท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับกรมป่าไม้

2.9.3 ในกระบวนการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้จัดการนั้น จำเป็นต้องมีการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง มีการให้ความรู้ความเข้าใจและได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน รวมทั้งเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมทุกระดับเพื่อสร้างความผูกพันในชุมชน ลดความขัดแย้งและสร้างความตระหนักในหน้าที่ร่วมกัน การท่องเที่ยวของชุมชนจะยั่งยืนได้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การมีผู้นำที่เข้มแข็งและการยอมรับของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งการจัดการต้องมีความจริงใจและมีความสามัคคีภายในชุมชน ด้วยเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน หากไม่มีการสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง และไม่ใส่ใจในผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อส่วนรวม อาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความแตกแยกในชุมชน และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชน

2.9.4 การจัดการการท่องเที่ยวควรเน้นเป็นอาชีพเสริม เพื่อไม่เน้นผลตอบแทนมากจนเกิดผลกระทบต่อธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

2.9.5 การสร้างระบบการจัดการและมาตรฐานการท่องเที่ยวที่ยอมรับได้ ตลอดจนมีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมและมีคุณภาพ ภาครัฐไม่ควรชี้นำการพัฒนาโดยไม่สอบถามความ

ต้องการของชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมและความต้องการของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนสามารถกำหนดแนวทางการบริหารและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียม

ในการนี้ ที่ประชุมยังได้เสนอแนวทางที่ควรมีการดำเนินงานต่อไปไว้ 4 ประเด็นหลัก คือ การจัดการทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน การจัดการด้านการตลาดและการบริหาร การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการกระจายประโยชน์สู่ท้องถิ่น และแนวทางการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว

2.10 ปัญหาและอุปสรรคอันเป็นข้อจำกัดขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2541) ได้ว่าจ้างโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย ให้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน บริหารจัดการท่องเที่ยวที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล(สต.) สามารถสรุปได้ดังนี้

2.10.1 ข้อจำกัดของงบประมาณ ตามสภาพความเป็นจริง องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. แต่ละแห่งมีรายได้และแหล่งที่มาของรายได้แตกต่างกัน พิสัยของรายได้มีตั้งแต่ 1 ล้านบาท จนถึง 10 ล้านบาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. นั้น ตั้งอยู่ในเขตที่สามารถก่อให้เกิดรายได้จากภาษีมากน้อยแค่ไหน บางองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. มีรายได้จากภาษีโรงเรือน ภาษีป้าย และภาษีสรรพสามิต เท่านั้น ในขณะที่บางองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. มีรายได้จากส่วนแบ่งของสัมปทานท่าเหมืองแร่ กิจการโรงงานอุตสาหกรรม หรือกิจการขนาดใหญ่อย่างอื่น

รายได้ส่วนใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายเป็นค่าจ้างและเงินเดือน รวมทั้งเบี้ยประชุมและเงินประจำตำแหน่งแล้ว จะถูกนำไปใช้เพื่อกิจการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่อประโยชน์สุข และความสะดวกสบายของประชาชนในท้องถิ่นผู้เสียภาษี รายได้ที่ถูกจัดสรรเพื่อกิจกรรมอื่น รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวใน

พื้นที่มีน้อยมาก เท่าที่สรุปได้จากการสนทนากับบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. คือ สมาชิก หรือกรรมการแต่ละท่านจะให้ความสำคัญของการใช้รายได้ให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การสร้างถนน ระบบไฟฟ้า หรือการจัดการขยะมูลฝอยมากกว่านำไปพัฒนากิจกรรมอย่างอื่นที่เห็นผลช้า หรือผลไม่เป็นรูปธรรม นี่คือสาเหตุหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ไม่จัดสรรงบประมาณรายจ่ายไว้สำหรับการท่องเที่ยว ที่พบจากการศึกษาด้วยเช่นเดียวกัน คือ ถ้าเป็นส่วนของกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. มีความคิดว่าเป็นหน้าที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ที่จะให้การสนับสนุน

2.10.2 ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาที่มีความสำคัญ และเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคอย่างมากในการทำหน้าที่บริหารและจัดการการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. คือ ข้อจำกัดด้านบุคลากร ประเด็นที่กำหนดศึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านบุคลากร ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ความรู้ในหน้าที่การงาน ประสบการณ์ และการเสียสละในส่วนของเวลา ผลการศึกษา (จากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์) เปิดเผยให้เห็นว่า กว่าร้อยละ 75.0 ของ องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. มีปัญหาด้านบุคลากรมีระดับการศึกษาต่ำ โดยปกติจะมีเฉพาะปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เพียงคนเดียวที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี พนักงานประจำองค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ซึ่งอยู่ระหว่าง 2-5 คน ส่วนมากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในส่วนของความรู้ในงานที่รับผิดชอบ และประสบการณ์ในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ร้อยละ 76.0 และ 70.3 ตามลำดับของบุคลากรที่ยังมีข้อจำกัด และสุดท้าย ในส่วนของการอุทิศเวลาเพื่อการบริหารและจัดการทุกองค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ที่ศึกษากล่าวยืนยันว่าสามารถทำได้ถ้าต้องรับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวจริง

2.10.3 อุปสรรคด้านการประสานงาน ในประเด็นของการประสานงาน การศึกษานี้มุ่งเน้นที่การประสานงานระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. กับหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบการบริหารและ จัดการการท่องเที่ยวอยู่ก่อน และการประสานงานขอความร่วมมือจากประชาชนในการส่งเสริม พัฒนาและ ดูแลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบ จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. มีปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานอื่นมากกว่าการประสานความร่วมมือจากประชาชน

บุคลากรของ องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ผู้รับผิดชอบพบว่าตัวเองมีความลำบากใจในการที่จะประสานงานเรื่องจัดการแหล่งท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่ก่อน

แล้ว ประเด็นสำคัญ คือ การไม่รู้และไม่เข้าใจว่าจะเริ่มต้น ณ จุดใดและเรื่องใด ที่พบว่าเป็นเช่นนี้ เพราะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลและ สต. ยังไม่ทราบขอบข่ายอำนาจและภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายใหม่ การกล่าวอ้างสิทธิ์ในแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นของ องค์การบริหารส่วนตำบล หรืออยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. จึงไม่ใช่ วิสัยของคนไทยโดยทั่วไป

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน ผู้ศึกษาได้รับรู้จากการสัมภาษณ์ว่า แม้กฎหมายว่าด้วยการแบ่งสรรรายได้จากภาษีประเภทต่าง ๆ ของธุรกิจที่ดำเนินการอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. ได้มีการตราไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้วก็ตาม แต่หน่วยงานรับผิดชอบเดิมก็ยังมีได้มีการเคลื่อนไหวในการมอบรายได้ที่ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. พึงได้ให้กับ องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ต้องรอ ให้ทาง องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ทำเรื่องขอไปจึงจะจ่ายให้ จุดนี้ไปประจวบเหมาะกับการที่ องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ไม่รู้จะเริ่มประสานงาน ณ ที่ใดและจุดใด และทำให้รายได้ที่ควรจะได้กลับยังไม่ได้ อย่างนี้เป็นต้น

2.10.4 ขอบเขตอำนาจ และภาระหน้าที่ สิ่งที่พบจากการศึกษา และทำให้เชื่อมั่นว่าจะเป็นส่วน ที่ทำให้เกิดปัญหาการบริหารและการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. มากประการหนึ่ง คือ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าอำนาจและภาระหน้าที่ของตนเอง มีขอบเขตกว้าง หรือแคบแค่ไหน ประมาณร้อยละ 77.0 ของผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่ทราบด้วยซ้ำ ไปว่า การจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ต้องเป็นภาระความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ด้วย

2.10.5 อุปสรรคด้านการออกกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ที่ได้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งผู้ที่คณะผู้ศึกษาได้มีโอกาสพบปะสนทนาด้วยได้เปิดเผย ข้อมูลให้ทราบว่า ข้อกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. มีเป็นจำนวนมาก และหน่วยงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. เอง ก็เป็นองค์กรนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นใหม่ ทำให้โอกาสในการศึกษากฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุม อีกทั้งการบริหารและการจัดการทรัพยากรหลาย ๆ อย่างในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ก็ยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่ยังมีผลบังคับใช้ ที่สำคัญ คือ การบริหารและจัดการทรัพยากรบางอย่างยังมีหน่วยราชการอีกหลายส่วนร่วมรับผิดชอบอยู่ด้วย

2.10.6 ปัญหาความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอก องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ประเด็นปัญหา ความขัดแย้งที่กำหนดในการศึกษานี้ คือ ความขัดแย้งระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. กับหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอยู่ก่อน ความขัดแย้งกับกลุ่มผลประโยชน์ และความขัดแย้งระหว่างสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. ด้วยกันเอง ผลการศึกษาที่พบคือ ความขัดแย้งกับหน่วยงานอื่นที่ค่อนข้างน้อยที่พอจะเห็นความขัดแย้ง คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งกลุ่มผลประโยชน์จากบุคคลภายนอก และกลุ่มผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นภายในหมู่สมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. ด้วยตนเอง

2.10.7 รูปแบบการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวที่น่าจะเป็นรูปแบบการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ในเบื้องต้นนี้จะมีได้ลงในรายละเอียดถึงขั้นตอนว่าควรจะทำอย่างไรบ้าง ใครรับผิดชอบ และจะต้องใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด คงแต่กำหนดเพียง รูปแบบขององค์การบริหารที่เหมาะสมควรเป็นเช่นไร

การบริหารและจัดการการท่องเที่ยว สำหรับการศึกษาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนี้ได้กำหนดเอาไว้ 5 ประเด็นหลัก คือ

- การโฆษณาและประชาสัมพันธ์
- การสำรวจและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว
- การบริหารและจัดการ
- การวางแผนปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- การรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว

กรณีของรูปแบบการบริหารและจัดการก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน คือ ให้องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. ได้พิจารณาตามความเหมาะสมว่า ในประเด็นของการบริหารและจัดการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทั้ง 5 ประเด็น องค์การบริหารส่วนตำบล และ สต. มีความคิดว่าจะให้มีการบริหารและจัดการในรูปแบบใด จาก 6 รูปแบบดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. ดำเนินการบริหารและจัดการเองทั้งหมด
2. องค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สต. ดำเนินการเองโดยมีที่ปรึกษาจากภายนอก

3. ดำเนินการโดยมีคณะกรรมการร่วมจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. ดำเนินการในรูปของสหกรณ์
5. ให้องค์กรประชาชนภายในหมู่บ้านบริหารจัดการ
6. จ้างหรือให้สัมปทานกับบริษัทเอกชนจากภายนอก

อนึ่ง ปัญหาหรืออุปสรรคใดที่อยู่นอกเหนือความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล/สต. ที่จะดำเนินการได้ องค์การบริหารส่วนตำบล/สต. ควรรวบรวมปัญหา หรืออุปสรรคดังกล่าว เสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น คือ ตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ร่วมกันพิจารณาแก้ไข ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงและความสำคัญของปัญหา ถ้าปัญหาหรืออุปสรรคไม่มีความสำคัญมากนัก การพิจารณาแก้ไขควรจะสิ้นสุดที่คณะกรรมการฯ ระดับท้องถิ่น แต่ถ้าปัญหาหรืออุปสรรคมีความสำคัญมาก อาจเสนอคณะกรรมการฯ ระดับอำเภอ จังหวัด หรือระดับชาติ เป็นผู้พิจารณาแก้ไขแล้วแต่กรณี

2.11 ลักษณะของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ร่ำไพพรรณ แก้วสุริยะ(มปท:1) สรุปลักษณะของนักท่องเที่ยวจากการสำรวจนักท่องเที่ยวในสมัยที่โลกไร้พรมแดนโดยนักวิเคราะห์ตลาดการท่องเที่ยวขององค์การการท่องเที่ยวโลก(World Tourism Organization) พบข้อมูลว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เมื่อไปเที่ยวยังท้องถิ่นใดแล้ว ประสงค์ที่จะมีสัมพันธภาพร่วมพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สร้างมิตรไมตรีร่วมกัน(หากเป็นไปได้ชนิดที่เปิดใจรับเข้าด้วยกัน)
- 2) เป็นผู้ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ถือว่า คุณค่าของการเรียนรู้ช่วยเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมของผู้คน มีความรู้ทางธรรมชาติวิทยาและระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้นๆ
- 3) เป็นผู้ที่มีความประทับใจและมีสุนทรียภาพ สนุกสนาน ตื่นเต้น ชาบซึ้ง แปลกใจ และมีความทรงจำที่ดี กลุ่มที่ชอบวัฒนธรรมมีความสนใจพิเศษ อาทิ ชมโบราณสถาน การแสดงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน เรียนรู้การทำอาหาร
- 4) มีความอดทน คำนึงถึงคุณภาพชีวิต สุขอนามัย ที่พักสะอาด อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการมีประโยชน์ต่อร่างกาย
- 5) มีอาชีพที่มั่นคง ต้องการความปลอดภัยในการเดินทาง ประกันชีวิตและทรัพย์สิน

6) มีความอ่อนไหว ปร่าบาง มีจิตสำนึกต่อการรักษาคุณค่าคุณภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ห่วงใยต่อการเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม

ลักษณะของนักท่องเที่ยวจากการสำรวจขององค์การการท่องเที่ยวโลกนี้ มีลักษณะสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวบางส่วนที่เข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ตำบลปลายโพรงพาง ซึ่งต้องการแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ในการท่องเที่ยว ต้องการสัมผัสกับวิถีชีวิตท้องถิ่นที่แตกต่างไปจากสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ นอกจากนี้ก็ยังเป็นผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้หรือต้องการจะเรียนรู้วัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเข้าไปท่องเที่ยวด้วย เช่น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเห็นว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ตนจะได้มีโอกาสเรียนรู้กิจกรรมต่าง เช่น การพายเรือ ทดลองเคียวตาล เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้นักท่องเที่ยวไม่สามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวบางส่วนจะไม่สนใจทำกิจกรรมดังกล่าว แต่พวกเขาก็พึงพอใจกับการได้มาสัมผัสธรรมชาติ สภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน ซึ่งทั้งนี้ก็ล้วนแล้วแต่เป็นลักษณะที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

2.12 Homestay

กิจกรรมพักแรมแบบ Homestay หมายถึง การพักแรมที่นักท่องเที่ยวสามารถพักแรมกับเจ้าบ้านและมีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ

การดำเนินกิจกรรมที่พักแรม Homestay ในประเทศไทยในปัจจุบันยังคงเป็นไปอย่างไม่ มีรูปแบบที่เหมาะสมและทิศทางที่ถูกต้อง(ชูวิทย์ สิริเวชกุล, 2544 :52) ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย อาทิ มีการเปลี่ยนแปลงและบิดเบือนขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมบางอย่างของท้องถิ่นเพื่อวัตถุประสงค์ในการรองรับนักท่องเที่ยว หรือการแก่งแย่งผลประโยชน์ของผู้ประกอบการในพื้นที่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับกิจกรรมที่พักแรม Homestay ของผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศในภาพรวมได้ ซึ่งสามารถสรุปปัญหาการจัด Home Stay ของประเทศไทย(Petersen, Erik Holm, ปาฐกถา ณ วันที่ 27 มีนาคม 2544) ได้ดังนี้

ก. อุปสรรคทางด้านภาษาระหว่างเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ บ่อยครั้งที่เจ้าบ้านไม่สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้เลย ซึ่งอุปสรรคเรื่องภาษาสามารถนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ ได้อีกมาก

ข. อุปสรรคทางด้านวัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้านไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายๆ ทั้งนี้เพราะทั้งสองฝ่ายมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สิ่งที่ถูกต้องของวัฒนธรรมหนึ่งอาจหมายถึงสิ่งที่ไม่เหมาะสมของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง สิ่งเหล่านี้ อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดและความคลาดเคลื่อนทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางวัฒนธรรมอย่างใหญ่หลวงได้อีกด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตชุมชนเพื่อวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว

ค. ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสินค้าทางการท่องเที่ยวและราคาของรายการท่องเที่ยว ปัญหานี้เกิดจากการระบุรายละเอียดของรายการท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจน เช่น กำหนดราคาของการเข้าพัก Homestay คืนละ 200 บาทต่อคน แต่มิได้ระบุว่า ราคานี้ยังไม่รวมค่าน้ำดื่ม ค่ามัคคุเทศก์ ค่าเรือ และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจผิดคิดว่าตัวเองถูกหลอกหลวงได้

ง. ปัญหาด้านระดับการคาดหวังและความพึงพอใจที่ต่างกันระหว่างเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวอาจคาดหวังว่าเจ้าบ้านควรจะเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวและบริการให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ขณะที่เจ้าบ้านคิดว่าบริการที่ตนเสนอขณะนี้เป็นที่พอใจแก่นักท่องเที่ยวแล้ว

จ. ปัญหาการจัดระบบการบริการชุมชนเป็นปัญหาในชุมชน ซึ่งบางชุมชนได้จัดตั้งองค์การบริหารในรูปแบบของชมรมหรือสมาคมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามชุมชนบางแห่งเกิดระบบ “ผูกขาด” ในการจัดสรรรายได้ ซึ่งเกิดจากการแสวงหาประโยชน์ในเชิงธุรกิจของคนกลุ่มหนึ่งในชุมชนนั้น

ฉ. ปัญหาความไม่เท่าเทียมและไม่เป็นธรรมในกลุ่มผู้ประกอบการ Homestay ปัญหานี้สืบเนื่องมาจากปัญหาการจัดระบบบริหารของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเจ้าบ้านที่จัด Homestay บางแห่งได้รับการจัดสรรนักท่องเที่ยวจากองค์การบริหารให้ในจำนวนที่น้อยกว่าเจ้าบ้านหลังอื่นๆ อันจะหมายถึงรายได้จากการท่องเที่ยวที่น้อยลงด้วย ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน

ช. ปัญหาความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

ซ. ปัญหาการขาดทักษะและความรู้ด้านการตลาดของชุมชน

2.13 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากรของชุมชน

การศึกษาครั้งเป็นการศึกษาโดยเน้นประชาชนท้องถิ่นเป็นหลักในการศึกษา ทั้งความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นเราควรจะศึกษาความหมายของคำว่าชุมชนให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะชุมชนมีได้ในหลายลักษณะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับว่าเราใช้อะไรเป็นเกณฑ์การแบ่งแยก

2.13.1 ความหมายของชุมชน

ชุมชนมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Community ซึ่ง Webster's New Dictionary of The American Language ให้ความหมายไว้ว่า

- 1) กลุ่มคนที่อยู่อาศัยร่วมกันในบริเวณใดบริเวณหนึ่ง หรือเมืองใดเมืองหนึ่ง
- 2) ชุมชน คือ บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ร่วมกันในลักษณะที่เป็น (หน่วย)สังคมขนาดเล็กภายใน (หน่วย) สังคมที่ใหญ่กว่า และกลุ่มบุคคลเหล่านั้นมีความสนใจ มีการทำงาน และผลประโยชน์ร่วมกัน

แต่ความหมายของคำว่าชุมชนนั้นแตกต่างกันไปตามแขนงวิชา เช่น ยุทธ ศักดิ์เดชะยนต์ (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540: 348) ผู้ซึ่งมีมุมมองทางด้านสังคมศาสตร์ ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มชนที่รวมหลายๆ ครอบครัวในเขตพื้นที่อันจำกัด ครอบครัวเหล่านั้นสามารถพึ่งพาอาศัยกันทำให้สามารถสนองความต้องการในชีวิตประจำวันของกันและกันได้

ส่วนประดิษฐ์ มัชฌิมา(อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540: 348) เห็นว่าชุมชนควรมีความหมายครอบคลุมไปถึงความสนใจร่วมกันของสมาชิกในชุมชนด้วย ดังนั้นประดิษฐ์จึงให้ความหมายของชุมชนไว้ว่า เป็นกลุ่มชนที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มก้อนในที่เดียวกัน เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดคล้ายกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทำธุรกิจและการใช้บริการทางสังคมร่วมกัน

โรเบิร์ต แมค คิวเวอร์ (Robert M. Macciver) (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2540: 348) เห็นว่า ชุมชนเป็นสถานที่ที่คนรวมกันอยู่เป็นกลุ่มตั้งแต่กลุ่มขนาดเล็ก เช่น

หมู่บ้าน ไปจนถึงกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ เช่น เมืองหรือประเทศ ฉะนั้นชุมชนจึงหมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกัน มีความรู้สึกร่วมกันเป็นพวกเดียวกัน สมาชิกทุกคนให้ความสนใจในเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มชนนั้นร่วมกัน ไม่เพียงแต่เป็นการให้ความสนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่ให้ความสนใจทั่วไป มีขอบเขตที่กว้างขวาง และมากพอที่จะครอบคลุมไปถึงชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนดังกล่าว

ประเวศ วะสี, 2535 (อ้างถึงในอุไรพรพรณ ปรางอุตมทรัพย์, 2544: 20) กล่าวว่า ชุมชนหมายถึง การรวมตัวของกลุ่มชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน อาจเป็นการรวมตัวกันตามพื้นที่หรือไม่ใช่พื้นที่ก็ได้ สมาชิกของชุมชนมีการติดต่อสื่อสารกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการกระทำกิจกรรมร่วมกัน มีการเรียนรู้ของชุมชน มีองค์กรชุมชนหรือองค์กรชาวบ้าน องค์กรชุมชนไม่ใช่สภาตำบล สภาตำบลเป็นองค์กรการปกครอง องค์กรชุมชนเป็นองค์กรการจัดการของชาวบ้าน ส่งเสริมให้ชุมชนจัดการเรื่องของตัวเองให้มากที่สุด รวมทั้งการจัดการป่าไม้และทรัพยากรท้องถิ่นอื่นๆ ให้ชุมชนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย

อุไรพรพรณ ปรางอุตมทรัพย์(2544:23) กล่าวว่า ความหมายของชุมชนมีสองลักษณะ คือ ชุมชนพื้นที่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ และชุมชนหน้าที่ ได้แก่ การที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมเป็นกลุ่ม กำหนดระเบียบแบบแผน ข้อบังคับเพื่อประกอบหน้าที่ กิจการใด กิจการหนึ่งขึ้นเป็นองค์กร ชุมชนจึงมีชื่อต่างกันตามลักษณะที่สำคัญของชุมชนนั้น เช่น ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ชุมชนพานิชย์ ชุมชนอุตสาหกรรม แต่ในทางสังคมวิทยาได้ศึกษาถึงโครงสร้างและส่วนประกอบของชุมชนทุกรูปแบบ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ประชาชนหรือคน ความสนใจร่วมกัน อาณาเขตบริเวณหรือพื้นที่ การปฏิบัติต่อกัน ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ผูกพันให้อยู่รวมกันในชุมชนประกอบขึ้นมาเป็นชุมชน ดังนั้นความหมายของชุมชนจึงไม่ได้หมายถึงคนใดคนหนึ่ง ในชุมชนประโยชน์ของชุมชนคือประโยชน์ขององค์กรรวมทั้งหมดในชุมชนนั้นๆ

2.13.2 แนวทางในการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนท้องถิ่น เป็นตัวอย่างหนึ่งของการจัดการทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการจัดการจำเป็นต้องมีแนว

ทางจัดการเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความยั่งยืน มิใช่เพียงแค่เกิดขึ้นและดับลงตามกระแสหรือความนิยมต่างๆ ไป

เสนีย์ จามริก(อ้างถึงในอุไรพรรณ ปรางอุตมทรัพย์, 2544:23) กล่าวถึงแนวคิดและวิธีการในการจัดการทรัพยากรของชุมชนว่า โดยทั่วไปแล้วระบบการจัดการทรัพยากรของชุมชนวางอยู่บนหลักพื้นฐาน 4 ประการ คือ

- 1) การยอมรับในจารีตประเพณีและสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร
- 2) การคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกและความเป็นธรรมในสังคม
- 3) ความยั่งยืนของระบบการผลิตและความสมดุลของระบบนิเวศ
- 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งหมดในชุมชน

ส่วนเขवालักษณ์(อ้างถึงในอาทิตย์ ควรหา, 2542) กล่าวถึง หลักการจัดการทรัพยากรของชุมชน (Community Base Resource Management: CBRM) ว่าประกอบไปด้วย

1) เป้าหมายหลักคือประชาชนภายในชุมชนจะเป็นผู้ที่ทราบรายละเอียดของระบบทรัพยากร ปัญหาและศักยภาพได้ดีที่สุด แต่การที่จะมีระบบการจัดการที่นำไปสู่ความยั่งยืนของระบบนิเวศของชุมชนในภาพรวม ต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของระบบสังคมในชุมชนนั้นๆ ความยั่งยืนของวัฒนธรรมและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

2) องค์ประกอบหลักของหลักการจัดการทรัพยากรของชุมชน จะต้องมีเงื่อนไขดังนี้

ก. การพัฒนาหรือการบริหารจัดการจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีวิวัฒนาการเพื่อตอบสนองความต้องการและคุณภาพของชีวิตประชาชนในท้องถิ่น

ข. ระบบการเปลี่ยนของชุมชนจะต้องคำนึงถึงโครงสร้างของชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆ และคำนึงถึงอนุชนรุ่นหลังที่จะต้องรับภาระกับระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ค. การจัดการและการกระทำที่มีอยู่ภายในขอบเขตจำกัดของระบบนิเวศทางธรรมชาติของชุมชน ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความหลากหลาย เพื่อสร้างความสมดุลให้ระบบนิเวศ

ง. การใช้เทคโนโลยีต้องเหมาะสมกับการผลิตของชุมชน มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการครองชีพ รูปแบบการบริโภคของชุมชนให้อยู่ในรูปของการประหยัดและรู้คุณค่า

3) กลยุทธ์ในการดำเนินงานประกอบด้วย ชุมชนต้องเป็นผู้ดำเนินการเอง ซึ่งกระทำได้ โดยการให้ความสำคัญต่อสภาพพื้นที่ของท้องถิ่น การทำความเข้าใจระบบการใช้ทรัพยากรและประโยชน์ต่างๆ ตลอดจนทั้งความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมองให้ครอบคลุมทุกระดับตั้งแต่ระดับปัจเจกชน กลุ่มองค์กรและชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการวิเคราะห์ปัญหาแต่ละอย่าง หลังจากนั้นมีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบทรัพยากรนั้นๆ เพื่อหาขีดจำกัดของทุกระบบในระบบนิเวศนั้นๆ ให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาชาวบ้านหรือศักยภาพของชุมชนเท่าที่จะทำได้ ส่วนในระยะยาวต้องให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมร่วมของชุมชน รวมทั้งสร้างระบบการตัดสินใจระดับล่างภายในชุมชนซึ่งกระทำโดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่น หรือระเบียบแบบแผนของชุมชนเป็นแนวทาง นอกจากนี้ควรให้โอกาสแก่ชุมชน โศกการสร้างมาตรฐานการยอมรับให้เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อที่จะให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำหรือการปฏิบัติจริง เป็นการนำร่องให้เห็นตัวอย่างที่ชุมชนสามารถจัดการเองได้

2.14 แนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)และสภาตำบล(สต.)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(2541: 31) ได้จัดทำแนวทางการบริหารและจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.)และสภาตำบล(สต.) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของ อบต./สต. ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบดังกล่าว โดยสามารถสรุปแนวทางได้ดังนี้

1) กำหนดบทบาท ภารกิจ และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ให้ชัดเจน โดยมีคณะกรรมการร่วมประสานการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้อย่างสอดคล้อง

- 2) กำหนดยุทธศาสตร์ในเชิงรุกเพื่อพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ซึ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การรักษาสภาพแวดล้อมและการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงอยู่อย่างยั่งยืน
- 3) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้เกิดควบคู่ไปกับการบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้วให้คงสภาพสมบูรณ์ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โบราณสถาน และศิลปวัฒนธรรม
- 4) ฟื้นฟู เผยแพร่ การจัดเทศกาลงานประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป
- 5) กระจายอำนาจหน้าที่และสนับสนุนงบประมาณให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ สามารถดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดเก็บรายได้และแบ่งสรรรายได้ให้แก่หน่วยงานท้องถิ่น
- 6) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวตั้งแต่การวางแผนตัดสินใจว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรจะเป็นไปในลักษณะใด การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สมดุลกับแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ รวมทั้งการจัดการผลประโยชน์ที่ประชาชนในท้องถิ่นควรจะได้รับ

2.15 แนวทางการให้ประชาชน กลุ่ม และองค์กรอื่นๆ ในท้องถิ่นมีส่วนร่วม

องค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลประสบความสำเร็จประการหนึ่ง ก็คือ การที่ประชาชน กลุ่มต่างๆ และองค์กรอื่นๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีแนวทางในการเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่ม และองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมดังนี้(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541: 44)

2.15.1 การสำรวจศักยภาพของประชาชน กลุ่ม และองค์กร

องค์การบริหารส่วนตำบลควรทำการสำรวจแล้วสรุปและจัดทำรายงานเพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพและความพร้อมของประชาชน กลุ่ม และองค์กรท้องถิ่น โดยจัดรวมรายชื่อดังกล่าวพร้อมที่อยู่ตามประเภทของความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว รายงานนี้จะเป็นแหล่งข้อมูลเพื่อประกอบการนำประชาชน กลุ่มและองค์กรต่างในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้ในการกำหนดแนวทางและวิธีการในการเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าว

2.15.2 การพบปะพูดคุยและการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจ

ประธานกรรมการบริหาร สมาชิกสภา อบต. ปลัด อบต. และเจ้าหน้าที่ของ อบต. ควรออกไปพบปะและพูดคุยกับประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการ การจัดการ ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของ อบต. ในการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อรวบรวมไว้เป็นข้อมูลเบื้องต้น นอกจากนี้การพบปะพูดคุยยังเป็นการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง อบต. กับบุคคลต่างๆ ที่จะเข้ามามีบทบาทร่วมจัดการการท่องเที่ยวกับ อบต. อีกด้วย

หากเป็นไปได้ อบต. ควรจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสนใจการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยอาจกำหนดหัวข้อการประชุมเกี่ยวกับบทบาทของ อบต. ในการจัดการการท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้สนใจเข้าร่วมประชุมด้วย

2.15.3 การจัดกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว

เพื่อเป็นการสร้างเสริมบรรยากาศการท่องเที่ยว และก่อให้เกิดความตื่นตัวด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น อบต. ควรจัดกิจกรรมสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่

ก. กิจกรรมส่วนบุคคล เป็นกิจกรรมที่แต่ละคนจัดขึ้นเพื่อสนับสนุนและ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การจัดแสดงการละเล่นพื้นเมือง การแสดงโบราณวัตถุ เครื่องใช้ในครัวเรือนดั้งเดิม หรือการจัดสวนและบริเวณบ้านหรือสถานประกอบการให้สวยงาม

ข. กิจกรรมส่วนร่วม เป็นกิจกรรมที่ส่วนรวมจัดขึ้น เช่น การรื้อฟื้นประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดกิจกรรมตามประเพณีท้องถิ่น เช่น การแข่งเรือ การแข่งงวาว เป็นต้น การร่วมกันจัดพิพิธภัณฑ์ชุมชน อาจจัดแสดงประวัติความเป็นมาของชุมชน เป็นต้น

2.15.4 การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกัน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันสามารถดำเนินการได้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

ก. การใช้สื่อต่างๆ ในการเสนอข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การนำเสนอข้อมูลข่าวสารดังกล่าวควรเป็นไปในลักษณะที่ทั้ง องค์กร ชุมชน ประชาชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้สนใจได้มีโอกาสในการเสนอข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย โดยไม่ควรเป็นเพียงการนำเสนอจาก องค์กร ฝ่ายเดียว ประชาชนจะได้มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของพวกเขาได้รับการรับฟังจาก องค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ชุมชนและประชาชนเกิดความมั่นใจ และรู้สึกว่าคุณภาพเพียงพอที่จะมาเข้าร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวด้วยกัน

ข. นำกระบวนการกิจกรรมกลุ่มมาใช้ กิจกรรมกลุ่มจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันในขณะที่ได้เข้ามาทำงานร่วมกัน เช่น การจัดให้มีการรณรงค์รักษาความสะอาดและความสวยงามของชุมชน การจัดการศึกษาดูงานในท้องถิ่นอื่น การบูรณะและการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

ค. การจัดอาสาสมัคร องค์กร ควรจัดให้มีกลุ่มอาสาสมัครการท่องเที่ยวในท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้ผู้มีความตื่นตัวและกระตือรือร้นเหล่านี้ได้มีช่องทางเข้ามาเป็นอาสาสมัคร โดยอาจมีกิจกรรมต่างๆ ให้อาสาสมัครดำเนินการ เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ให้กับนักท่องเที่ยว และการดูแลความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ง. การปลูกฝังเยาวชนด้านการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับชอบของ องค์กร เป็นไปอย่างยั่งยืน องค์กร ควรจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นต่อไป โดยอาจจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หรืออาจให้เยาวชนมาเป็นผู้ช่วยมัคคุเทศก์ เป็นต้น

2.15.5 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล

การจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของ อบต. นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประสานความร่วมมือระหว่าง อบต. ที่มีพื้นที่ต่อเนื่องใกล้ชิดกัน เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อบต. เหล่านี้มักอยู่ในพื้นที่ที่มีความคาบเกี่ยวกันระหว่าง อบต. หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมโยง หรือเป็นพื้นที่ที่มีประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวจึงต้องมีการประสานงานและมีความร่วมมือระหว่าง อบต. ใกล้เคียง

2.15.6 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับองค์กรภายนอก

นอกเหนือจากการประสานความร่วมมือระหว่าง อบต. ด้วยกันเองแล้ว ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กับสื่อมวลชนทั้งในและนอกท้องถิ่น บริษัทหรือธุรกิจที่จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และมูลนิธิที่ดำเนินการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น ทั้งนี้ อบต. ควรจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อพร้อมที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เมื่อต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานนั้นๆ ก็สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้ในทันที

2.16 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

มาลินอสกี (Malinowski) (อ้างถึงใน มาริสา โทเศยะ โยชิน, 2543: 16) ความต้องการของมนุษย์ไว้ 3 ด้านดังนี้

1) ความต้องการด้านความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Biological and Psychological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์ ได้แก่ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่ เช่น ต้องการอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การพักผ่อน การเจริญเติบโต การสืบพันธุ์ เป็นต้น

2) ความต้องการด้านสังคม (Instrumental Needs) จะเกี่ยวกับเรื่องการร่วมมือกันทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานและทำให้ร่างกายได้รับการตอบสนองเบื้องต้นได้ เช่น การแบ่งงานกันทำ การแจกจ่ายอาหาร การป้องกันภัย การผลิตสินค้า การบริการ และการควบคุมทางสังคม

3) ความต้องการทางด้านจิตใจ (Symbolic Needs) คือความต้องการของมนุษย์เพื่อความมั่นคงทางด้านจิตใจ เช่น ความต้องการความสงบทางจิตใจ ความกลมกลืนทางสังคม และเป้าหมายในชีวิต ระบบสังคมที่ตอบสนองความต้องการเหล่านี้ได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญา ศาสนา นิยายปรัมปรา ศิลปะ และเวทย์มนต์คาถา เป็นต้น

Alan Williams (อ้างถึงในสมคิด แก้วสนธิ, 2524) มองความจำเป็น(Need) แตกต่างกันเป็นสองด้าน คือ ความจำเป็นตามหลักอุปทาน(Need as a supply concept) และความจำเป็นโดยหลักอุปสงค์(Need as a demand concept)

1) ความจำเป็นตามหลักอุปทานหรือกึ่งอุปทาน (Need as a supply concept) เห็นว่าความจำเป็นจะปรากฏขึ้นต่อเมื่อมีการบริการในการรักษาพยาบาลหรือบริการด้านสุขภาพอนามัยที่มีผลิตสมรรถภาพในหน่วยสุดท้าย (Marginal productivity) เป็นบวก ถ้าเมื่อใดที่บริการรักษาพยาบาลหรือบริการด้านสุขภาพอนามัยมีผลิตสมรรถภาพในหน่วยสุดท้ายเป็น 0 ความจำเป็นในการบริการนั้นจะหมดไป บุคคลนั้นอาจจะยังเจ็บป่วยอยู่แต่เมื่อเขาไม่มีทางทำอะไรได้ เขาก็ไม่มีความรู้สึกว่าจะจำเป็นต้องรับการบริการ เช่น สมมติว่าคนในหมู่บ้านหนึ่งเป็นโรคพยาธิในกระเพาะอาหาร แต่ไม่มีการบริการการป้องกันหรือรักษาพยาบาลใดๆ ที่มีผลทำให้พยาธินั้นบรรเทาหรือหายไป คนในหมู่บ้านนั้นก็ยังคงป่วยด้วยโรคพยาธิจำนวนมาก แต่จะไม่ปรากฏว่ามีความจำเป็นหรือความต้องการในการรักษาพยาบาลโรคพยาธิในหมู่บ้านดังกล่าว

ผลิตสมรรถภาพหน่วยสุดท้ายในบริการรักษาพยาบาลหรือบริการด้านสุขภาพอนามัยมีค่าเป็นบวก หมายความว่าบริการด้านการรักษาพยาบาลหรือบริการด้านสุขภาพอนามัยนั้นๆ มีผลทำให้สุขภาพอนามัยดีขึ้นและสมรรถภาพในการสนองความจำเป็นได้ Williams กล่าวว่าบางทีแม้การบริการรักษาพยาบาลหรือบริการด้านสุขภาพอนามัยนั้นไม่มีสมรรถภาพ แต่ถ้าคนไข้มีความรู้สึกด้านจิตใจเมื่อได้รับการรักษาพยาบาล หรือญาติของคนไข้รู้สึกดีขึ้นในด้านจิตใจก็อาจอนุมานว่าการรักษาพยาบาลนั้นมีผลิตสมรรถภาพหน่วยสุดท้ายไม่เป็น 0

2) ความจำเป็นโดยหลักอุปสงค์(Need as a demand concept) หากมองความจำเป็นโดยอาศัยอุปสงค์เป็นหลักแล้วจะสามารถแยก ความจำเป็นออกได้ 4 ประเภท คือ

ก. ความจำเป็นที่ควรมี (Normative Need) คือความจำเป็นที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ ซึ่งกระทำโดยการกำหนดมาตรฐานที่ควรจะเป็นขึ้นก่อน แล้วเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่ปรากฏอยู่ หากสิ่งที่ปรากฏอยู่จริงต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น ผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ก็จะประเมินว่า บุคคลผู้นั้นหรือสังคมนั้นมีความจำเป็น ซึ่งความจำเป็นในลักษณะนี้เป็นความจำเป็นตามควรที่จะเกิดขึ้น (Normative need) ในทัศนะของผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่มองบุคคลนั้นหรือสังคมนั้น เช่นสภาพสาธารณสุขหมู่บ้าน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรมีส้วมที่ถูกลักษณะใช้ในหมู่บ้าน แต่ในหมู่บ้านนั้นไม่มี ดังนั้นจึงเกิดความจำเป็นที่ควรมี ซึ่งก็คือ ส้วมที่ถูกลักษณะนั่นเอง

ข. ความจำเป็นที่ตระหนัก (Felt need) คือความจำเป็นที่บุคคลนั่นเองหรือสังคมนั้นเองรู้สึกถึงความจำเป็นดังกล่าวนั้น ในกรณีนี้ ความจำเป็น(Need) เท่ากับ ความต้องการ(Want) เช่นเมื่อมีการประเมินความจำเป็นของการบริการชนิดใดชนิดหนึ่งแล้ว ประชาชนก็จะถูกถามว่า เขาารู้สึกว่าเขาต้องการบริการชนิดนั้นหรือไม่ ความจำเป็นที่ผู้นั้นตระหนักว่าตนมีและต้องการบำบัดนั้น เรียกว่า ความจำเป็นที่ตระหนัก (Felt need)

ค. ความจำเป็นที่แสดงออก (Express need) คือความจำเป็นที่ตระหนักซึ่งได้ปรับมาเป็นการกระทำ อีกนัยหนึ่งคือเมื่อผู้นั้นตระหนักว่าตนมีความจำเป็นก็แสดงออกโดยหาทางบำบัดความจำเป็นดังกล่าว ซึ่งนั่นก็คืออุปสงค์ของบุคคลนั้น หรือสังคมนั้นที่มีต่อการบริการ

ง. ความจำเป็นเปรียบเทียบ (Comparative need) เกิดขึ้นภายใต้สมมติฐานที่ว่า ประชากรกลุ่มลักษณะเดียวกันควรได้รับการบริการเหมือนกัน

เสนเดอร์สัน (อ้างถึงใน กุลเรือง สายชุ่มอินทร์ 2535: 18) กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการพื้นฐาน 14 ประการ คือ

- 1) ความต้องการได้หายใจตามปกติ
- 2) ความต้องการได้รับประทานอาหารและน้ำดื่มอย่างเพียงพอ
- 3) ความต้องการได้จับถ่ายเมื่อต้องการ
- 4) ความต้องการให้ได้เคลื่อนไหวและดำรงภาวะทรหดทรงในลักษณะปกติ เช่น ยืน เดิน นั่ง เปลี่ยนอิริยาบถ
- 5) ความต้องการได้พักผ่อนนอนหลับ

- 6) ความต้องการได้เสื้อผ้า และเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม
- 7) ความต้องการได้ดำรงอุณหภูมิของร่างกายในภาวะปกติ
- 8) ความต้องการมีร่างกายที่สะอาดและเรียบร้อย
- 9) ความต้องการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย
- 10) ความต้องการได้พูดคุยสังสรรค์กับบุคคลอื่น และได้แสดงออกถึงความรู้สึก อารมณ์

ความต้องการ ความกลัว หรือความคิดเห็น

- 11) ความต้องการได้นับถือศาสนาที่ศรัทธา
- 12) ความต้องการประสบความสำเร็จในการทำงาน
- 13) ความต้องการได้ร่วมนันทนาการ
- 14) ความต้องการได้เรียนรู้หรือค้นพบสิ่งใหม่

ความต้องการต่างๆ เป็นอัตนัย (Subjective) คือขึ้นอยู่กับค่านิยมของแต่ละบุคคล และแต่ละสังคม “ความต้องการ” เป็นคำที่ยืดหยุ่นมาก ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยกำหนดให้ความต้องการ (Want) คือ ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยที่ความต้องการนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากมีปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวกระตุ้น

ความต้องการประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญเมื่อพิจารณาตามแนวคิดในเรื่องของความจำเป็นที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะประชาชนท้องถิ่นเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่ตระหนักว่า พวกเขาต้องการการพัฒนาในรูปแบบนี้หรือไม่ หากต้องการอย่างไร ซึ่งท้ายที่สุดแล้ว ประชาชนท้องถิ่นเหล่านั้นจะได้เป็นผู้กำหนดทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้การพัฒนานี้ยั่งยืน

2.17 การประเมินความต้องการ (Needs Assessment)

การวิเคราะห์ความต้องการเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ การวิเคราะห์ความต้องการนั้นแตกต่างกันไปตามแขนงวิชา เช่น การสำรวจความต้องการทางธุรกิจ ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งพบเห็นได้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ส่วนการสำรวจความต้องการในการพัฒนานั้นยังพบเห็นได้น้อย อาจเป็นเพราะการพัฒนาส่วนใหญ่ของประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นการพัฒนาแบบ Top down policy แต่ในปัจจุบันเมื่อเราพูดถึงการให้สิทธิชุมชนในการจัดการ

ทรัพยากรมากขึ้น การพัฒนาใดๆ ที่จะเกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการของชุมชนท้องถิ่นเสียก่อน เพื่อให้การพัฒนานั้นๆ สอดรับกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด วิลาวรรณรัตน์เศรษฐากุล (2524: 33-34) กล่าวว่า การสำรวจความต้องการเป็นการดำเนินการขั้นแรกในการที่จะวางจุดมุ่งหมาย และจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการจัดตั้งโปรแกรม เพราะการจัดตั้งจุดมุ่งหมายของโครงการและการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของบุคคลและชุมชน นั่นก็คือการสำรวจสภาพการณ์ในปัจจุบันว่าอะไรคือสิ่งที่บุคคลหรือชุมชนต้องการ อะไรคือสิ่งที่ควรจะเป็นในอนาคตซึ่งควรจะได้รับคำตอบสนอง

นิศา ชูโต(2527: 21) กล่าวว่า การประเมินความต้องการนั้นจะต้องแยกแยะความต้องการออกเป็นระดับหรือเป็นประเภทต่างๆ ให้ชัดเจนว่าเป็นความต้องการของใคร เพราะจะมีความแตกต่างกันระหว่างความต้องการของแต่ละบุคคล ของกลุ่มบุคคล ขององค์กร ของสถาบัน และความต้องการของสังคมหรือประเทศชาติ เมื่อกล่าวถึงความต้องการในระบบเพื่อนำไปสู่การดำเนินการเพื่อสนองความต้องการ อาจจำแนกออกเป็น 2 ระดับ คือ ความต้องการระดับที่ 1 ได้แก่ ความต้องการที่เกิดขึ้นเพราะมีความแตกต่างระหว่างเป้าหมายที่คาดหวังกับเป้าหมายที่เกิดขึ้น และความต้องการระดับที่ 2 คือความต้องการที่เกิดขึ้นเพราะมีความแตกต่างระหว่างสภาพที่พึงปรารถนา กับสภาพที่เป็นจริง

ในการสำรวจความต้องการนั้น โมฮัมหมัด อับดุลกาเดร์ และสมจิตร สร้อยสุริยา(อ้างถึงในนิศา ชูโต, 2527: 21) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการสำรวจหาความต้องการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ประการ คือ

- 1) กำหนดสภาพที่ต้องการ
 - 2) สำรวจสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันตามหัวข้อที่กำหนดในสถานการณ์ที่ต้องการ
 - 3) เปรียบเทียบข้อมูลจากการสำรวจในข้อที่ 2
 - 4) จัดลำดับความสำคัญของความต้องการเหล่านั้นว่าอะไรมีความจำเป็นก่อนหลัง
- เมื่อดำเนินการครบตามกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนแล้ว สิ่งที่ได้ก็คือข้อมูลที่เรียกว่า ความต้องการ

2.18 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปฐิติ อากมานนท์ มอนซอน(2535: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “การท่องเที่ยวเดินป่า : ผลกระทบต่อสถานะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น” พบว่า การท่องเที่ยวเดินป่ามีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวก ได้แก่ เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติ สร้างจิตสำนึกของความรักและความห่วงใยในสภาพแวดล้อม ช่วยลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าของกลุ่มอิทธิพล ประชาชนมีอาชีพเสริมเป็นการเสริมรายได้ เกิดการกระจายรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพิ่มขึ้น มีความตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติและวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมากขึ้น เป็นต้น ส่วนในทางลบ ได้แก่ เกิดความเสื่อมโทรมของเส้นทางเดินป่า เป็นการทำลายพืชพันธุ์ต่างๆ ระบบธุรกิจแทรกเข้าไปในวัฒนธรรม ค่าครองชีพสูงขึ้น เกิดมลภาวะ วัฒนธรรมบางส่วนถูกทำลาย เป็นต้น

พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น ศึกษาเรื่อง “การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางลำน้ำกก (2541) พบว่า ควรเพิ่มความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นและผู้ประกอบการ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่งเสริมการรวมกลุ่มหรือชมรม ท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการควบคุมดูแลการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวในทิศทางที่เหมาะสม

นาคม ชีรสวรรณจักร(2541) ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง สำหรับการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว พบว่า อายุ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาด

งบประมาณและบุคลากรในการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนขาดการให้ความร่วมมือและการประสานงานกันระหว่างประชาชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อีกประการหนึ่งคือ ประชาชนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งไม่มีหน่วยงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง

นาคมนเสนอว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้สื่อที่เข้าใจและพบเห็นได้ง่ายโดยเฉพาะโทรทัศน์ ทำการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนให้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น

สาทิศ สุขพ่องศรี(2543: 146-154) ศึกษาเรื่อง “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ผลกระทบด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม ปัญหาในการแก่งแย่งผลประโยชน์กันภายในชุมชน เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นในระดับปานกลางถึงน้อย ผลกระทบทางลบที่เป็นปัญหามาก ได้แก่ ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ในด้านผลกระทบทางบวก เช่น เกิดประโยชน์ในการช่วยฟื้นฟูและส่งเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน เกิดการสร้างงาน เกิดประโยชน์ในการเสริมสร้างการศึกษาแก่ชุมชน เกิดประโยชน์ในการร่วมมือกันอนุรักษ์วัฒนธรรม เป็นต้น แต่สาทิศมิได้กำหนดระดับของผลกระทบทางบวกไว้เหมือนกับผลกระทบทางลบ

วันชัย เรื่องอุดม(2543: บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” พบว่า พื้นที่ที่ศึกษามีศักยภาพสูงในการพัฒนาการบริการและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต ผู้นำชุมชนและชุมชนก็มีความพึงพอใจในการจะมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามปัญหาการพัฒนาการบริการท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า จังหวัดนนทบุรีและส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งจะมีผลต่อการขอรับการสนับสนุนในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน ประชาชนบางส่วนไม่เห็นด้วย

ที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนขาดประสบการณ์การมีส่วนร่วม ปัญหาความปลอดภัย ยาเสพติดที่แพร่ระบาด ร้านอาหารและเครื่องดื่มยังไม่ได้มาตรฐานความสะอาด

ชัยยันต์ เหลืองดี(2544) ทำการศึกษาเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภอบ้านคา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดพื้นที่ไว้สำหรับกิจกรรมแต่ละอย่าง แต่ยังไม่มี มาตรการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในบางพื้นที่และไม่มีการกำหนดข้อควรปฏิบัติเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว ในด้านการสื่อความหมายและการบริการความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและสถานที่ ท่องเที่ยว มีมัลติมีเดียที่ท้องถิ่นให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และมีการจัดทำบอร์ดแสดงรูปบ้านทรงไทยและความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติโดยเฉพาะหิ้งห้อยซึ่งยังพบเห็นได้มากในบริเวณดังกล่าว ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินการ การสรุปและการประเมินผล แต่ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและเสนอความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมของชาวบ้านยังถูกจำกัดให้อยู่ในกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการเท่านั้น ในด้านการป้องกันผลกระทบทางวัฒนธรรม ยังไม่มีการดำเนินการใดๆ ในเรื่องดังกล่าวในขณะนี้ ในด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ยังไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปและผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว

สำหรับแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประสานงานในการจัดการท่องเที่ยว ควรปรับปรุงระบบการจัดการของคณะกรรมการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยว ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายของการท่องเที่ยว ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ควรพิจารณาขีดความสามารถในการรับนักท่องเที่ยว ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นและการจัดตั้งกลุ่มเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ควรมีแผนพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และควรมีแผนส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

การศึกษาของชัยยันต์เป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงภาพการปฏิบัติการที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านโคกเกตุ แต่ยังมีได้ลงลึกไปในรายละเอียดที่สำคัญ เช่น จากการศึกษาพบว่า “ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและเสนอความต้องการของชุมชน”

สิรินยา วัฒนสุขชัย (2545) ทำการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน กรณีศึกษาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านทรงไทยปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” พบว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง ไม่ได้นำมาเพียงความเปลี่ยนแปลง ทั้งยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือนภายในหมู่บ้าน โลกทัศน์ และจากการที่ทั้งสองฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งกันและกัน โดยที่ฝ่ายเจ้าบ้านเป็นผู้เสนอการต้อนรับที่น่าประทับใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แต่ความสัมพันธ์ระหว่างคนสองกลุ่มนี้หาได้พัฒนาไปอย่างที่คาดหวังไม่ เนื่องจากทั้งเจ้าบ้านและผู้มาเยือนไม่ได้ใช้เวลาร่วมกันเพียงพอที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์จึงเป็นไปอย่างผิวเผินและการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็เกิดขึ้นภายในกลุ่มที่จำกัด ไม่ได้ขยายออกไปสู่กลุ่มเจ้าบ้านรอบนอกที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว และยังพบอีกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอก โดยที่มีผู้ประสานงานที่มีอำนาจและเป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่บ้าน กล่าวคือความร่วมมือภายในจะเป็นความร่วมมือระหว่างดำเนินการกับชาวบ้านในหมู่บ้าน ในขณะที่ความร่วมมือภายนอกจะเกิดขึ้นได้โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้ดำเนินการและภาครัฐที่ให้การสนับสนุน และภาคเอกชนที่ให้การประชาสัมพันธ์

สรุป การวางแผนพัฒนาโครงการการท่องเที่ยวที่ผ่านมานี้ในอดีตจะเป็นโครงการที่ทางภาครัฐเป็นผู้ริเริ่มเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเมื่อผลของการวางแผนไม่สอดคล้องกับประชาชนในพื้นที่ก็ได้ก่อให้เกิดปัญหา เกิดผลกระทบด้านลบต่อทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ดังนั้นจึงเกิดการปรับตัวของการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว ที่มุ่งพัฒนาทางกายภาพเพียงอย่างเดียว มาสู่การให้ความสำคัญในการบริหารจัดการ โดยถือเอาประชาชนในท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนา ซึ่งชุมชนท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนกำหนดรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวว่าควรจะเป็นไปในลักษณะใด ชุมชนพึงพอใจกับการท่องเที่ยวเหล่านั้นหรือไม่ เพราะตัวชุมชนหรือประชาชนท้องถิ่นจะเป็นผู้ที่ยังคงอยู่กับสภาพแวดล้อม ที่นักท่องเที่ยวเพียงแค่มายเยือนเพื่อแสวงหาความแปลกใหม่ และเก็บความพึงใจกลับไป สิ่งที่จะยังเหลืออยู่กับชุมชนท้องถิ่นนั้น เป็นสิ่งที่เราควรหยิบยกขึ้นมาพิจารณาประกอบการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ สามารถดำเนินงานทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งทางกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมต่อไป

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณประกอบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth interview) และการสังเกต เป็นวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดแนวทางการศึกษาไว้ดังนี้

3.1 วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนท้องถิ่นในหมู่บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพางที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแห่งนี้ไม่ต่ำกว่า 3 ปี (เนื่องจากจะให้เห็นสภาพของตำบลก่อนที่จะมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) และมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป

บ้านโคกเกตุมีประชากรทั้งสิ้น 1,335 คน เป็นชาย 620 คน เป็นหญิง 715 คน กลุ่มที่มีอายุสูงกว่า 15 ปี จำนวน 982 คน เป็นชาย 472 คน เป็นหญิง 510 คนมีจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้น 260 หลัง (สำนักทะเบียน อำเภออัมพวาประจำปี 2544)

3.1.2. กลุ่มตัวอย่าง

1) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (อ้างถึงในอัปสร เอกกมล, 2538:29) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างกำหนดให้ที่ระดับ 0.05

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ

$$n = \frac{260}{1 + 260(0.05)^2}$$

$$n = 150$$

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 หลังคาเรือน แต่ในการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อสำรองไว้เพิ่มขึ้นอีก 2 หลังคาเรือน รวมทั้งสิ้น 152 หลังคาเรือน

2) การสุ่มตัวอย่าง

หลังจากที่ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 หลังคาเรือนแล้ว ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้แทนของแต่ละหลังคาเรือนมีคุณลักษณะดังนี้ คือ เป็นผู้แทนครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่หมู่บ้านโลกเกตุ โดยมีถิ่นพำนักอยู่ที่หมู่บ้านแห่งนี้ไม่ต่ำกว่า 3 ปี จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Sampling เนื่องจากพื้นที่ที่ทำการศึกษามีความหนาแน่นของจำนวนหลังคาเรือนแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้มีความหนาแน่นของการท่องเที่ยวแตกต่างกันด้วย การสุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้มีขั้นตอนดังนี้

ก. จัดทำแผนผังชุมชนเพื่อให้ทราบจำนวนและลักษณะของการกระจายตัวของหลังคาเรือน (ภาพที่ 1)

ข. นำแผนผังที่ได้มากำหนดอาณาเขต อาณาเขตในการศึกษาครั้งนี้คือ เขตที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหนาแน่นและเขตที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเบาบาง

ค. เมื่อได้อาณาเขตความหนาแน่นของการท่องเที่ยวแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบ Proportion to size ซึ่งแบ่งได้เป็น กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหนาแน่น จำนวน 69 หลังคาเรือน และกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเบาบางจำนวน 83 หลังคาเรือน

ง. จากนั้นดำเนินการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีจับสลากจากหมายเลขที่อยู่ประจำหลังคาเรือนแต่ละหลัง และดำเนินการเก็บข้อมูลตามที่ได้สุ่มตัวอย่างไว้

ภาพที่ 1 แสดงแผนผังบริเวณหมู่ 7 บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงนาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามมีรายละเอียดแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับเขตพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ โดยผู้สัมภาษณ์จะเป็นผู้กรอกให้เนื่องจากการแบ่งอาณาเขตในขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างแล้ว คำตอบมี 2 ลักษณะ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

อยู่ในพื้นที่ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหนาแน่น	ให้	1 คะแนน
อยู่ในพื้นที่ที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเบาบาง	ให้	0 คะแนน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

2.1) เพศ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบ 2 ลักษณะ คือ 1) เพศหญิง และ 2) เพศชาย

2.2) อายุ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

2.3) อาชีพ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบ 8 ลักษณะ คือ 1) ทำไร่/ ทำสวน 2) เลี้ยงสัตว์ 3) รับจ้าง 4) ค้าขาย 5) เลี้ยงตาล 6) พ่อบ้าน/แม่บ้าน 7) รับราชการ 8) อื่นๆ.....

2.4) รายได้ของครอบครัว เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบ 6 ลักษณะ คือ 1) น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท 2) 5,001-10,000 บาท 3) 10,001-15,000 บาท 4) 15,001-20,000 บาท 5) 20,001-25,000 บาท 6) 25,001 บาทขึ้นไป

2.5) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ที่ศึกษา เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบ 2 ลักษณะคือ 1) อาศัยอยู่ตั้งแต่เกิด 2) ย้ายเข้ามาอยู่เป็นระยะเวลา.....ปี

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้าน เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบ 2 ลักษณะ คือ มีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม

มีส่วนร่วม	ให้	1	คะแนน
ไม่มีส่วนร่วม	ให้	0	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การจัดกลุ่มระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ไม่มีการมีส่วนร่วม มีคะแนนรวม 0 คะแนน กลุ่มที่มีการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง มีคะแนนรวมระหว่าง 1-2 คะแนน กลุ่มที่มีการมีส่วนร่วมระดับสูง มีคะแนนรวม 3 คะแนนขึ้นไป

ส่วนที่ 4 ข้อความเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบ 2 ลักษณะ คือ ใช่ และไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบถูก	ให้	1	คะแนน
ตอบผิด	ให้	0	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การจัดกลุ่มระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่มีความรู้ระดับต่ำ มีคะแนนรวม 9 คะแนนและต่ำกว่า กลุ่มที่มีความรู้ระดับปานกลาง มีคะแนนรวมระหว่าง 10-11 คะแนน และกลุ่มที่มีความรู้ระดับสูง มีคะแนนรวม 12 คะแนนขึ้นไป

ส่วนที่ 5 ข้อความวัดระดับการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด มีคำตอบ 2 ลักษณะ คือ เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย	ให้	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	0	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การจัดกลุ่มระดับการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่มีการรับรู้ระดับต่ำ มีคะแนนรวม 4 คะแนนและต่ำกว่า และกลุ่มที่มีการรับรู้ระดับสูง มีคะแนนรวม 5 คะแนนและสูงกว่า

ส่วนที่ 6 คำถามเกี่ยวกับการผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง มีคำตอบ 3 ลักษณะ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิจารณญาณของตนเป็นเกณฑ์(Subjective) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ได้ทุกครั้ง	ให้	3	คะแนน
ได้บ้าง	ให้	2	คะแนน
ไม่ได้เลย	ให้	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การจัดกลุ่มระดับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ระดับต่ำ มีคะแนนรวม 7 คะแนนและต่ำกว่า กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ระดับปานกลาง มีคะแนนรวมระหว่าง 8-10 คะแนน และกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ระดับสูง มีคะแนนรวม 11 คะแนนและสูงกว่า

ส่วนที่ 7 ข้อความเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนย่อย ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนแตกต่างกัน ดังนี้

7.1) ความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยแต่ละคำถามมีคำตอบ 4 ลักษณะ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิจารณญาณของตนเป็นเกณฑ์(Subjective) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ต้องการมาก	ให้	4	คะแนน
ต้องการปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ต้องการน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่ต้องการ	ให้	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การจัดอันดับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย พิจารณาจากค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ไม่ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว มีคะแนนรวม 13 คะแนน กลุ่มที่ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับต่ำ มีคะแนนรวมระหว่าง 14-25 คะแนน กลุ่มที่ต้องการให้มีการ

พัฒนาการท้องเที่ยวระดับปานกลาง มีคะแนนรวมระหว่าง 26-37 คะแนน และกลุ่มที่ต้องการให้มีการพัฒนาการท้องเที่ยวระดับสูง มีคะแนนรวม 38 คะแนนและสูงกว่า

7.2) ความพร้อมในการพัฒนาการท้องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่างๆ ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยแต่ละคำถามมีคำตอบ 4 ลักษณะ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามใช้วิจารณญาณของตนเองเป็นเกณฑ์(Subjective) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

มีความพร้อมมาก	ให้	4	คะแนน
มีความพร้อมปานกลางปานกลาง	ให้	3	คะแนน
มีความพร้อมน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่มีความพร้อม	ให้	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การจัดอันดับความพร้อมของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท้องเที่ยวเชิงนิเวศพิจารณาจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร $\bar{X} \pm \frac{1}{2} S.D.$ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมระดับต่ำ มีคะแนนรวม 17 คะแนนและต่ำกว่า กลุ่มที่มีความพร้อมระดับปานกลาง มีคะแนนรวมระหว่าง 18-27 คะแนน และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง มีคะแนนรวม 28 คะแนนและสูงกว่า

7.3) เหตุผลที่ประชาชนท้องถิ่นไม่ต้องการการพัฒนาการท้องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ โดยแต่ละคำถามมีคำตอบ 3 ลักษณะและมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วย	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นใจ	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	1	คะแนน

สำหรับเกณฑ์การจัดกลุ่มอันดับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท้องเที่ยวเชิงนิเวศพิจารณาจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 8 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด

3.1.4 การสร้างและการพัฒนาแบบสอบถาม

การสร้างและการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนหมู่บ้าน โลกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง มีวิธีการดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาทฤษฎี แนวความคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเนื้อหาของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อเรื่องที่จะศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.1.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชาชนท้องถิ่นที่มีตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งมีที่พักอาศัย ณ ตำบลท่าคา อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นเวลาหนึ่งปีขึ้นไป จำนวน 30 ราย และนำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรดังนี้

1) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้สูตร Kuder-Richardson(KR-20) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$KR-20 = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{\sigma_t^2} \right)$$

เมื่อ k = จำนวนข้อของแบบสอบถาม

p = สัดส่วนของผู้ที่ตอบถูก/เห็นด้วย/มีส่วนร่วม แต่ละข้อ

$$q = \text{สัดส่วนของผู้ที่ตอบผิด/ไม่เห็นด้วย/ไม่มีส่วนร่วม แต่ละข้อ}$$

$$\sigma_t^2 = \text{ความแปรปรวนของคะแนนรวม}$$

เมื่อทำการแทนค่าในสูตรแล้ว ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่ากับ 0.55 การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเท่ากับ 0.59 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 0.79

2) การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความพร้อมและความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค(Coefficient of Alpha- α) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} = ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม

k = จำนวนข้อคำถามของแบบสอบถาม

$\sum s_i^2$ = ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

เมื่อทำการแทนค่าในสูตรแล้ว ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เท่ากับ 0.82 ความพร้อม เท่ากับ 0.96 และความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน เท่ากับ 0.98

3.1.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมกันกับผู้ช่วยวิจัยที่ได้ผ่านการอบรมให้เข้าใจถึงระเบียบวิธีวิจัยและเทคนิควิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นอย่างดี โดยจะ

ทำการสัมภาษณ์ประชาชนท้องถิ่นที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งมีที่พำนักอาศัย ณ บ้านโคกเกตุ ตำบล
ปลายโพรงพง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น เป็นเวลามากกว่าหรือเท่ากับ 3 ปี

3.1.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical
Package for Social Sciences) และแบ่งการนำเสนอออกเป็นดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนำเสนอโดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย
(Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยว
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศลักษณะของการท่องเที่ยว
ในพื้นที่ที่กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ กับความต้องการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นำเสนอโดยใช้สถิติ
ไคสแควร์ และถ้าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์จึงทำการทดสอบสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ด้วยเครเมอร์ส
วี(Cramer's V)

3.2 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ด้วยเหตุที่การศึกษาเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน และสังคม
วัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต้องใช้ข้อมูลรายละเอียดในการอธิบายเพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น
อย่างสังเขป ผู้วิจัยจึงนำวิธีทางเชิงคุณภาพมาใช้เพื่อนำเสนอให้เห็นถึงภาพโดยรวมของลักษณะ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในปัจจุบันของพื้นที่ที่ศึกษา โดย
การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ร่วมกับการสังเกต รวมถึงการใช้ข้อมูลทุติยภูมิของสถาบันดำรงราชานุภาพ
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเสนอโดยมิศรา สามารถ(2543) ประกอบการศึกษาในครั้งนี้
ด้วย

3.2.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นแรก เป็นการเข้าไปเยี่ยมชมสถานที่ โดยที่ผู้วิจัยแสดงตัวเป็นนักท่องเที่ยวทั่วไป เพื่อสำรวจสภาพทั่วไป

ขั้นที่สอง ศึกษาพร้อมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลทุกข้อมูมิ เช่น แผนที่ชุมชน เส้นทางการท่องเที่ยว ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้าน โศกเกตุ

ขั้นที่สาม ผู้วิจัยเริ่มแนะนำตัวกับผู้นำชุมชนและชาวบ้าน เริ่มต้นสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและชาวบ้าน สัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้นำชุมชน(Key informant) ซึ่งเริ่มจากกำนัน อดีตกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พัฒนาชุมชน บ้านที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวแล้วจึงถามคนอื่นๆ ต่อไป ซึ่งเป็น การเลือกตัวอย่างแบบสโนว์บอล(Snowball sampling)

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลมาแยกประเภทจัดหมวดหมู่ เพื่อให้่ายต่อการวิเคราะห์ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำไปพร้อมๆ กัน ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงพรรณนาสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพรงพาง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพประกอบการวิจัยปริมาณ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Indepth interview) และการสังเกต เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยแบ่งออกดังนี้

4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา

4.1.2 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1.3 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการการท่องเที่ยว

4.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

4.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.3 การรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.5 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.6 ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.7 ความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.8 เหตุผลที่ไม่ต้องการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.10 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.12 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.13 ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

4.2.14 ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมของกลุ่มตัวอย่างความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ที่ศึกษา

4.1.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

หมู่บ้านโลกเกตตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลปลายโพรง อำเภอมัว จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 13 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอมัวประมาณ 11 กิโลเมตร โดยมีอาณาเขตติดต่อดังนี้(องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพรง, 2544)

ทิศเหนือ : หมู่ 4 บ้านวัดอมรวดี

ทิศใต้ : หมู่ 9 บ้านโคกแขก

ทิศตะวันออก : หมู่ 4 บ้านวัดอมรวดี

ทิศตะวันตก : หมู่ 8 บ้านวัดสี่แยก

บ้านโลกเกตมีเนื้อที่ประมาณ 1,750 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทรายซึ่งเหมาะแก่การปลูกต้นมะพร้าวและส้มโอ หมู่บ้านมีคลองไหลผ่าน 2 คลอง ได้แก่ คลองขุดตากลม หรือคลองโคกเกต และคลองแขก นอกจากนี้ยังมีลำประโดงอีก 8 สาย ได้แก่ ลำประโดงท่าหนู ลำประโดงท่าฝั่ง ลำประโดงต้นหูกวาง ลำประโดงท่าเตา ลำประโดงท่าธรรม ลำประโดงท่าปลาย ลำประโดงนายอม และลำประโดงท่าเซียง

4.1.1.2. ลักษณะบ้านเรือนและสภาพการคมนาคม

ในอดีตชาวบ้านจะนิยมสร้างบ้านเรือนติดกับคลองหรือลำประโดง (นางเนียม อายุ 76 ปี) โดยตั้งอยู่เป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 3-4 หลัง โดยแบ่งออกเป็น 6-7 ครอบครัวในแต่ละกลุ่ม ต่อมาประชากรได้เพิ่มขึ้นยังผลให้เกิดครอบครัวขยาย กอปรกับมีการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาจากหมู่บ้านอื่นๆ เช่น

4.1.1.3. ประชากร

ประชากรในหมู่บ้านโลกฤๅประกอบด้วย 260 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 1,335 คน ซึ่งเป็นชายจำนวน 620 คน เป็นหญิง 715 คน(องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง, 2544)

4.1.1.4 ระบบสาธารณูปโภคและการบริการสาธารณะ

1) ไฟฟ้า

หมู่บ้านโลกฤๅ เริ่มมีไฟฟ้าใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 โดยการสัมปทานของเอกชน ซึ่งสามารถจ่ายไฟฟ้าได้ประมาณ 150 หลังคาเรือน ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 กรมโยธาธิการ กระทรวงมหาดไทย ได้มอบสัมปทานให้แก่ นายแก้ว(อดีตผู้ใหญ่บ้าน) ดำเนินการจ่ายไฟฟ้าให้แก่ประชาชนเพิ่มขึ้นเป็น 300 หลังคาเรือน โดยต้องทำการซื้อไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จากนั้นในปี พ.ศ. 2518 นายแก้วได้คืนสัมปทานนี้แก่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

2) ระบบน้ำ

ในอดีตชาวบ้านโลกฤๅใช้น้ำในการอุปโภคและบริโภคจากลำคลองและลำประโดง จากนั้นนายแก้ว(อดีตผู้ใหญ่บ้าน) สร้างระบบประปาหมู่บ้าน โดยสร้างแท็งก์น้ำใหญ่ที่วัดโลกฤๅ และแจกจ่ายน้ำให้แก่ชาวบ้าน ในปี พ.ศ. 2537 นายแก้วได้ดำเนินการวางท่อส่งน้ำเพิ่มเติมโดยได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จากนั้นทุกหลังคาเรือนจึงมีน้ำประปาใช้ทั่วกัน แต่ในปัจจุบันชาวบ้านโลกฤๅก็ยังใช้น้ำจากลำคลองและลำประโดงด้วยเหมือนกัน (ลุงชาย ร้านขายกาแฟหน้าวัดโลกฤๅ)

3) อนามัย

เมื่อก่อนเมื่อเวลาชาวบ้าน โศกเกตูเจ็บป่วย พวกเขาจะไปหาหมอที่บ้านปากวอน แต่ถ้ามีอาการหนักพวกเขาจะไปโรงพยาบาลประจำจังหวัด แต่ชาวบ้านที่ไม่มีพาหนะเป็นของตนเองก็จะไปหาหมอที่อนามัยประจำตำบลซึ่งตั้งอยู่ที่หมู่ 7 บ้าน โศกเกตู และถ้าชาวบ้านมีอาการหนักที่อนามัยตำบลไม่สามารถทำการรักษาได้ ก็จะส่งตัวต่อไปยังโรงพยาบาลประจำจังหวัดเช่นกัน

สถานีอนามัยประจำตำบลเปิดทำการเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 โดยมีเจ้าหน้าที่อนามัย 1 คน เจ้าหน้าที่อนามัยตำบล 2 คน ภาระของเจ้าหน้าที่คือ ให้ความแนะนำเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขมูลฐาน เช่น การวางแผนครอบครัว การปฐมพยาบาลเบื้องต้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องดูแลโครงการต่างๆ พร้อมทั้งทำการฝึกอบรมอาสาสมัคร(ณัฐวุฒิ, เจ้าหน้าที่อนามัยอายุ 23 ปี)

4) โรงเรียน

บ้านโศกเกตูมีโรงเรียนประจำหมู่บ้าน 1 โรงเรียน ชื่อ โรงเรียนวัดโศกเกตู ซึ่งทำการเรียนการสอนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีนักเรียนประมาณ 600 คน และครูประมาณ 63 คน นักเรียนส่วนใหญ่ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว มักจะไม่เรียนต่อ เพราะพวกเขาต้องการไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม นักเรียนที่ประสงค์จะเรียนต่อมักจะไปเรียนต่อที่โรงเรียนท้ายหาด ซึ่งตั้งอยู่ที่ ตำบลท้ายหาด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โรงเรียนแห่งนี้ไม่ไกลจากจากบ้าน โศกเกตูเท่าใดนัก

5) วัด

วัด โศกเกตูปุณฺณศิริเป็นวัดเก่าแก่มียุกว่า 100 ปี เจ้าอาวาสรูปแรกคือหลวงพ่อบุญมี สายทอง ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่วัดตั้งอยู่ และต่อมาก็มีเจ้าอาวาส อีก 5 รูป คือ หลวงพ่อตึก หลวงพ่อแปลก หลวงพ่อวง หลวงพ่อนาค และเจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน คือ หลวงพ่อช่อ

ความสัมพันธ์ของชาวบ้านกับวัดเป็นไปด้วยดี กล่าวคือ ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดอย่างสม่ำเสมอทั้งในวันที่เป็นวันพระ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา

เป็นต้น นอกจากนี้วัดยังเป็นสถานที่จัดงานประเพณีไทย เช่น งานประเพณีสงกรานต์ และลอยกระทง เป็นต้น

4.1.1.5 สภาพเศรษฐกิจ

1) อาชีพและการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิต

ก. การทำนา

ในอดีตชาวบ้านโคกเกตุมีอาชีพหลักคือ ทำนา โดยจะเริ่มทำนาตั้งแต่เดือนมิถุนายน โดยจะทำนาแบบดำนา พันธุ์ข้าวที่ปลูกคือพันธุ์เหลืองประทิว ชาวบ้านจะทำนาแบบดั้งเดิม คือ ยังใช้แรงงานโคกระบือในการไถนา เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว ชาวบ้านจะช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าวและเก็บไว้ในยุ้งฉาง เมื่อต้องการบริโภคจะนำมาคั่ว หรือนำไปสีที่โรงสีข้าวที่บ้านปากฉนวน

ข. การทำสวนมะพร้าวและน้ำตาลมะพร้าว

ชาวบ้านจะทำการขุดร่องสวนเพื่อทำการปลูกต้นมะพร้าว ผลผลิตจากมะพร้าวส่วนใหญ่คือ น้ำตาลมะพร้าว กรรมวิธีในการทำน้ำตาลมะพร้าว คือ ทุกๆ เช้า เวลาประมาณตี 5 ชาวบ้านจะออกไปปาดตาล และรอเวลารวบรวมน้ำตาลใส(น้ำตาลสดที่ยังไม่ได้ต้ม) เพื่อมาเคี่ยวเป็นน้ำตาลปีบและน้ำตาลปึก รอจนเกือบเย็นจึงทำการประทับตราที่แสดงว่าบ้านใดเป็นผู้ผลิต จากนั้นจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงที่บ้านในราคาปีบละ 400-500 บาท(คุณลุงสม เจ้าของเตาดาลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านโคกเกตู) ขึ้นอยู่กับช่วงเวลาของปี เช่น ถ้าใกล้เทศกาลตรุษจีน น้ำตาลปีบก็จะขายดีและได้ราคาดีเนื่องจากมีความต้องการสูง ในการนำไปใช้สำหรับทำขนม หากบ้านใดที่มีได้ทำน้ำตาลมะพร้าว ก็จะทำมะพร้าวขาวส่งเข้าโรงงานทำกะทิ

ค. แรงงานภายในและภายนอกหมู่บ้าน

ชาวบ้านจำนวนมากในหมู่บ้านโคกเกตูไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ชาวบ้านเหล่านี้จึงมีอาชีพรับจ้างทั่วไปภายในหมู่บ้านบ้าง นอกหมู่บ้านบ้าง แรงงานที่ทำงานอยู่ภายในหมู่บ้านก็จะรับจ้างขึ้นต้นตาล พวกเขาจะได้ค่าจ้างประมาณ 4 บาทต่อการขึ้นต้นมะพร้าว 1 ต้น 30 บาทในการ

เก็บลูกและลำเลียงลูกมะพร้าว 100 ลูก เป็นต้น ชาวบ้านที่ทำงานภายในหมู่บ้านมักจะมืงานตลอดทั้งปี เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่นิยมไปทำงานนอกหมู่บ้าน เช่น ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในละแวกใกล้เคียง แรงงานที่ไปทำงานนอกหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่จะเป็นคนรุ่นหนุ่มสาว การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมมีข้อดี คือ ได้รับค่าจ้างทุกๆ 2 อาทิตย์ โดยปกติพวกเขาจะได้รับค่าแรงประมาณ 130-150 บาทต่อวัน(นายรัช บุญพัฑ, อดีตกำนันตำบลปลายโพงพาง)

ง. การแลกเปลี่ยนและการอุปโภค

ในอดีตชาวบ้าน โลกเกตจะบรรทุกผลผลิตทางการเกษตร เช่น มะพร้าว น้ำตาลมะพร้าว ถ่าน ข้าวเปลือก ไล่เรือไปขายยังตลาดปากท่อและตลาดคลองโคน ชาวบ้านจะทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าโดยมีต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง แต่ในปัจจุบันเมื่อสภาพการณ์เปลี่ยนไป ชาวบ้านจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าผ่านพ่อค้าคนกลาง ทั้งๆ ที่สินค้าบางรายการเป็นสินค้าทางการเกษตรที่ปลูกในท้องถิ่น จนในปัจจุบันนี้ชาวบ้าน โลกเกตได้เปลี่ยนจากสังคมการผลิต มาสู่สังคมแห่งการบริโภค

2) รายได้ การออมทรัพย์ และการกู้ยืม

รายได้หลักของชาวบ้าน โลกเกตมาจากการขายน้ำตาลมะพร้าว น้ำตาลสด และลูกมะพร้าว นอกจากนี้ชาวบ้านยังได้รับรายได้เพิ่มเติมจากการรับจ้างในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านซึ่งได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อแรงงาน

ด้านการใช้จ่าย ชาวบ้านใช้จ่ายเงินมากที่สุดในเรื่องของอาหารการกิน เครื่องใช้สอย และสุขภาพอนามัย ชาวบ้านจะทำการเก็บออมเงินไว้ที่ธนาคารเพื่อใช้จ่ายใช้สอยในคราวจำเป็น ชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นคนมัธยัสถ์ รู้จักกิน รู้จักใช้ เพราะรายได้หลักที่ได้จากการขายผลผลิตที่ได้จากมะพร้าวไม่แน่นอน บางฤดูกาลก็ได้ราคาสูง บางฤดูกาลก็ได้ราคาต่ำ

การออมทรัพย์ ชาวบ้าน โลกเกตจะฝากเงินไว้ที่ธนาคารในจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม นอกจากนี้ชาวบ้านบางกลุ่มก็นิยมลงทุนในลักษณะการเล่นแชร์ ซึ่งจะทำได้เงินเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

การกู้ยืม ชาวบ้าน โลกเกตจะทำการยืมเงินจากญาติพี่น้องเป็นส่วนใหญ่ เพราะว่ามี ความยืดหยุ่นในการคืนสูงและบางครั้งก็ไม่ต้องเสียดอกเบี้ยด้วย แต่ว่าการยืมเงินจากญาติพี่น้องก็ทำ ได้จำกัด คือ ยืมได้คราวละไม่มาก ดังนั้นจึงมีผู้ประกอบการให้กู้ยืม โดยผู้กู้จะต้องเสียดอกเบี้ย ประมาณ ร้อยละ 3-6 ต่อเดือน ผู้กู้ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าแม่ค้า ซึ่งต้องการกู้ยืมเงินเพื่อไปใช้ หมุนเวียนในธุรกิจของตน นอกจากนี้ก็ยังแหล่งเงินกู้แหล่งอื่น เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตร ซึ่งผู้ที่จะ ทำการกู้เงิน จำเป็นต้องมีอสังหาริมทรัพย์เป็นของตนเองที่สามารถทำการจำนองได้ตามกฎหมาย หรือมีเช่นนั้นก็ต้องการรวบรวมสมัครพรรคพวก เพื่อให้มาเป็นผู้ค้ำประกันตน จึงจะทำการกู้ได้

4.1.1.6 สภาพสังคมและวัฒนธรรม

1) ครอบครัวและระบบเครือญาติ

โครงสร้างทางสังคมของบ้าน โลกเกตยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบโครงสร้าง ทางสังคมแบบไทยโบราณ(นายวิชา บุญพืด, อดีตกำนันตำบลปลายโพรงพาง) คือ คนในชุมชนมี ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดโดยระบบเครือญาติและระบบอาวุโส มีบุคคลในท้องถิ่นให้ความ เคารพนับถือเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้นำเหล่านี้จะทำหน้าที่ศูนย์รวมจิตใจ และความสามัคคีของประชาชน ความสัมพันธ์ทางสายเลือดของสมาชิกส่วนใหญ่ในหมู่บ้านยังทำ ให้การรวมกลุ่มในระดับหมู่บ้านมีความมั่นคงยิ่งขึ้น โดยที่แต่ละครอบครัวยังคงมีการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันในหมู่ญาติพี่น้อง คนสนิท และคนในความดูแล ตัวอย่างเช่น การจัดที่พักให้นักท่องเที่ยว บ้านที่เป็นญาติกับประธานโครงการก็จะได้รับการจัดสรรนักท่องเที่ยวให้ไปพักก่อน คนขับเรือ นำเที่ยวกล่าวว่า “กำนันเขาจัดนักท่องเที่ยวให้ไปพักบ้านเขาก่อน เมื่อเต็มแล้วบ้านอื่นถึงจะได้” คน ในหมู่บ้าน โลกเกตจะรู้จักกันทั่วทุกคนเพราะส่วนใหญ่จะเป็นคนท้องถิ่นที่เกิดที่หมู่บ้านนี้ จากการ ศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า มีประชาชนที่เกิดและอยู่ที่นี้ ร้อยละ 77.0 ซึ่งมากกว่ากึ่งหนึ่งของกลุ่มตัว อย่างทั้งหมด

2) ศาสนาและประเพณี

ประชาชนที่หมู่บ้าน โลกเกตมีทั้งผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม(ลุงชาย ร้านขายกาแฟหน้าวัด โลกเกต และนายวิชา บุญพืด, อดีตกำนันตำบลปลายโพรงพาง) โดย ศาสนิกชนทั้งสองศาสนาสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยมิก่อให้เกิดปัญหาใดๆ อีกทั้งยังช่วยเหลือเกื้อกูล

กันเป็นอย่างดี เช่น งานที่เป็นงานสังคม เช่น งานแต่งงานหรืองานขึ้นบ้านใหม่ของชาวพุทธ ชาวมุสลิมก็จะไปช่วยงานตามโอกาส แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางศาสนาบางประการ จึงไม่สามารถช่วยงานได้เต็มที่

4.1.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เพื่อสนองนโยบายจากภาครัฐที่จะรณรงค์ให้ปี พ.ศ. 2541-2542 เป็นปี Amazing Thailand กรมการพัฒนาชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพง(อบต.) ร่วมมือกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ในการจัดหาหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบโฮมสเตย์(Home Stay) โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน โดยอาจจัดรายการนำเที่ยวทางเรือตามลำคลอง หรือทางจักรยาน โดยมี อบต. เป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการ สำรวจเส้นทาง ดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว(องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพง, 2544)

โครงการหมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จึงถือกำเนิดขึ้นราวเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2542 หลังจากที่ตำบลปลายโพงพงได้ชนะการประกวดหมู่บ้านอนุรักษ์บ้านทรงไทยดีเด่นของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยกำนันธวัช (กำนันในสมัยนั้น) ได้ทำการบุกเบิก และศึกษาดูงานทั้งจากแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง แหล่งท่องเที่ยวตามภูมิภาคต่างๆ ในประเทศไทย กำนันธวัชเล็งเห็นศักยภาพทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ โครงการหมู่บ้านการท่องเที่ยวแห่งนี้ ในขั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ อบต. ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยว 7 คน ซึ่งได้รับการเห็นชอบจากนางประสม คำริชอบ (นายอำเภอ อำเภออัมพวาขณะนั้น) ในวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2542 และมีคณะกรรมการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นกรรมการ อบต. การดำเนินในขั้นต้นเป็นไปในลักษณะอย่างไม่เป็นทางการ คือ มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ และมีการแบ่งภาระงานไม่ชัดเจน โดยอำนาจศูนย์กลางจะอยู่ที่กำนันธวัช

นอกจากนี้ อบต. ให้การสนับสนุนโดยการสร้างบ้านพักส่งเสริมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปพักได้จริงจำนวน 4 หลังบริเวณทางเข้าหมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดตั้งที่ทำการตำรวจท้องถิ่นเพื่อดูแลรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวในบริเวณเดียวกัน และยังได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาสังคมหรือ Social Investment Fund (SIF) เป็นเงินจำนวน 1,830,000

บาท เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์คลองโคกเกตุเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลปลายโพงพางในปี พ.ศ. 2542 และต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2543

ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 มีการเปลี่ยนผู้บริหารโครงการจาก อบต. เป็นชมรมอนุรักษ์หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ที่ก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 เพราะกำนันธวัชได้ลาออกจากการเป็นกำนัน เพื่อลงสมัครชิงตำแหน่งประธาน อบต. แต่ผลการดำรงตำแหน่ง กอปรกับกรรมการบริหาร อบต. ชุดใหม่ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว กำนันธวัชจึงดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปภายใต้ชมรมดังกล่าว

ระยะเริ่มแรกของโครงการ ยังไม่ค่อยมีผู้ให้ความร่วมมือมากนัก เพราะเหตุที่ว่าชาวบ้านไม่เข้าใจว่า บ้านทรงไทย การเที่ยวตลาด หรือการพายเรือไปชมหิ่งห้อยนั้น จะเป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวได้อย่างไร และไม่มั่นใจในความปลอดภัยถ้ามีนักท่องเที่ยวมาพักอาศัยที่บ้านของตน ดังนั้น บ้านที่เป็นครอบครัวนำร่องจึงได้แก่ บ้านกำนันธวัช บ้านป่ากุหลาบ และบ้านลุงสิทธิ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในละแวกเดียวกัน ส่วนอีกหนึ่งหลังเป็นบ้านของลุงสุชัย ซึ่งอยู่ในบริเวณห่างออกไป สาเหตุหนึ่งที่ชาวบ้านไม่ใคร่สนใจที่จะเข้าร่วมโครงการ คือ ยังไม่เข้าใจแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชัดเจนนัก โดยเข้าใจแต่เพียงว่า เป็นการท่องเที่ยวที่จะนำรายได้มาสู่ชาวบ้านเป็นธุรกิจระดับชุมชน และเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่ทำให้แม่น้ำลำคลองสกปรก

ในแต่ละวันนักท่องเที่ยวจะทำการจองที่พักล่วงหน้าผ่านทางชมรมฯ เพื่อมาพักผ่อนในวันสุดสัปดาห์เสมอ แต่ทางชมรมฯ จะไม่แจ้งให้ทางเจ้าบ้านทราบล่วงหน้าจนกว่านักท่องเที่ยวจะมาถึง เนื่องจากไม่ต้องการสร้างความเข้าใจผิดและต้องการความแน่ใจว่านักท่องเที่ยวได้เดินทางมายังหมู่บ้านจริงในแต่ละวัน แล้วจึงจัดให้คนเรือนำไปส่งที่บ้านทรงไทยในทันทีที่นักท่องเที่ยวมาถึง เพราะฉะนั้นเจ้าของบ้านทรงไทยส่วนใหญ่จึงมีเวลาเตรียมตัวก่อนที่จะพบนักท่องเที่ยวในแต่ละวันเป็นระยะสั้นๆ บางครั้งอาจจะ 15 นาทีหรือครึ่งชั่วโมงเป็นอย่างมาก โดยได้รับแจ้งผ่านทางโทรศัพท์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาพักด้วยกี่คนในคืนวันนั้น เจ้าบ้านที่อยู่ในชมรมต้องคอยตะโกนถามคนเรือที่ขับพานักท่องเที่ยวชมหมู่บ้านที่ผ่านไปมาหน้าบ้านว่า “วันนี้นักท่องเที่ยวเยอะไหม” ถ้านักท่องเที่ยวเยอะ แสดงว่าเขาอาจโชคดีได้ต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ถ้าวันใดที่คำตอบเป็น “วันนี้นักท่องเที่ยวน้อย” เจ้าบ้านจะมีสีหน้าสลดลงเล็กน้อยและจะหันไปทำงานอื่นที่เป็นกิจวัตรประจำวัน แทนการนั่งรอคอยนักท่องเที่ยว เช่น งานถางหญ้าค้ายหญ้าในสวนผลไม้ของตนเอง เป็นต้น

ในส่วนของการจัดนักท่องเที่ยวเข้าที่พัก ในอดีตและปัจจุบันจะเป็นหน้าที่ของประธานชมรมเพียงคนเดียวเท่านั้น โดยคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างเจ้าบ้านและนักท่องเที่ยว กล่าวคือ ถ้าบ้านใดมีขายอยู่กับลูกสาวหรือหลานสาวเพียงสองคน ก็จะไม่ส่งนักท่องเที่ยวผู้ชายไป ส่วนสัดส่วนของนักท่องเที่ยว ประธานชมรมใช้วิธีเฉลี่ยและเฉลี่ยให้เท่ากันในแต่ละบ้าน และใช้วิธีหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไป แต่ปัจจุบันเมื่อผลประโยชน์มากขึ้นเป็นลำดับ ประธานชมรมก็จะจัดนักท่องเที่ยวให้เข้าพักที่บ้านของตนเอง และญาติพี่น้องก่อน แล้วจากนั้นก็แบ่งสรรไปให้ผู้ใกล้ชิดตามลำดับ ประธานชมรมฯ ให้เหตุผลว่านักท่องเที่ยวบางคนไม่ได้จองมาก่อน เมื่อมากระชั้นชิด เจ้าบ้านก็จะไม่ได้เตรียมตัวต้อนรับ แต่บ้านของประธานชมรมฯ และญาติพี่น้องเตรียมพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ ทางชมรมฯ เก็บค่าใช้จ่ายจากนักท่องเที่ยวในการเข้าพัก 1 คืนพร้อมอาหาร 2 มื้อ แต่ไม่รวมค่าเรือนำเที่ยว คนละ 400 บาท แต่ถ้าเป็นแบบเหมา คือ รวมที่พักและค่าเรือนำเที่ยวในตอนกลางวันและเรือนำชมหิ่งห้อยด้วย จะเป็นราคา 700 บาท โดยเจ้าบ้านจะได้ค่าตอบแทนเมื่อมีนักท่องเที่ยวไปพักที่บ้านคนละ 100 บาท ซึ่งเจ้าบ้านจะต้องเตรียมอาหารและขนมสำหรับใส่บาตรตอนเช้าสำหรับนักท่องเที่ยวด้วย

ในส่วนของการจัดลำค้ำเรือนำเที่ยว จะมีเจ้าหน้าที่คอยถามว่ามากันกี่คนและจะไปไหนบ้าง ถ้าต้องการนั่งเรือชมรอบหมู่บ้านเสียค่าใช้จ่ายเหมาลำละ 400 บาท ส่วนในการจัดว่าให้เรือลำใดออกนั้น เป็นหน้าที่ของประธานชมรมฯ เช่นกัน เรือที่มาคอยให้บริการจะเป็นเรือขนาดกลางติดเครื่องยนต์ขนาด 6 สูบ ประมาณ 8 ลำ เรือเหล่านี้เป็นของชาวบ้านที่เป็นสมาชิกชมรมฯ ทุกวันสุดสัปดาห์จะมารวมตัวกันที่ท่าหน้าบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หน้าบ้านประธานชมรมฯ ตั้งตั้งช่วงสายจนถึงหัวค่ำ ในวันที่นักท่องเที่ยวมาก คนเรืออาจได้รับนักท่องเที่ยวมากถึง 2-3 เที่ยวต่อวันแต่วันใดที่นักท่องเที่ยวน้อย คนเรือบางคนอาจไม่ได้รับนักท่องเที่ยวเลย จะมีก็แต่ลุงแจ้ที่เป็นญาติของประธานชมรมเท่านั้นที่ได้รับนักท่องเที่ยวสม่ำเสมอ ส่วนอุปกรณ์ช่วยชีวิตบนเรือ หมวกและร่มนั้น คนเรือจะต้องจัดหาบริการแก่นักท่องเที่ยวเอง ค่าตอบแทนที่คนขับเรือจะได้รับในการขับเรือนำเที่ยวคือ เที่ยวละ 250 บาท โดยทางชมรมหักไว้ 150 บาทเป็นค่าบำรุงชมรมฯ

เส้นทางนำเที่ยวของเรือนำเที่ยวแต่ละลำจะถูกกำหนดโดยชมรมฯ ให้เยี่ยมชมเส้นทางในหมู่บ้าน เตาตาล บ้านทรงไทย และเยี่ยมเจ้าบ้านตามเส้นทางพอสมควร อาจแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยขึ้นอยู่กับความตัดสินใจของคนเรือ ลำดับสถานที่ที่จะเข้าเยี่ยมชมก็ขึ้นอยู่กับความสนิทสนมความเป็นญาติมิตรหรือเพื่อนบ้านระหว่างคนขับเรือและเจ้าบ้านที่จะไปเยี่ยมชม เพราะนอกจากจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้ญาติมิตรในการขายน้ำตาลมะพร้าวในราคาปลีกแล้ว ยังเป็นโอกาสให้นัก

ท่องเที่ยวที่ทางชมรมยังไม่ได้จัดบ้านพักให้ อาจเลือกที่บ้านหลังที่คนเรือพาไปเยี่ยมก็ได้ ซึ่งหมายถึงญาติพี่น้องของเขาอาจได้รายได้เพิ่มขึ้น

รายการนำเที่ยว

วันแรก

- 11.00 น. รับประทานกล้วยเตี๋ยเรือ หมูย่าง ส้มตำ อาหารจากกลุ่มแม่บ้านและกลุ่มเยาวชนตามอรัญชัย
- 13.00 น. ล่องเรือชมวิถีชีวิตตามสายน้ำ ลำคลอง ชมบ้านเรือนทรงไทย ต้นตาล มะพร้าว การเก็บน้ำตาลมะพร้าว เตาตาล การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว คั้นน้ำตาลสดจากสวน
- 16.30 น. ฝึกพายเรือ ลงเล่นน้ำในลำคลอง
- 18.00 น. รับประทานอาหารเย็นที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 19.30 น. นำท่านสู่บรรยากาศที่เงียบสวยงามตามธรรมชาติ ชมสิ่งมหัศจรรย์ฝูงหิ่งห้อยเรือนแสน
- 21.15 น. เดินทางกลับที่พัก ณ บ้านทรงไทย

วันที่สอง

- 06.30 น. ตื่นเช้าอาบน้ำ เตรียมตัวใส่บาตรพระที่มารับบิณฑบาตทางเรือ
- 08.00 น. ร่วมรับประทานอาหารเช้าที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- 09.00 น. เตรียมลงเรือล่องสองฝั่งคลองชมวิถีชีวิตไทยชนบท ชมกุฎิทอง พิพิธภัณฑวัดกุมรินทร์ บ้านคนตรี บ้านหุ่นกระบอก บ้านแมวไทย (ไม่รวมในราคาที่แจ้งไว้)
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวันตามอรัญชัยและชมจิตรกรรมฝาผนังไม้สักทองแกะสลักฝิ่งไม้โมกกวัดบางแค่น้อย ค่ายบางกุ้ง อุทยาน ร.2
- 14.00 น. เดินทางกลับสู่บ้านพักเพื่อเก็บสัมภาระเพื่อออกเดินทางกลับ

4.1.3 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการการท่องเที่ยว

1) รายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชมวิถีชีวิตชาวบ้าน และเล่นเรือชมหิ่งห้อยในตอนกลางคืน ก่อให้เกิดปัญหาดึงฟัง เสียงดัง ก่อความรำคาญให้กับชาวบ้านที่อาศัยอยู่สองฝั่งคลอง และปัญหานี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในหมู่บ้าน โลกเกตุเท่านั้น เพราะรายการท่องเที่ยวนี้ต้องนำนักท่องเที่ยวไปชมหิ่งห้อยในเขตพื้นที่อื่น เช่น บ้านริมคลองวัดประชา ความขัดแย้งเกิดขึ้นเมื่อ โครงการไม่ได้มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าของบ้านก่อนว่าจะนำนักท่องเที่ยวเข้าไปชมหิ่งห้อยในบริเวณบ้าน ซึ่งสร้างความรำคาญให้กับเจ้าของบ้านเพราะสุนัขภายในบ้านมักจะเห่าทุกครั้งที่มีเรือของคนแปลกหน้ามาจอดแวะบ้าน เจ้าของบ้านจึงตัดสินใจตัดต้นไม้ตัดต้นลำพูทิ้ง ทำให้ทางชมรมฯ ต้องหาพื้นที่เพื่อชมหิ่งห้อยใหม่

2) ชมรมฯ ไม่ประสานงานกับเจ้าบ้านอื่นๆ ที่ได้เข้าร่วมโครงการ เพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะการดำเนินงาน การที่จะมีคนแปลกหน้าเข้ามาในหมู่บ้าน เป็นต้น

3) ปัญหาการรวมอำนาจศูนย์กลางที่ประธานชมรมฯ แม้ว่าในปัจจุบันจะมีรายชื่อกรรมการและหน้าที่กำหนดไว้ชัดเจน โดยแบ่งเป็นฝ่ายต้อนรับ จัดที่พัก และอาหาร ซึ่งชัดเจนกว่าครั้งยังดำเนินการฝ่ายใต้ต้องการบริหารส่วนตำบล แต่ในทางปฏิบัติอำนาจการตัดสินใจต่างๆ ยังคงขึ้นอยู่กับประธานชมรมฯ เพียงผู้เดียว

4) ปัญหาความยุติธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

5) ปัญหาความไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน คือ ชมรมฯ จะไม่ชี้แจงจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้ที่หักเป็นค่าบำรุงแก่สมาชิกโครงการฯ แต่ชาวบ้านก็ไม่สามารถทำอะไรได้ เพราะด้วยยังคงมีสำนึกในระบบอุปถัมภ์

4.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

4.2.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ (ตารางที่ 1)

เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.6 เป็นเพศชาย ร้อยละ 43.4

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-40 ปี ร้อยละ 52.6 รองลงมา คืออายุระหว่าง 51-82 ปี ร้อยละ 28.3 และ อายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 19.1 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 35.5 รองลงมาเป็นอาชีพอื่นๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา รับราชการและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 19.1 พ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 17.1 ทำสวน และเลี้ยงตาล ร้อยละ 15.1 และค้าขาย ร้อยละ 13.2 ตามลำดับ

รายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 54.6 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 ร้อยละ 23.7 และมีรายได้ 10,001 ขึ้นไป ร้อยละ 21.7 ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยที่หมู่บ้านโคกเกตุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านโคกเกตุตั้งแต่เกิด ร้อยละ 77.0 และย้ายเข้ามาอยู่ ร้อยละ 23.0 และเมื่อแบ่งตามจำนวนปีที่อาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านโคกเกตุนาน 28-46 ปี ร้อยละ 36.8 รองลงมาอาศัยอยู่นาน 3-27 ปี ร้อยละ 32.2 และ อาศัยอยู่นาน 47-82 ปี ร้อยละ 30.9 ตามลำดับ

เขตที่พักอาศัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตที่มีการท่องเที่ยวเบาบาง ร้อยละ 54.6 และอาศัยอยู่ในเขตที่มีการท่องเที่ยวหนาแน่น ร้อยละ 45.4

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
เพศ		
ชาย	66	43.4
หญิง	86	56.6
อายุ		
15-40 ปี	80	52.6
41-50 ปี	29	19.1
51 ปีขึ้นไป	43	28.3
MAX = 82.0 MIN = 15.0 $\bar{X} = 42.46$ S.D. = 16.93		
อาชีพ		
ทำสวน/ เลี้ยงตาล	23	15.1
รับจ้าง	54	35.5
ค้าขาย	20	13.2
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	26	17.1
อื่นๆ เช่น รับราชการ เลี้ยงสัตว์ และนักศึกษา	29	19.1
รายได้		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	83	54.6
5,001-10,000 บาท	36	23.7
10,001บาทขึ้นไป	33	21.7
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้าน โลกเกตุ		
อาศัยอยู่ตั้งแต่เกิด	117	77.0
ย้ายเข้ามาอยู่	35	23.0

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยแบ่งตามจำนวนปี		
3-27 ปี	49	32.2
28-46 ปี	56	36.8
47 ปีขึ้นไป	47	30.9
MAX = 82.0 MIN = 3.0 $\bar{X} = 37.06$ S.D. = 19.21		
เขตที่พักอาศัย		
อยู่ในเขตที่มีการท่องเที่ยวเบาบาง	83	54.6
อยู่ในเขตที่มีการท่องเที่ยวหนาแน่น	69	45.4

4.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย พบว่า (ตารางที่ 2)

ข้อความที่ 1 “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 94.7 ตอบผิด ร้อยละ 5.3

ข้อความที่ 2 “นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ควรสร้างความเสียหายแก่สถานที่ท่องเที่ยวที่นั่นๆ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 96.1 ตอบผิด ร้อยละ 3.9

ข้อความที่ 3 “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องมีผู้นำทางที่มีความรู้และเข้าใจระบบนิเวศ เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 97.4 ตอบผิด ร้อยละ 2.6

ข้อความที่ 4 “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องมีผู้นำทางที่มีความรู้และเข้าใจระบบนิเวศ เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 84.9 ตอบผิด ร้อยละ 15.1

*ข้อความที่ 5 “นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพราะจะทำให้การเดินทางไม่สนุกสนาน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 65.1 ตอบผิด ร้อยละ 34.9

*ข้อความที่ 6 “การรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 59.2 ตอบผิด ร้อยละ 40.8

ข้อความที่ 7 “เมื่อต้องเรือออกไปชมหิ่งห้อยในตอนกลางคืน นักท่องเที่ยวไม่ควรจับหิ่งห้อยกลับมา” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 94.7 ตอบผิด ร้อยละ 5.3

*ข้อความที่ 8 “นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวล่วงหน้า เพราะการเดินทางเป็นไปเพียงเพื่อหาความเพลิดเพลิน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 63.8 ตอบผิด ร้อยละ 36.2

ข้อความที่ 9 “นักท่องเที่ยวไม่ควรส่งเสียงดังเมื่ออยู่ในสถานที่พักประเภทโฮมสเตย์ เพราะเป็นการรบกวนเจ้าของบ้าน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 70.4 ตอบผิด ร้อยละ 29.6

ข้อความที่ 10 “นักท่องเที่ยวควรพูดคุยหรือสังสรรค์กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 89.5 ตอบผิด ร้อยละ 10.5

ข้อความที่ 11 “ประชาชนท้องถิ่นควรนำผลผลิตทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพหลักมาขายให้แก่นักท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 95.4 ตอบผิด ร้อยละ 4.6

ข้อความที่ 12 “รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนหนึ่งจะต้องนำกลับไปใช้เพื่อทำนุบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 94.1 ตอบผิด ร้อยละ 5.9

ข้อความที่ 13 “เป้าหมายสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือการอนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบถูก ร้อยละ 90.8 ตอบผิด ร้อยละ 9.2

สรุป กลุ่มตัวอย่างส่วนมีความรู้สูงสุดในเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องมีผู้นำทาง และผู้เข้าใจระบบนิเวศเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว” คิดเป็นร้อยละ 97.4 และกลุ่ม ตัวอย่างมีความรู้ต่ำสุดในเรื่อง “การรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น”

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ต่อ)

	จำนวน 152 คน	ร้อยละ 100.0
ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตอบถูก	ตอบผิด
1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	144 (94.7)	8 (5.3)
2. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ควรสร้างความเสียหายแก่สถานที่ท่องเที่ยว นั้นๆ	146 (96.1)	6 (3.9)
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องมีผู้นำทางที่มีความรู้และเข้าใจระบบ นิเวศเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว	148 (97.4)	4 (2.6)
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้วย	129 (84.9)	23 (15.1)
*5. นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของ แหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพราะจะทำให้การเดินทางไม่สนุกสนาน	99 (65.1)	53 (34.9)
*6. การรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น	90 (59.2)	62 (40.8)
7. เมื่อล่องเรือออกไปชมหิ่งห้อยในตอนกลางคืน นักท่องเที่ยวไม่ควรจับ หิ่งห้อยกลับมา	144 (94.7)	8 (5.3)
*8. นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวล่วงหน้า เพราะการเดินทางเป็นไปเพียงเพื่อหาความเพลิดเพลิน	97 (63.8)	55 (36.2)

หมายเหตุ * เป็นข้อความเชิงลบ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
(ต่อ)

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ตอบถูก	ตอบผิด
9. นักท่องเที่ยวไม่ควรส่งเสียงดังเมื่ออยู่ในสถานที่พักประเภทโฮมสเตย์ เพราะเป็นการรบกวนเจ้าของบ้าน	107 (70.4)	45 (29.6)
10. นักท่องเที่ยวควรพูดคุยหรือสังสรรค์กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม	136 (89.5)	16 (10.5)
11. ประชาชนท้องถิ่นควรนำผลผลิตทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพหลักมาขายให้แก่นักท่องเที่ยว	145 (95.4)	7 (4.6)
12. เป้าหมายสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือการอนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด	143 (94.1)	9 (5.9)
13. รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนหนึ่งจะต้องนำกลับไปใช้เพื่อทำนุบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม	138 (90.8)	14 (9.2)

หมายเหตุ * เป็นข้อความเชิงลบ

เมื่อนำคะแนนความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 44.1 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.8 และกลุ่มที่มีความรู้ระดับต่ำ ร้อยละ 17.1 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 11 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2 คะแนน (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
กลุ่มที่มีความรู้ระดับต่ำ(9 คะแนนและต่ำกว่า)	26	17.1
กลุ่มที่มีความรู้ระดับปานกลาง(10-11 คะแนน)	59	38.8
กลุ่มที่มีความรู้ระดับสูง(12 คะแนนและสูงกว่า)	67	44.1
MAX = 13.0 คะแนน MIN = 3.0 คะแนน X = 10.96 คะแนน S.D. = 1.88 คะแนน		

4.2.3 การรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาเรื่องความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย สามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 4)

ข้อความที่ 1 “การท่องเที่ยวทำให้เกิดเสียงดังรบกวนจากยานพาหนะ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 55.9 เห็นด้วย ร้อยละ 44.1

ข้อความที่ 2 “การท่องเที่ยวทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 88.2 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 11.8

ข้อความที่ 3 “การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 91.4 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 8.6

ข้อความที่ 4 “การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการแอ่งแอ่งผลประโยชน์ภายในชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 69.7 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 30.3

ข้อความที่ 5 “การท่องเที่ยวก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 82.9 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 17.1

ข้อความที่ 6 “การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของหมู่บ้านไว้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วย ร้อยละ 90.8 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.2

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจาก
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1 การท่องเที่ยวทำให้เกิดเสียงดังรบกวนจากยานพาหนะ	67 (44.1)	85 (55.9)
2 การท่องเที่ยวทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็น ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว	134 (88.2)	18 (11.8)
3 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน	139 (91.4)	13 (8.6)
4 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการแก่งแย่งผลประโยชน์ภายในชุมชน	106 (69.7)	46 (30.3)
5 การท่องเที่ยวก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชน	126 (82.9)	26 (17.1)
6 การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิม ของหมู่บ้านไว้	138 (90.8)	14 (9.2)

เมื่อนำคะแนนการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ผลกระทบอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 66.4 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีการรับรู้ผลกระทบในระดับต่ำ ร้อยละ 33.6 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 5 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1 คะแนน (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ระดับการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
กลุ่มที่มีการรับรู้ผลกระทบระดับต่ำ(4 คะแนนและต่ำกว่า)	51	33.6
กลุ่มที่มีการรับรู้ผลกระทบระดับสูง(5 คะแนนและสูงกว่า)	101	66.4
MAX = 6.0 คะแนน MIN = 1.0 คะแนน X = 4.67 คะแนน S.D. = 1.26 คะแนน		

4.2.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย สามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 6)

กิจกรรมที่ 1 “การให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 75.7 และมีส่วนร่วม ร้อยละ 24.3

กิจกรรมที่ 2 “การให้บริการด้านอาหาร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 80.3 และมีส่วนร่วม ร้อยละ 19.7

กิจกรรมที่ 3 “การให้บริการยานพาหนะนำเที่ยว เช่น บริการเรือนำเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 69.7 และมีส่วนร่วม ร้อยละ 30.3

กิจกรรมที่ 4 “การให้บริการการสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 76.3 และมีส่วนร่วม ร้อยละ 23.7

กิจกรรมที่ 5 “การเปิดสวนผลไม้ให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 82.2 และมีส่วนร่วม ร้อยละ 17.8

กิจกรรมที่ 6 “การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ร้อยละ 76.3 และมีส่วนร่วม ร้อยละ 23.7

สรุป กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ การให้บริการยานพาหนะนำเที่ยว เช่น บริการเรือนำเที่ยว รองลงมา คือ การให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จำนวน 152 คน ร้อยละ 100.0

กิจกรรม/ การบริการ	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
1 การให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์	37 (24.3)	115 (75.7)
2 การให้บริการด้านอาหาร	30 (19.7)	122 (80.3)
3 การให้บริการยานพาหนะนำเที่ยว เช่น บริการเรือนำเที่ยว	46 (30.3)	106 (69.7)
4 การให้บริการการสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าว	36 (23.7)	116 (76.3)
5 การเปิดสวนผลไม้ให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม	27 (17.8)	125 (82.2)
6 การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว	36 (23.7)	116 (76.3)

เมื่อนำคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างมารวมกันแล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 47.4 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง ร้อยละ 28.9 และกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง ร้อยละ 23.7 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 1.39 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 คะแนน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
กลุ่มที่ไม่มีการมีส่วนร่วม (ไม่มีคะแนน)	72	47.4
กลุ่มที่มีการมีส่วนร่วมระดับปานกลาง (1-2 คะแนน)	44	28.9
กลุ่มที่มีการมีส่วนร่วมระดับสูง (3 คะแนนและสูงกว่า)	36	23.7
MAX = 6.0 คะแนน MIN = 0 คะแนน \bar{X} = 1.39 คะแนน S.D. = 1.83 คะแนน		

4.2.5 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 ราย สามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 8)

ข้อความที่ 1 “ชุมชนได้รับรายได้บางส่วนจากการท่องเที่ยวเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาล้างแควล้อม เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย การอนุรักษ์ต้นไม้ที่เป็นแหล่งอาศัยของหึ่งห้อย” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 77.0 รองลงมาคือ ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 13.2 และ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 9.9

ข้อความที่ 2 “ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 65.1 รองลงมาคือ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 25.7 และ ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 9.2

ข้อความที่ 3 “ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการขายของให้นักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 46.1 รองลงมาคือ ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 40.8 และ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 13.2

ข้อความที่ 4 “ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 52.0 รองลงมาคือ ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 28.9 และ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 19.1

ข้อความที่ 5 “ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการเรือรับจ้างนำเที่ยวกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 55.9 รองลงมาคือ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 22.4 และ ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 21.7

ข้อความที่ 6 “ท่านได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตกับนักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 43.4 รองลงมาคือ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 30.9 และ ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 25.7

ข้อความที่ 7 “ท่านได้เข้าร่วม กลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 46.1 รองลงมาคือ ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 36.2 และ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 17.8

ข้อความที่ 8 “ชุมชนได้รับการพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน โทรศัพท์ เป็นต้น” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 60.5 รองลงมาคือ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 23.0 และ ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 16.4

ข้อความที่ 9 “ชุมชนเกิดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลประโยชน์บ้าง ร้อยละ 46.7 รองลงมาคือ ได้รับผลประโยชน์ทุกครั้ง ร้อยละ 46.1 และ ไม่ได้รับผลประโยชน์เลย ร้อยละ 7.2

สรุป กลุ่มตัวอย่างได้รับผลประโยชน์น้อยที่สุดในด้านชุมชนเกิดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างได้รับผลประโยชน์บ้างในด้านชุมชนได้รับรายได้บางส่วนจากการท่องเที่ยวเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย การอนุรักษ์ต้นไม้มากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างไม่ได้รับผลประโยชน์เลยในด้านรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการเรือรับจ้างนำเที่ยว

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว	ความถี่ในการรับผลประโยชน์		
	ได้ทุกครั้ง	ได้บ้าง	ไม่ได้เลย
1 ชุมชนได้รับรายได้บางส่วนจากการท่องเที่ยวเพื่อนำไป แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย การอนุรักษ์ต้นไม้ที่เป็นแหล่งอาศัยของหึ่งห้อย	15 (9.9)	117 (77.0)	20 (13.2)
2 ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว	39 (25.7)	99 (65.1)	14 (9.2)
3 ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการขายของให้นักท่องเที่ยว	20 (13.2)	70 (46.1)	62 (40.8)
4 ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยว	29 (19.1)	44 (28.9)	79 (52.0)
5 ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการเรือรับจ้างนำเที่ยว	34 (22.4)	33 (21.7)	85 (55.9)
6 ท่านได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตกับนักท่องเที่ยว	47 (30.9)	66 (43.4)	39 (25.7)
7 ท่านได้เข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว	27 (17.8)	70 (46.1)	55 (36.2)
8 ชุมชนได้รับการพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน โทรศัพท์ เป็นต้น	35 (23.0)	92 (60.5)	25 (16.4)
9 ชุมชนเกิดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว	70 (46.1)	71 (46.7)	11 (7.2)

เมื่อนำคะแนนการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลประโยชน์ระดับต่ำ ร้อยละ 40.8 รองลงมา คือ กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง ร้อยละ 29.6 ซึ่งเท่ากับกลุ่มที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง คือ ร้อยละ 29.6 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 9 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4 คะแนน (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
กลุ่มที่ไม่ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลประโยชน์ระดับต่ำ (7 คะแนนและต่ำกว่า)	62	40.8
กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ระดับปานกลาง (8-10 คะแนน)	45	29.6
กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ระดับปานสูง (11 คะแนนและสูงกว่า)	45	29.6
MAX = 18.0 คะแนน MIN = 0 คะแนน \bar{X} = 8.51 คะแนน S.D. = 3.97 คะแนน		

4.2.6 ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย สามารถอธิบายได้ดังนี้

ข้อความที่ 1 “ท่านมีเวลาเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับปานกลาง ร้อยละ 31.6 รองลงมา คือ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 กลุ่มที่มีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 28.3 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 9.2

ข้อความที่ 2 “ท่านมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.4 รองลงมา คือ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 กลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 14.5 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 7.2

ข้อความที่ 3 “ท่านมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับต่ำ ร้อยละ 33.6 รองลงมา คือ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 กลุ่มที่มีความพร้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 25.0 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 10.5

ข้อความที่ 4 “ท่านมียานพาหนะที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับปานกลาง ร้อยละ 32.2 รองลงมาเท่ากันคือ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 30.9 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 5.9

ข้อความที่ 5 “ท่านสามารถผลิตสินค้าพื้นบ้านที่สามารถจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 37.5 รองลงมา คือ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 กลุ่มที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.7 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 5.9

ข้อความที่ 6 “สวนของท่านมีผลไม้ที่สามารถเก็บขายแก่นักท่องเที่ยวได้” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 38.8 รองลงมา คือ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 กลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 15.8 และ กลุ่มที่มีความพร้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 14.5

ข้อความที่ 7 “ท่านมีความสามารถในการทำอาหาร” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.3 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 21.1 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 17.8

ข้อความที่ 8 “ท่านมีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับต่ำ ร้อยละ 45.4 รองลงมา คือ กลุ่มที่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 กลุ่มที่มีความพร้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 21.1 และ กลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 2.6

ข้อความที่ 9 “ท่านยินดีที่จะสละเวลาเข้าร่วมการอบรมด้านต่างๆ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อม ร้อยละ 30.9 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.3 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง ร้อยละ 21.7 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 17.1

ข้อความที่ 10 “ท่านให้ความสนใจดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพร้อมในระดับสูง ร้อยละ 69.8 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีความพร้อมระดับปานกลาง ร้อยละ 26.3 และกลุ่มที่มีความพร้อมระดับต่ำ ร้อยละ 3.9

สรุป กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมสูงในด้านการให้ความสนใจดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด มีความพร้อมปานกลางในด้านความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงมากที่สุด และมีความพร้อมต่ำในด้านมีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวมากที่สุด

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความพร้อมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ความพร้อม	ระดับความพร้อม			
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่มีความพร้อม
1 ท่านมีเวลาเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	14 (9.2)	48 (31.6)	43 (28.3)	47 (30.9)
2 ท่านมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	22 (14.5)	72 (47.4)	11 (7.2)	47 (30.9)
3 บ้านพักของท่านสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้	16 (10.5)	38 (25.0)	51 (33.6)	47 (30.9)
4 ท่านมียานพาหนะที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้	9 (5.9)	49 (32.2)	47 (30.9)	47 (30.9)
5 ท่านสามารถผลิตสินค้าพื้นบ้านที่สามารถจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว	9 (5.9)	39 (25.7)	57 (37.5)	47 (30.9)
6 สวนของท่านมีผลไม้ที่สามารถเก็บขายแก่นักท่องเที่ยวได้	24 (15.8)	22 (14.5)	59 (38.8)	47 (30.9)
7 ท่านมีความสามารถในการทำอาหาร	32 (21.1)	46 (30.3)	27 (17.8)	47 (30.9)
8 ท่านมีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว	4 (2.6)	32 (21.1)	69 (45.4)	47 (30.9)
9 ท่านยินดีที่จะสละเวลาเข้าร่วมการอบรมด้านต่างๆ	33 (21.7)	46 (30.3)	26 (17.1)	47 (30.9)
10 ท่านให้ความสนใจดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	105 (69.8)	40 (26.3)	6 (3.9)	0 (0.0)

เมื่อนำคะแนนความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างมารวมกันแล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมในระดับต่ำ เท่ากับ กลุ่มที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 38.8 รองลงมา คือ กลุ่มที่มีความพร้อมในระดับสูง ร้อยละ 22.4 โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 23 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9 คะแนน (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
กลุ่มที่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมระดับต่ำ (17 คะแนนและต่ำกว่า)	59	38.8
กลุ่มที่มีความพร้อมระดับปานกลาง (18-27 คะแนน)	59	38.8
กลุ่มที่มีความพร้อมระดับสูง (28 คะแนนและสูงกว่า)	34	22.4
MAX = 36 คะแนน MIN = 10 คะแนน X = 22.65 คะแนน S.D. = 8.94 คะแนน		

4.2.7 ความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย สามารถอธิบายได้ดังนี้(ตารางที่ 12)

ความต้องการลำดับที่ 1 “ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 52.0 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 15.8 และต้องการระดับสูง ร้อยละ 1.3

ความต้องการลำดับที่ 2 “ต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 50.7 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 14.5 และต้องการระดับสูง ร้อยละ 3.9

ความต้องการลำดับที่ 3 “ต้องการมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 32.9 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับสูง ร้อยละ 18.4 และต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 17.8

ความต้องการลำดับที่ 4 “ต้องการมีส่วนร่วมให้บริการยานพาหนะนำเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 34.2 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 21.1 และต้องการระดับสูง ร้อยละ 13.8

ความต้องการลำดับที่ 5 “ต้องการมีส่วนร่วมบริการอาหารแก่นักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 38.8 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 21.7 และต้องการระดับสูง ร้อยละ 8.6

ความต้องการลำดับที่ 6 “ต้องการขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 36.2 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 25.7 และต้องการระดับสูง ร้อยละ 7.2

ความต้องการลำดับที่ 7 “ต้องการเปิดบ้านหรือสวนเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าชม” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 31.6 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 25.7 และต้องการระดับสูง ร้อยละ 11.8

ความต้องการลำดับที่ 8 “ต้องการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการปานกลาง ร้อยละ 27.6 ต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 25.7 และต้องการระดับสูง ร้อยละ 15.8

ความต้องการลำดับที่ 9 “ต้องการจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อนำมาประกอบการวางแผนการท่องเที่ยวต่อไป” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการปานกลาง ร้อยละ 31.6 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการระดับสูง ร้อยละ 21.1 และต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 16.4

ความต้องการลำดับที่ 10 “ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมสนับสนุนโครงการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนมากกว่านี้” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการระดับสูง ร้อยละ 38.8 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการปานกลาง ร้อยละ 23.0 และต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 7.9

ความต้องการลำดับที่ 11 “ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาเป็นศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อลดข้อขัดแย้งภายในชุมชน” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการระดับสูง ร้อยละ 32.9 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการปานกลาง ร้อยละ 20.4 และต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 15.8

ความต้องการลำดับที่ 12 “ต้องการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านภาษาต่างประเทศ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการระดับสูง ร้อยละ 38.8 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการปานกลาง ร้อยละ 23.0 และต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 7.2

ความต้องการลำดับที่ 13 “ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเงินทุนในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการระดับสูง ร้อยละ 50.7 ไม่ต้องการ ร้อยละ 30.9 ต้องการปานกลาง ร้อยละ 13.2 และต้องการระดับต่ำ ร้อยละ 5.3

สรุป กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสูงในการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเงินทุนในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด มีความต้องการปานกลางในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวมากที่สุด และมีความต้องการต่ำในการขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว เปิดบ้านหรือสวนให้นักท่องเที่ยวเข้าชม และการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวมากที่สุด

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จำนวน 152 คน ร้อยละ 100.0

ความต้องการ	ระดับความ ต้องการ			
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่ ต้องการ
1 ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว	2 (1.3)	79 (52.0)	24 (15.8)	47 (30.9)
2 ต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	6 (3.9)	77 (50.7)	22 (14.5)	47 (30.9)
3 ต้องการมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว	28 (18.4)	50 (32.9)	27 (17.8)	47 (30.9)
4 ต้องการมีส่วนร่วมให้บริการยานพาหนะนำเที่ยว	21 (13.8)	52 (34.2)	32 (21.1)	47 (30.9)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ (ต่อ)

ความต้องการ	ระดับความ ต้องการ			
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่ ต้องการ
5 ต้องการมีส่วนร่วมบริการอาหารแก่นักท่องเที่ยว	13 (8.6)	59 (38.8)	33 (21.7)	47 (30.9)
6 ต้องการขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว	11 (7.2)	55 (36.2)	39 (25.7)	47 (30.9)
7 ต้องการเปิดบ้านหรือสวนให้นักท่องเที่ยวเข้าชม	18 (11.8)	48 (31.6)	39 (25.7)	47 (30.9)
8 ต้องการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว	24 (15.8)	42 (27.6)	39 (25.7)	47 (30.9)
9 ต้องการจัดให้มีการติดตามและประเมินผล การจัดการการท่องเที่ยวเพื่อนำมาประกอบ การวางแผนการท่องเที่ยวต่อไป	32 (21.1)	48 (31.6)	25 (16.4)	47 (30.9)
10 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้าร่วม สนับสนุนโครงการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนมากกว่านี้	58 (38.2)	35 (23.0)	12 (7.9)	47 (30.9)
11 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาเป็น ศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อลดข้อขัด แย้งภายในชุมชน	50 (32.9)	31 (20.4)	24 (15.8)	47 (30.9)
12 ต้องการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านภาษาต่าง ประเทศ	59 (38.8)	35 (23.0)	11 (7.2)	47 (30.9)
13 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเงิน ทุนในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	77 (50.7)	20 (13.2)	8 (5.3)	47 (30.9)

เมื่อนำคะแนนความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่มและวัดระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับสูง ร้อยละ 51.3 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความต้องการ ร้อยละ 30.9 และกลุ่มที่มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 17.8 แต่ไม่มีกลุ่มที่มีความต้องการในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 31 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13 คะแนน (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนทั้งหมด	152	100.0
กลุ่มที่ไม่มีความต้องการ(13 คะแนน)	47	30.9
กลุ่มที่มีความต้องการระดับต่ำ(14-25 คะแนน)	0	0
กลุ่มที่มีความต้องการระดับปานกลาง (26-37 คะแนน)	27	17.8
กลุ่มที่มีความต้องการระดับสูง (38 คะแนนและสูงกว่า)	78	51.3
MAX = 47 คะแนน MIN = 13 คะแนน X = 31.38 คะแนน S.D. = 13.01 คะแนน		

4.2.8 เหตุผลที่ไม่ต้องการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 ราย สามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตารางที่ 14)

เหตุผลที่ 1 “ท่านต้องการมีวิถีชีวิตเหมือนที่เคยเป็นมา” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 38.3 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจร้อยละ 31.3 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 29.8

เหตุผลที่ 2 “ท่านไม่มีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อให้สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 46.8 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจร้อยละ 40.4 และไม่เห็นด้วย ร้อยละ 12.8

เหตุผลที่ 3 “ท่านไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 46.8 รองลงมา คือ ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วยเท่ากัน คือ ร้อยละ 29.8

เหตุผลที่ 4 “ท่านไม่ต้องการที่จะละทิ้งหน้าที่จากอาชีพหลักทางการเกษตรเพื่อมาต้อนรับนักท่องเที่ยว” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยร้อยละ 42.6 รองลงมา คือ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 29.8 และไม่แน่ใจร้อยละ 27.7

เหตุผลที่ 5 “บ้านของท่านมีสมาชิกมากเกินไปจนไม่สามารถแบ่งพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้” กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยร้อยละ 36.2 รองลงมา คือ เห็นด้วย และไม่แน่ใจเท่ากัน คือ ร้อยละ 31.9

สรุป เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการการท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ไม่มีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อให้สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
จำแนกตามเหตุผล

จำนวน 47 คน ร้อยละ 100.0

เหตุผล	ความคิดเห็น		
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1 ท่านต้องการมีวิถีชีวิตเหมือนที่เคยเป็นมา	18 (38.3)	15 (31.3)	14 (9.8)
2 ท่านไม่มีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อให้สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้	22 (46.8)	19 (40.4)	6 (12.8)
3 ท่านไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว	19 (40.4)	14 (29.8)	14 (29.8)
4 ท่านไม่ต้องการที่จะละทิ้งหน้าที่จากอาชีพหลักทางการเกษตรเพื่อมาต้อนรับนักท่องเที่ยว	20 (42.6)	13 (27.7)	14 (29.8)
5 บ้านของท่านมีสมาชิกมากเกินไปจนไม่สามารถแบ่งพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้	15 (31.9)	15 (31.9)	17 (36.2)

4.2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น และความหนาแน่นของการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ที่อาศัย กับระดับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.199 แสดงว่าเพศและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 20 โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมีความต้องการสูงกว่าเพศชาย

อายุ มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.182 แสดงว่าอายุและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 18 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 15-40 ปีมีความต้องการสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

ส่วนอาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.244 แสดงว่าอาชีพและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 24 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างมีความต้องการสูงกว่าอาชีพอื่นๆ

และรายได้มีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.192 แสดงว่ารายได้และระดับความต้องการมีความสัมพันธ์กัน ร้อยละ 19 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท มีความต้องการสูงกว่ากลุ่มรายได้อื่นๆ

ส่วน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น และความหนาแน่นของการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ที่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ(ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับความต้องการ			χ^2 (df)	P-value
	ไม่ต้องการ	ปานกลาง	สูง		
เพศ				6.033	0.049*
หญิง	24	21	41	(2)	
ชาย	23	6	37		
Cramer's V = 0.199					
อายุ				10.066	0.039*
15-40 ปี	30	12	38	(4)	
41-50 ปี	8	2	19		
51 ปีขึ้นไป	9	13	21		
Cramer's V = 0.182					
อาชีพ				18.029	0.021*
ทำสวน/ เลี้ยงตาล	7	6	10	(8)	
รับจ้าง	17	2	35		
ค้าขาย	8	4	8		
พ่อบ้าน/แม่บ้าน	9	9	8		
อื่นๆ เช่น รับราชการ เลี้ยงสัตว์ และนักศึกษา	6	6	17		
Cramer's V = 0.244					
รายได้				11.182	0.025*
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท	28	21	34	(4)	
5,001-10,000 บาท	9	2	25		
10,001 บาทขึ้นไป	10	4	19		
Cramer's V = 0.192					

* P-value < 0.05

ตารางที่ 15 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับความต้องการ			χ^2 (df)	P-value
	ไม่ต้องการ	ปานกลาง	สูง		
ระยะเวลาที่อยู่อาศัยที่หมู่บ้าน โศกเกตุ				7.490	0.112
3-27 ปี	18	4	27	(4)	
28-46 ปี	19	10	27		
47 ปีขึ้นไป	10	13	24		
เขตพื้นที่ที่อาศัย				1.581	0.454
อยู่ในเขตที่มีการท่องเที่ยวเบาบาง	27	17	39	(2)	
อยู่ในเขตที่มีการท่องเที่ยวหนาแน่น	20	10	39		

* P-value < 0.05

4.2.10 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.187 แสดงว่าความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 18 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง มีระดับความต้องการสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ความรู้อยู่ในระดับต่ำกว่า (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับความต้องการ			χ^2 (df)	P-value
	ไม่ต้องการ	ปานกลาง	สูง		
กลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศระดับต่ำ	13	5	8	10.617 (4)	0.031*
กลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศระดับปานกลาง	20	12	27		
กลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศระดับสูง	14	10	43		

* P-value < 0.05

Cramer's V = 0.187

4.2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย พบว่าระดับการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.256 แสดงว่าการรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 26 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความต้องการสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่การรับรู้อยู่ในระดับต่ำกว่า(ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับความต้องการ			χ^2 (df)	P-value
	ไม่ต้องการ	ปานกลาง	สูง		
กลุ่มที่มีการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับต่ำ	22	12	17	9.978 (2)	0.007*
กลุ่มที่มีการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง	25	15	61		

* P-value < 0.05

Cramer's V = 0.256

4.2.12 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับความต้องการ			χ^2 (df)	P-value
	ไม่ต้องการ	ปานกลาง	สูง		
กลุ่มที่ไม่มีส่วนร่วม	17	17	38	7.266 (4)	0.122
กลุ่มที่มีส่วนร่วมระดับปานกลาง	16	8	20		
กลุ่มที่มีส่วนร่วมระดับสูง	14	2	20		

P-value < 0.05

4.2.13 ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวจากกิจกรรมการท่องเที่ยวกับความต้อการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย พบว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับความต้อการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.177 แสดงว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้อการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 18 กลุ่มที่ไม่ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลประโยชน์ต่ำเป็นกลุ่มที่มีจำนวนผู้ที่มีความต้อการสูงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ
ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับความต้องการ			χ^2 (df)	P-value
	ไม่ต้องการ	ปานกลาง	สูง		
กลุ่มที่ไม่ได้รับและได้รับผลประโยชน์ ระดับต่ำ	15	14	33	9.530 (4)	0.049*
กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ระดับปานกลาง	13	11	21		
กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ระดับสูง	19	2	24		

P-value < 0.05

Cramer's V = 0.177

4.2.14 ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมของกลุ่มตัวอย่างความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 ราย พบว่า ระดับความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.629 แสดงว่าอาชีพและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 63 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมในการพัฒนาระดับต่ำ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความต้องการต่ำมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมในการพัฒนาระดับสูงกว่า (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 152 คน

ร้อยละ 100.0

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ระดับความต้องการ			χ^2 (df)	P- value
	ไม่ต้องการ	ปานกลาง	สูง		
กลุ่มที่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมในการพัฒนาระดับต่ำ	47	7	5	120.376 (4)	0.00*
กลุ่มที่มีความพร้อมในการพัฒนาระดับปานกลาง	0	18	41		
กลุ่มที่มีความพร้อมในการพัฒนาระดับสูง	0	2	32		

* P-value < 0.001

Cramer's V = 0.692

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพรง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณประกอบกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสังเกตร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ และใช้สถิติไคแอสควร์ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ใช้การทดสอบสัมประสิทธิ์ไครเมอร์สวี (Cramer's V) ในการทดสอบระดับความสัมพันธ์ ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ศึกษา รวมทั้งวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้านโคกเกตุ

หมู่บ้านโคกเกตุตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลปลายโพรง อำเภอมัฒนา จังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 13 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอมัฒนาประมาณ 11 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,750 ไร่ ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล ลักษณะดินเป็นดินเหนียวปนทรายซึ่งเหมาะแก่การปลูกต้นมะพร้าวและส้มโอ หมู่บ้านมีคลองไหลผ่าน 2 คลอง ได้แก่ คลองขุดตากลมหรือคลองโคกเกตุ และคลองแขก นอกจากนี้ยังมีลำประโดงอีก 8 สาย ได้แก่ ลำประโดงท่าหนู ลำประโดงท่าฝั่ง ลำประโดงต้นหูกวาง ลำประโดงท่าเตา ลำประโดงท่าธรรม ลำประโดงท่าปลาย ลำประโดงนายอม และลำประโดงท่าเขียง ซึ่งมีบ้านเรือนตั้งอยู่เป็นกลุ่มๆ ละประมาณ 3-4 หลัง โดยแบ่งออกเป็น 6-7 ครอบครัวยุคในแต่ละกลุ่ม

สังคมที่หมู่บ้าน โลกเกตุยังคงเป็นสังคมชนบทที่ทุกคนรู้จักกันหมด เป็นสังคมในระบบอุปถัมภ์และระบบเครือญาติ ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการขายผลิตผลและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เช่น ส้มโอ มะพร้าว และน้ำตาลมะพร้าว โดยทำการขายผ่านพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อถึงในหมู่บ้าน นอกจากนี้หนุ่มสาวรุ่นใหม่ในหมู่บ้านยังนิยมออกไปทำงานในโรงงานนอกหมู่บ้าน ที่ตั้งในตัวจังหวัดราชบุรีและจังหวัดสมุทรสงคราม โดยพวกเขาได้ค่าแรงประมาณวันละ 150 บาท

หมู่บ้านโลกเกตุมีศาสนิกชนทั้งในศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม แต่ศาสนิกชนทั้งสองศาสนาก็ดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความสงบ ไม่เคยเกิดปัญหาทางศาสนาใดๆ วัดโลกเกตุบุญญศิริเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านส่วนใหญ่ เมื่อมีงานบุญครั้งใด ชาวบ้านจะไปทำบุญกันอย่างพร้อมเพียงเสมอ

การจัดการการท่องเที่ยว

การจัดการการท่องเที่ยว ในเบื้องต้นอยู่ภายใต้การบริหารของอบต. แต่ต่อมาภายหลังเมื่อเปลี่ยนผู้บริหาร อบต. ชุดใหม่ ที่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนด้านการท่องเที่ยว อดีตกำนันซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการการท่องเที่ยวของหมู่บ้านขึ้น จึงจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้นเพื่อดูแลและบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อไป อำนาจในการสั่งการจะอยู่ที่ประธานชมรมฯ ซึ่งได้แก่อดีตกำนันสมชาย ด้วยบารมีที่สั่งสมมานาน ทำให้กำนันมีลูกน้องและพวกพ้องมากมายที่ยินดีเข้ามาช่วยดำเนินการการท่องเที่ยวต่อไป ดังนั้นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการส่วนใหญ่จึงเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกับกำนันเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ผู้มาใหม่ที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในโครงการนี้ จำต้องผ่านหลักเกณฑ์มากมาย ซึ่งผู้ที่ทำการพิจารณาและอนุมัติว่าให้เข้าร่วมได้หรือไม่ คือประธานชมรมฯ

การจัดการท่องเที่ยวที่หมู่บ้านโลกเกตุในปัจจุบันดูราวกับเป็นโครงการของเอกชน ที่จัดทำขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ซึ่งมีได้คำนึงถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเหมือนดังที่แรกเริ่มโครงการ โดยมิได้คำนึงถึงเจ้าบ้านอีกกว่าร้อยละ 80 ที่มีได้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

5.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม และปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนท้องถิ่นต่อรูปแบบการพัฒนาเช่นนี้

ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะระบบนิเวศ นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่นในการทำคุณประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ เพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณภาพ และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งคงไว้ซึ่งคุณภาพของสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งให้ประชาชนท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ดำเนินงาน ตัดสินใจ และรับรู้แผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เชิงนิเวศ

เหตุผลที่ประชาชนท้องถิ่นหมู่บ้านโคกเกตุมีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงนั้น อาจเป็นเพราะประชาชนท้องถิ่นเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมใหม่ที่สามารถนำรายได้มาสู่ครอบครัวของตนเพิ่มขึ้นจากรายได้หลักที่มีอยู่ จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้าง และมีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท จะเป็นกลุ่มที่มีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวสูงกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า กลุ่มอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ต้องเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน เช่น ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดราชบุรี เป็นต้น กลุ่มคนเหล่านี้มีความต้องการที่จะทำงานอยู่ในหมู่บ้านของตนมากขึ้น เพื่อที่จะมีเวลาเลี้ยงดูครอบครัวของตนเองได้มากขึ้น

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงและมีการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงก็เป็นกลุ่มที่มีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวสูงเช่นกัน อาจเป็นเพราะว่าประชาชนท้องถิ่นที่มีความรู้และการรับรู้สูงนี้สังเกตเห็นแล้วว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ น่าจะเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่จะทำให้ท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่เป็นที่รู้จักแก่สังคมทั่วไป อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้นจึงน่าจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนกว่าการพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบอื่นๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เพศ จากการวิจัย พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติพร ผลเกิด (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้ประกอบการในการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณชายหาด: ศึกษาเฉพาะกรณีหาดคูเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี Harvey และคนอื่น (1995: 363) ทำการศึกษาเรื่อง “Gender and community tourism dependence level” พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในโอกาสต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการรับรู้ถึงผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านโอกาสในการทำงานด้านการบริการการท่องเที่ยวแตกต่างกันอีกด้วย

จากผลการวิจัยพบว่า เพศหญิงต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่าเพศชายซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mason and Cheyne (2000: 407) ศึกษาเรื่อง “Residents’ attitudes to proposed tourism development” ในประเทศนิวซีแลนด์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงส่วนใหญ่ต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเมื่อคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาซึ่งแตกต่างจากเพศชายที่ให้การสนับสนุนแต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงกลับให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเมื่อคำนึงผลกระทบด้านบวก เช่น การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

อายุ จากการวิจัย พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวรรณ เกียงขวา (2534) ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่” พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนาคม ชีรสวรรณจักร (2541:152) ศึกษา “ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา : อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” พบว่า อายุของประชาชนท้องถิ่นแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-40 ปี ได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.3 ของกลุ่มตัวอย่าง

อาชีพ จากการวิจัย พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V 0.244 แสดงว่าอาชีพและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 24 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้าง มีจำนวนผู้ที่มีระดับความต้องการสูงกว่าอาชีพอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาชีพรับจ้างอาจทำงานอยู่ในภาคการบริการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น รับจ้างขับเรือนำเที่ยว จึงมีความต้องการมากกว่ากลุ่มอื่นๆ อีกทั้งผู้ที่มีอาชีพรับจ้างที่ต้องเดินทางไปทำงานนอกหมู่บ้าน อาจต้องการที่จะกลับมาทำงานที่หมู่บ้านของตนเพราะจะได้มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น เพราะไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปทำงานอีกด้วย

รายได้ จากการวิจัย พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.192 แสดงว่ารายได้และระดับความต้องการมีความสัมพันธ์กัน ร้อยละ 19 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท มีระดับความต้องการสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lankford and Howard, 1994 (Cited in Williams, John and Lawson, Rob: 2001) ซึ่งศึกษาเรื่อง "Developing a Tourism Impact Attitude Scale" เป็นการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวทั้งในระดับชุมชนและระดับปัจเจกชน พบว่ารายได้ของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน และอาจเนื่องมาจากประชาชนท้องถิ่นเห็นว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับพวกเขาในบ้านตนเอง หลายครอบครัวหรือแม้แต่เด็กวัยรุ่นที่รู้จักการหารายได้พิเศษจากการท่องเที่ยวก็สามารถมีเงินที่จะใช้จ่ายเพื่อเป็นค่าขนม โดยที่เขาไม่ต้องขอจากพ่อแม่ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 300-800 บาท เป็นต้น

ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น จากการวิจัย พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานที่ตั้งไว้

เขตพื้นที่ที่ประชาชนท้องถิ่นอาศัย จากการวิจัย พบว่า เขตพื้นที่ที่ประชาชนท้องถิ่นอาศัยอยู่ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานที่ตั้งไว้

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.187 แสดงว่าความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 18 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง มีจำนวนผู้ที่มีความต้องการสูงมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ความรู้อยู่ในระดับต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนามศิริสุวรรณจักร (2541: 154) ซึ่งทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” พบว่า ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาก จะทราบถึงผลดีและผลเสียของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต ดังนั้นประชาชนที่มีความรู้มากจึงมีความต้องการมากไปด้วย

การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษา พบว่า การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.256 แสดงว่าอาชีพและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 26 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความต้องการสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่การรับรู้อยู่ในระดับต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brunt and Courtney (1999:510) เรื่อง “Host perceptions of socio-cultural impacts” พบว่า ประชาชนท้องถิ่นรับรู้ถึงผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ผลกระทบมาก จะทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในด้านบวกและด้านลบ ทำให้มีความต้องการที่แตกต่างจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ผลกระทบน้อย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Harvey และคนอื่น (1995) ทำการศึกษาเรื่อง “Gender and community tourism dependence level” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถึงผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวด้านโอกาสในการทำงานด้านการบริการการท่องเที่ยวแตกต่างกันอีกด้วย

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกลุ่มที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกลับเป็นกลุ่มที่มีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูงกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มที่ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นให้ไปในแนวทางที่ตนเองต้องการ เพราะตนเองไม่เคยได้เข้าไปมีส่วนร่วมมาก่อน อีกทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวยังเป็นการสร้างเสริมรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย

ผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการวิจัยพบว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.177 แสดงว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 18 โดยกลุ่มที่ไม่ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลประโยชน์ต่ำเป็นกลุ่มที่มีจำนวนผู้ที่มีความต้องการสูงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัย กลุ่มที่ไม่ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลประโยชน์ต่ำเป็นกลุ่มที่มีความต้องการสูงมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับผลประโยชน์มองว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจจะนำมาเป็นส่วนที่ช่วยเหลือจุนเจือครอบครัวของตนเองได้บ้าง

ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการวิจัย พบว่า ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีปริมาณความสัมพันธ์กันด้วยสัมประสิทธิ์ Cramer's V เท่ากับ 0.629 แสดงว่าอาชีพและความต้องการมีความสัมพันธ์ร่วมกัน ร้อยละ 63 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมในการพัฒนาระดับต่ำ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับความต้องการต่ำมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมในการพัฒนาระดับสูงกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างได้ทำการประเมินตนเองไว้อยู่เสมอ ถ้าบ้านใดครอบครัวใดมีความพร้อมก็มีความสนใจและต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป ซึ่งเป็นเพราะรายได้ที่อาจจะได้เพิ่มขึ้น แต่ในกรณีของกลุ่มที่ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมระดับต่ำซึ่งมีความต้องการในการพัฒนาด้านนี้ อาจเป็นเพราะไม่มี

เงินทุนที่จะนำมาปรับปรุงบ้านพักอาศัยให้เหมาะสมและถูกสุขลักษณะ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ก็ยังไม่ต้องง้อที่ละทิ้งหน้าที่การงานหลักมาต้อนรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งเพื่อเป็นข้อมูลแก่ประชาชนท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนำไปประกอบการพิจารณาวางแผน โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกต เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น เขตพื้นที่ที่อาศัย ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความพร้อมที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นตัวแปรในการวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนซึ่งมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป โดยอาศัยอยู่ในหมู่ 7 บ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพรงพาง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น และเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านแห่งนี้ไม่น้อยกว่า 3 ปี

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนำเสนอด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กับความต้องการที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นำเสนอโดยใช้

สถิติไคแอสควร์และทำการวัดปริมาณความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์เคอร์เมอร์สวี่ สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยวิธีการเชิงพรรณนา โดยสรุปผลการวิจัยได้ตามลำดับดังนี้

- 6.1 สรุปผลการวิจัย
- 6.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน
- 6.3 สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย
- 6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.6 มีอายุระหว่าง 15-40 ปี ร้อยละ 52.6 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 35.5 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ร้อยละ 54.6 อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านโคกเกตุตั้งแต่เกิด ร้อยละ 77.0 และอาศัยอยู่ในเขตที่มีการท่องเที่ยวเบาบาง ร้อยละ 54.6 มีความรู้สูงในระดับสูง ร้อยละ 44.1 มีการรับรู้ผลกระทบอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 66.4 ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 47.4 ไม่ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลประโยชน์ระดับต่ำ ร้อยละ 40.8 ไม่มีความพร้อมและมีความพร้อมในระดับต่ำ เท่ากับ กลุ่มที่มีความพร้อมในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 38.8

6.1.2 ความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับสูง ร้อยละ 51.3 รองลงมา คือ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความต้องการ ร้อยละ 30.9 และกลุ่มที่มีความต้องการในระดับปานกลาง ร้อยละ 17.8 โดยไม่มีกลุ่มที่มีความต้องการในระดับต่ำ ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการสูงในการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเงินทุนในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เชิงนิเวศมากที่สุด มีความต้องการปานกลางในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวมากที่สุด และมีความต้องการต่ำในการขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว เปิดบ้านหรือสวนให้นักท่องเที่ยวเข้าชม และการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวมากที่สุด

6.1.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยอื่นๆ กับความต้องการของที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ รายได้ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนตัวแปรระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น เขตพื้นที่ที่ประชาชนท้องถิ่นอาศัย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

6.2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปรระยะเวลาที่อยู่อาศัยในท้องถิ่น และเขตพื้นที่ที่ประชาชนท้องถิ่นอาศัย ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษา พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2.3 สมมติฐานข้อที่ 3 การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษา พบว่า การรับรู้ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2.4 สมมติฐานข้อที่ 4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2.5 สมมติฐานข้อที่ 5 ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษา พบว่า ผลประโยชน์ที่ประชาชนท้องถิ่นได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.2.6 สมมติฐานข้อที่ 6 ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาพบว่า ความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับความต้องการที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6.3 สรุปปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากแบบสอบถามปลายเปิดและการสัมภาษณ์เจาะลึก สามารถสรุปข้อคิดเห็นต่ออุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ดังนี้

6.3.1 ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- 1) ประชาชนท้องถิ่น ไม่ให้ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2) ประชาชนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนจัดการ ดูแลรักษา และพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งไม่มีหน่วยงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เป็นผลให้การพัฒนาจึงตกอยู่ในกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่น
- 3) โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวตกอยู่ในอำนาจของเอกชน ทั้งที่เป็นโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4) มีความขัดแย้งในระดับสิทธิ์ระหว่างผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว
- 5) ประชาชนไม่ได้รับการแบ่งสรรรายได้อย่างยุติธรรม กล่าวคือ จากราคานำเที่ยว 2 วัน 1 คืน ราคา 700 บาท แต่ชาวบ้านที่ให้บริการที่พักอาศัยจะได้รับค่าตอบแทนเพียง 100 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน เป็นต้น

6.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- 1) ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 40.8 ยังเข้าใจว่าการณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น และประชาชนกลุ่มตัวร้อยละ 34.9 เข้าใจว่านักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพราะจะทำให้การเดินทางไม่สนุกสนาน และประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 36.2 เห็นว่านักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวล่วงหน้า เพราะการเดินทางเป็นไปเพียงเพื่อหาความเพลิดเพลิน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 47.4 มีความพร้อมปานกลางในด้านความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ดังนั้นชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพรงพาง พร้อมทั้งหน่วย

งานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนท้องถิ่น โดยเน้นในเรื่องเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง อธิบายให้เห็นถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวที่ควรจะเป็น สิ่งใดที่นักท่องเที่ยวสามารถปฏิบัติได้ หรือสิ่งใดที่นักท่องเที่ยวไม่ควรปฏิบัติ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำไปกำหนดข้อปฏิบัติหรือหลักเกณฑ์ของนักท่องเที่ยวเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวที่หมู่บ้าน โศกเกตุ เพราะถ้านักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อม โดยไม่จับกิ่งห้อย ไม่ทิ้งขยะลงคูคลอง ไม่ส่งเสียงดังรบกวนชาวบ้าน ให้ความเคารพเจ้าบ้านที่ไปพักอาศัยและประชาชนในหมู่บ้าน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หมู่บ้าน โศกเกตุก็จะได้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เนื่องจากจะได้รับการยอมรับทั้งจากประชาชนในหมู่บ้านรวมทั้งนักท่องเที่ยวด้วย

2) ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และองค์การบริหารส่วนตำบล ปลายโพรงพงควรกำหนดบทบาท ภารกิจ และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ให้ชัดเจน โดยอาจจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ตัวแทนชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องคอยประสานการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้อย่างสอดคล้อง เพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 32.9 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและลดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น

3) ประชาชนท้องถิ่นที่ไม่มีส่วนร่วมแต่ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 25 ดังนั้นชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพรงพงควรกำหนดกลวิธีในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ซึ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดย อาจเสนอแนะให้มีการจัดเก็บขยะในคูคลอง อาทิตย์ละหนึ่งครั้งหรือเดือนละครั้ง จัดการประกวดความสะอาดภายในบริเวณบ้าน เพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69.8 มีความพร้อมมากที่สุดในการให้ความสนใจดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

4) ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเห็นว่าไม่มีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อให้สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้ ร้อยละ 46.8 และประชาชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.4 มีความพร้อมต่ำในด้านมีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว ดังนั้นประชาชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50.7 จึงมีความต้องการสูงในการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเงินทุนในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น

ธนาคารออมสินควรให้การสนับสนุนเงินทุนเบื้องต้นสำหรับประชาชนท้องถิ่นในการประกอบธุรกิจ หรือปรับปรุงบ้านเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้าน โลกเกษตร ซึ่งอาจให้สนับสนุนในรูปแบบการกู้ยืม หรือการเข้ามาเป็นหุ้นส่วนกับผู้ประกอบการ เป็นต้น

5) ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรกระจายอำนาจหน้าที่ไปสู่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ และองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้การสนับสนุนงบประมาณแก่ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น และแก้ไขปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และเมื่อการดำเนินงานได้รับผลตอบแทนแล้ว ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวควรทำการจัดเก็บรายได้และแบ่งสรรรายได้คืนให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปใช้ในการทำนุบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

6) กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 69.7 เห็นว่าการท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการแออัด ผลประโยชน์ภายในชุมชน ดังนั้นชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพรงควรทำความเข้าใจพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม การท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่การวางแผน ตัดสินใจว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรจะเป็นไปในลักษณะใด จะควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สมดุลกับแหล่งท่องเที่ยวที่จะรองรับได้ได้อย่างไร เพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 52.0 ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยวรวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรับรู้เรื่องการจัดการผลประโยชน์ที่ประชาชนในท้องถิ่นควรจะได้รับ อาจจัดเป็นในรูปแบบของการประชุมเพื่อแจ้งให้สมาชิกหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการการท่องเที่ยว หรืออาจทำเอกสารแจกเป็นรายเดือน เอกสารที่แจกเป็นรายเดือนนี้อาจแสดงความเคลื่อนไหวของจำนวนนักท่องเที่ยว จำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เป็นต้น นอกจากนี้อาจชักชวนให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามาทำงาน หรือให้เข้ามาเป็นกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพรงควรทำการประสานงานกับเจ้าบ้านที่เป็นเจ้าของดินล้าพูซึ่งเป็นที่พักอาศัยของหิ้งห้อย เพื่อทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการด้านที่พัก หรือการให้บริการในรูปแบบอื่นๆ เป็นต้น และควรจัดค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับเจ้าบ้านเหล่านั้นด้วย เพื่อลดปัญหาข้อขัดแย้งด้านผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

7) องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพางควรพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคลากรขององค์กรให้มีความเข้มแข็ง สามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาได้ เช่น ทำการฝึกอบรมบุคลากรของหน่วยงานให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรืออาจจัดตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบการทำงานของกลุ่มผู้บริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างถูกต้องและยุติธรรม ไม่เอาเปรียบทั้งนักท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น

6.4 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.4.1 ควรขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมไปยังประชากรเป้าหมายอื่น เช่น นักท่องเที่ยวหรือผู้นำชุมชน

6.4.2 ควรทำการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปธรรมมากขึ้น

6.4.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน เช่น หมู่บ้านคลองโคน ที่ยังมีการบริหารจัดการโดยชาวบ้าน ซึ่งยังคงใช้เรือพายในการบริการนักท่องเที่ยว

6.5 ข้อจำกัดในการทำวิจัย

6.5.1 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ดังนั้นในการเก็บข้อมูลแต่ละชุดจึงใช้เวลานาน และบางครั้งก็ขอหยุดตอบกลางคัน ทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบ

6.5.2 มีความขัดแย้งและมีปัญหาอิทธิพลของอดีตผู้นำในหมู่บ้านในพื้นที่ที่ศึกษา ทำให้บางครั้งคำตอบที่ได้มาไม่ตรงกับความเป็นจริง

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2539. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ปี พ.ศ.2538-2539 (Policies and guidelines : development of ecotourism (1995-1996)).
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- _____. 2541. แนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. 2543. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโลกสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. ฐานข้อมูลชีตีรอม.
กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กฤษดา ะการ. 2543. ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชน
ตำบลแม่ทราย อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระเชิงวิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กรรณา เดชาดิวงส์ ฒ อยุธยา. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสาร ความทันสมัย และความ
น่าเชื่อถือของเจ้าหน้าที่กับทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวตัวอย่างของ
ชาวบ้านปราสาท ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์
ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติ อริยานนท์. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. รายงาน
ประกอบการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
เอกสารอัดสำเนา.
- กุลเรือง สายชุ่มอินทร์. 2535. ความต้องการและปัญหาของประชาชนต่อบริการของโรงพยาบาลเอก
ชนในอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาการบริหารโรงพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จรัส สุวรรณมาลา. (มปป.). สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ศักยภาพและทางเลือกสู่
อนาคต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จตุพร ผลเกิด. 2539. ความคิดเห็นของผู้ประกอบการในการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณชายหาด :
ศึกษาเฉพาะกรณี หาดคูเดื่อ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

- ชัยยันต์ เหลืองดี. 2544. การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชนบทศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชววิทย์ ศิริเวชกุล. 2544. การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการจัดการ Homestay. จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 20 ฉบับเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2544.
- นาคม ชีรสวรรณจักร. 2541. ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิตา ชูโต. 2527. การประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสารการพิมพ์.
- ปฐคดี อากมานนท์ มอนซอนและคณะ. 2535. การท่องเที่ยวเดินป่า : ผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมและประชาชนในท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พงษ์ไพบูลย์ สีตาราเวทย์. 2538. ความคิดเห็นของประชาชนในเมืองต่อสวนสาธารณะ: ศึกษาผู้มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พงษ์ลัดดา ไกรขจรกิตติ. 2543. ทัศนะของประชาชนต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาป่าชุมชน: ศึกษากรณีป่าชายเลน อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระมหาสุทิตย์ อบอุ่น. 2541. การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางลำน้ำกก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภราเดช พยัควิเชียร. “การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์. ในวันที่ 9 มีนาคม 2545.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2540. เอกสารการสอนวิชาการบริหารพัฒนาชนบท หน่วยที่ 7-15. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- มาริสา โกเสยะ โยธิน. 2543. การศึกษากฎมิปัญญาพื้นบ้านในการพึ่งพาตนเองของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประชาชนบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาภาคตะวันออก : ศึกษากรณีกลุ่มสังฆะสะสมทรัพย์วัดไผ่ล้อม อำเภอเมือง จังหวัดตราด. กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร.

- มิศรา สามารถ. 2543. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร :สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- ยาใจ ศรีวิโรจน์และคณะ .2543. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบลปลายโพรง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดสมุทรสงคราม. เพชรบุรี :ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 7.
- ยุวดี นีรัตน์ตระกูล. 2544. การท่องเที่ยวชุมชน. จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 20 ฉบับเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2544.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2544. เอกสารประกอบการบรรยาย. “นโยบาย+แผน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”. เอกสารอัดสำเนา.
- วรรณพร วณิชชานุกร. 2540. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : Ecotourism. กรุงเทพมหานคร :กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วันชัย เรืองอุดม. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการบริการทางการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี ภาควิชาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิลาวรรณ รัตนเศรษฐกุล. 2526. การใช้วิทยุในโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ในชนบท. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรายงานผลการดำเนินการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สมคิด แก้วสนธิ. 2524. เศรษฐศาสตร์สาธารณสุข : หลักทฤษฎีและปฏิบัติ : การบริการสาธารณสุขในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาทิส สุขพ่องศรี. 2543. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม. 2542. บทบาทของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงครามในการจัดหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับการพัฒนาฝีมือแรงงานเพื่อการท่องเที่ยว วันที่ 16 มิถุนายน 2542. สมุทรสงคราม: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสงคราม.

- สิรินยา วัฒนสุขชัย. 2545. ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือน กรณีศึกษาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.
วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนันท์ มูลสาร. 2532. ความต้องการของหัวหน้าครัวเรือนในด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาต และ ครรชนี เอมพันธ์. 2545. การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ. วันที่ 21-22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ณ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. (2544). แผนพัฒนา
ตำบลประจำปี 2544. อัดสำเนา.
- _____. (2542). ฐานข้อมูล คลอง ลำประโดง ลำราง และบ้านทรงไทย ตำบลปลายโพงพาง
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. อัดสำเนา.
- อรวรรณ พันธุ์เนตร. 2541. การประเมินความต้องการมีส่วนร่วมและความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวของประชาชน : กรณีบ้านหาดไคร้ ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย.
รายงานการค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อโนทัย เพียรคงชล. 2540. ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของพื้นที่ในอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง.
ปัญหาพิเศษ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการเกษตรและป่าไม้
มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่.
- อภิวรรณ เกียงขวา. 2534. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่
พักผ่อนที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อาทิตย์ ควหา. 2542. การมีส่วนร่วมของราษฎรท้องถิ่นต่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่แนว
กันชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง กรณี ตำบลระบำ อำเภอลานสัก จังหวัด
อุทัยธานี. กรุงเทพมหานคร : โครงการพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อัปสร เอกกมล. 2538. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับสื่อทางโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
กับความตั้งใจในการรักษาสภาพแวดล้อมของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อุทัย ทักษิณธรรม, 2542. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนในท้องถิ่น กรณีศึกษา :

หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการวางผังเมืองมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง.

อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์. 2544. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

Brunt, P. and Courtney, P. 1999. "Host perceptions of socio-cultural impacts". Annals
of Tourism Research. Volume 26, Issue 3, July 1999, Pages 493-515.

Carmichael, B. A. 1999. "A matrix model for resident attitudes and behaviours in a
 rapidly changing tourist area". Tourism management. Volume 21, Pages
 601-611.

Campbell, M.L. 1999. "Ecotourism in rural developing communities". Annals of
Tourism Research. Volume 26, Issue 3, July 1999, Pages 534-553.

Cooper, C. & Wanhill, S. 1997 Tourism development : environmental and
community issues. Chichester ; New York : Wiley.

Harvey et al. 1995. "Gender and community tourism dependence level". Annals of
Tourism Research. Volume 22, Issue 2, 1995, Pages 349-366.

Mason, P. and Cheyne, J. 2000. "Residents' attitudes to proposed tourism
 development". Annals of Tourism Research. Volume 27, No. 2, 391-411.

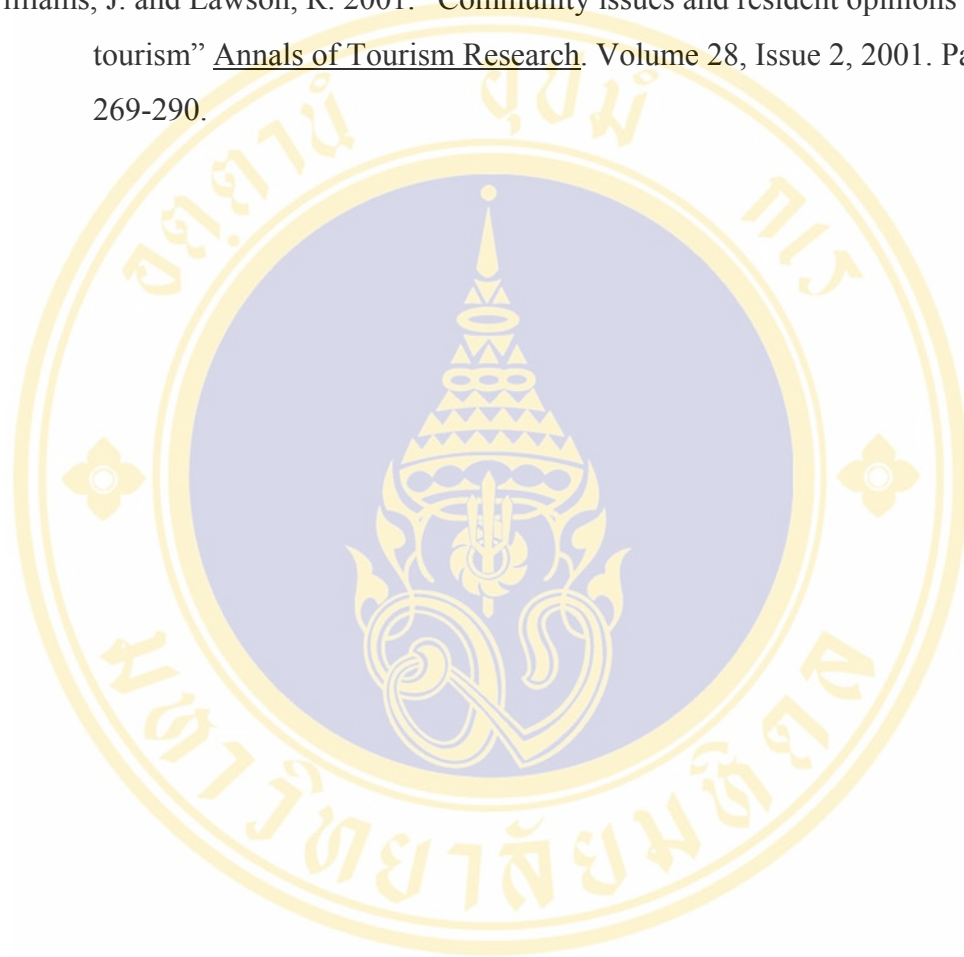
Moser, C. and Kalton, G. 1977. Survey Methods in Social Investigation. Second
 edition. Heinemann educational books: London.

Murphy, P. E. 1985. Tourism: A Community Approach. London: Methuen.

Orams, M.B. 1995. "Towards a more desirable form of ecotourism". Tourism
Management. Volume 2, Pages 81-94.

Petersen, Erik Holm, 2544. "Community Based Tourism and Homestay". เอกสาร
ประกอบการบรรยายพิเศษ. พิเศษ วันที่ 27 มีนาคม 2544 ณ ห้องประชุมการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย.

- Ross, S. and Wall, G. 1999. "Ecotourism: Towards congruence between theory and practice." Tourism Management. Volume 20, issue 1, Pages 123-132.
- Scheyvens, R. 1999. "Ecotourism and the empowerment of local communities". Tourism management. Volume 20. Issue 2, April 1999, Pages 245-249.
- Williams, J. and Lawson, R. 2001. "Community issues and resident opinions of tourism" Annals of Tourism Research. Volume 28, Issue 2, 2001. Pages 269-290.

ID □□□□

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ผู้สัมภาษณ์.....

สถานที่เก็บข้อมูล.....

1. เขตที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเบาบาง

2. เขตที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหนาแน่น

แบบสัมภาษณ์

เกี่ยวกับ

ความต้องการของประชาชนท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของชุมชนโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ใช้เพื่อประกอบการศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ตอบรับกับความต้องการของประชาชนท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณี: ชุมชนบ้านโคกเกตุ ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม” ของ นางสาว ศหลิน เดียวสุรินทร์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เท่านั้น

คำชี้แจง โปรดเติมตัวเลขลงในช่องว่าง หรือทำเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องสี่เหลี่ยมให้ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ

1. หญิง

2. ชาย

2. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (เกิน 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)

3. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพหลัก(อาชีพที่ทำรายได้มากที่สุด) คือ

1. ทำสวน / เกี่ยวตาล

2. รับจ้างทั่วไป

3. ค้าขาย

4. พ่อบ้าน / แม่บ้าน

5. อื่นๆ (ระบุ).....

4. ปัจจุบันครอบครัวของท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณเท่าใด(ก่อนหักค่าใช้จ่าย)

1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท

2. 5,001 – 10,000 บาท

3. 15,000 บาทขึ้นไป

5. ท่านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านโลกเกตุมาเป็นเวลานานเท่าใด

1. ตั้งแต่เกิด

2. ย้ายมาอยู่ที่นี้เป็นระยะเวลา.....ปี

6. ท่านมีส่วนร่วมในการให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในหมู่บ้านของท่านหรือไม่

กิจกรรม/ การบริการ	การมีส่วนร่วม	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
1) การให้บริการด้านที่พัก เช่น โฮมสเตย์		
2) การให้บริการด้านอาหาร		
3) การให้บริการยานพาหนะนำเที่ยว เช่น บริการเรือนำเที่ยว		
4) การให้บริการการสาธิตการทำน้ำตาลมะพร้าว		
5) การเปิดสวนผลไม้ให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม		
6) การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว		
7) อื่นๆ ระบุ		

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายถูก (✓) ให้ตรงกับความคิดของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ		
2. นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ควรสร้างความเสียหายแก่สถานที่ท่องเที่ยว นั้นๆ		
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องมีผู้นำทางที่มีความรู้และเข้าใจระบบ นิเวศเพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว		
4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำเป็นต้องให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินการด้วย		
5. นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับของ แหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพราะจะทำให้การเดินทางไม่สนุกสนาน		
6. การรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเท่านั้น		

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
7. เมื่อล่องเรือออกไปชมหิ่งห้อยในตอนกลางคืน นักท่องเที่ยวไม่ควรจับหิ่งห้อยกลับมา		
8. นักท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวล่วงหน้า เพราะการเดินทางเป็นไปเพียงเพื่อหาความเพลิดเพลิน		
9. นักท่องเที่ยวไม่ควรส่งเสียงดังเมื่ออยู่ในสถานที่พักประเภทโฮมสเตย์ เพราะเป็นการรบกวนเจ้าของบ้าน		
10. นักท่องเที่ยวควรพูดคุยหรือสังสรรค์กับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อเรียนรู้ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรม		
11. ประชาชนท้องถิ่นควรนำผลผลิตทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพหลักมาขายให้แก่นักท่องเที่ยว		
12. เป้าหมายสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือการอนุรักษ์และฟื้นฟูสมบัติ วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด		
13. รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนหนึ่งจะต้องนำกลับไปใช้เพื่อทำนุบำรุงรักษาสภาพแวดล้อม		

ตอนที่ 3

การรับรู้

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1) การท่องเที่ยวทำให้เกิดเสียงดังรบกวนจากยานพาหนะ		
2) การท่องเที่ยวทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยว		
3) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน		
4) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการแก่งแย่งผลประโยชน์ภายในชุมชน		
5) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของชุมชน		
6) การท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีดั้งเดิมของหมู่บ้านไว้		

อื่นๆ ระบุ.....		
-----------------	--	--

ตอนที่ 4 ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว

ท่านหรือชุมชนของท่านได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านโลกเกตุ

ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว	ความถี่ในการรับผลประโยชน์		
	ได้ทุก ครั้ง	ได้บ้าง	ไม่ได้เลย
1) ชุมชนได้รับรายได้บางส่วนจากการท่องเที่ยวเพื่อนำไป แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย การอนุรักษ์ต้นไม้ที่เป็นแหล่งอาศัยของหิ่งห้อย			
2) ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการ ท่องเที่ยว			
3) ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการขายของให้นักท่องเที่ยว			
4) ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการที่พักแก่นัก ท่องเที่ยว			
5) ท่านได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการให้บริการเรือรับจ้าง นำเที่ยว			
6) ท่านได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตกับนักท่องเที่ยว			
7) ท่านได้เข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนา การท่องเที่ยว			
8) ชุมชนได้รับการพัฒนาด้านระบบสาธารณูปโภค เช่น ถนน โทรศัพท์ เป็นต้น			
9) ชุมชนเกิดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยเพื่อต้อนรับ นักท่องเที่ยว			
10) อื่นๆ โปรดระบุ.....			

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความต้องการที่ท่านมีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้าน
โลกเกตุ

5.1 ท่านต้องการให้มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนของท่านหรือไม่

- ต้องการ (ไปข้อ 5.2)
 ไม่ต้องการ (ไปข้อ 5.4)

5.2 ท่านต้องการอะไรจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ความต้องการ	ระดับความต้องการ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1) ต้องการมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว			
2) ต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว			
3) ต้องการมีส่วนร่วมในการให้บริการที่พักอาศัยแก่นักท่องเที่ยว			
4) ต้องการมีส่วนร่วมให้บริการยานพาหนะนำเที่ยว			
5) ต้องการมีส่วนร่วมบริการอาหารแก่นักท่องเที่ยว			
6) ต้องการขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว			
7) ต้องการเปิดบ้านหรือสวนเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าชม			
8) ต้องการเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว			
9) ต้องการจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อนำมาประกอบการวางแผนการท่องเที่ยวต่อไป			
10) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาร่วมสนับสนุนโครงการเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่ประชาชนมากกว่านี้			
11) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาเป็นศูนย์กลางในการประสานงานเพื่อลดข้อขัดแย้งภายในชุมชน			
12) ต้องการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านภาษาต่างประเทศ			

13) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนเงินทุนในการเริ่มต้นทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ			
14) อื่นๆ ระบุ.....			

5.3 ท่านมีความพร้อมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านใดและระดับใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ความพร้อม	ระดับความพร้อม		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1) ท่านมีเวลาเข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยว			
2) ท่านมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง			
3) บ้านพักของท่านสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้			
4) ท่านมียานพาหนะที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้			
5) กลุ่มพัฒนาอาชีพของที่ท่านเป็นสมาชิกอยู่ผลิตสินค้าพื้นบ้านที่สามารถจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว			
6) สวนของท่านมีผลไม้ที่สามารถเก็บขายแก่นักท่องเที่ยวได้			
7) ท่านมีความสามารถในการทำอาหาร			
8) ท่านมีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว			
9) ท่านยินดีที่จะสละเวลาเข้าร่วมการอบรมด้านต่างๆ			
10) ท่านให้ความสนใจดูแลรักษาความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน			
11) อื่นๆ ระบุ.....			

5.4 หากท่านไม่ต้องการให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป เป็นเพราะเหตุใด

ข้อความ	ความคิดเห็น		
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. ท่านต้องการมีวิถีชีวิตเหมือนที่เคยเป็นมา			
2. ท่านไม่มีเงินทุนในการปรับปรุงบ้านเพื่อให้สามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวได้			
3. ท่านไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว			
4. ท่านไม่ต้องการที่จะละทิ้งหน้าที่จากอาชีพหลักทางการเกษตรเพื่อมาต้อนรับนักท่องเที่ยว			
5. บ้านของท่านมีสมาชิกมากเกินไปจนไม่สามารถแบ่งพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้			
6. อื่นๆ ระบุ.....			

ตอนที่ 6 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ท่านคิดว่ามีอุปสรรคใดบ้างที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนของท่าน

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านมีจุดแข็งในด้านใดบ้างที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

1. มีวิถีชีวิตแบบชนบทที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน

- 2. มีกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การล่องเรือชมหิ่งห้อย การใช้ชีวิตอยู่กับชาวบ้าน
- 3. มีการบริการที่ดี
- 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนของท่าน
ผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวศหลิน เดียวสุรินทร์
วัน เดือน ปีเกิด	19 ตุลาคม 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดพิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2536-2539 ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาฝรั่งเศส) คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2541-2545 สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สิ่งแวดล้อม)
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
E-mail address	stobd@yahoo.com

EXECUTIVE SUMMARY

FACTORS AFFECTING THE WANT OF LOCAL RESIDENTS IN ECOTOURISM DEVELOPMENT: A CASE STUDY OF KOK GATE VILLAGE, TAMBON PLAI PONG PHANG, AMPHOE AMPHAWA, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

SALIN DEOSURIN 4137335 SHEV/M

M.A. (ENVIRONMENT)

**THESIS ADVISORS: THAWATCHAI BOONCHOTE, B.ED.,
M.SC., Ph.D. PUSTEE MONSON, B.A., M.A., M.O.H.**

1. INTRODUCTION

Tourism is widely believed to be the most rapidly growing global industry, and the World Tourism Organization predicts international tourism will grow at approximately 4 % per year through the year 2010 (Campbell, M.L. 1999: 534). While difficult to measure, ecotourism is believed to be the fastest growing tourism segment (Scheyens, R. 1999; Ecotourism Society 1998; Butler and Boyd 1996).

Tourism is the activity that uses both natural and man made resources such as waterfall, forest, heritage, culture and the way of life etc. Moreover, tourism results in natural and environmental impacts such as the degradation of the forest, environmental pollution, waste pollution and the degradation of marine resources. These problems are the results of unsustainable tourism development, which aim to increase revenues without awareness of the natural and environmental impacts. Also, these problems relate to the unconscious use of resources among tourists,

entrepreneurs, and the local people, who are unaware of natural preservation. Tourism destination such as Koh Pha-ngan and Koh Samed, has been suffered continually with those problems. The Tourism Authority of Thailand tries to resolve these problems by proposing a new type of tourism that environmentally responsible, enlightening travel and visitation to relatively undisturbed natural area in order to enjoy and appreciate nature and any accompanying cultural features both past and present. As tourism has developed beyond an undifferentiated phenomenon, it can be segmented into numerous forms such as Sustainable tourism, Green tourism, Alternative tourism and the best-known “Ecotourism”

Ecotourism was developed from the concept of sustainable development in “Agenda 21” on the Earth Summit at Rio de Janeiro in 1991. There is a large and ever growing literature in ecotourism that has addressed a plethora of issues including how it can be defined, the dimension involved, and the linkage with other types of tourism and environmental concepts. Nevertheless ecotourism has become an significant word in tourism industry. By its significance, the United Nation have been declared the year 2000 to be “the International Ecotourism Year”

Ecotourism is new trend right now both inbound and international tourists. By tourism hypothesis of the year 1996, amount of international ecotourist was 2,043,733 or 29.4% of all international tourists who visited Thailand. Beside an inbound tourist tended to be an ecotourist but they are not extreme ecotourist (Tourism Authority of Thailand: Copied). In order to the promotion of Tourism Authority of Thailand between 1976 until 1996, Tourism Authority of Thailand has been formulated the ecotourism policy and plan.

By the concept of ecotourism was encouraged the tourist to perceive and appreciate nature and local culture, and created some economic benefits to the host community. In practice, the term of ecotourism and cultural tourism often being used merely as marketing tools (Thomlinson and Getz 1996 cited in Scheyen, R 1999: 245), such forms of tourism are sometimes ethically inferior. When business is the main driving force behind ecotourism, it is not surprising that the ventures which

emerge may serve to alienate, rather than the benefit of local communities. Ecotourism, in Thailand, has not been served its objective. Nevertheless it has been destroyed the ecosystem and local culture of tourism destination (Thechaphiboon, V cited in Taksindhram, U 1999:2) Among those failure, it has a village in the middle part of Thailand namely “Kok Gate” which proposed itself to be a new ecotourism destination.

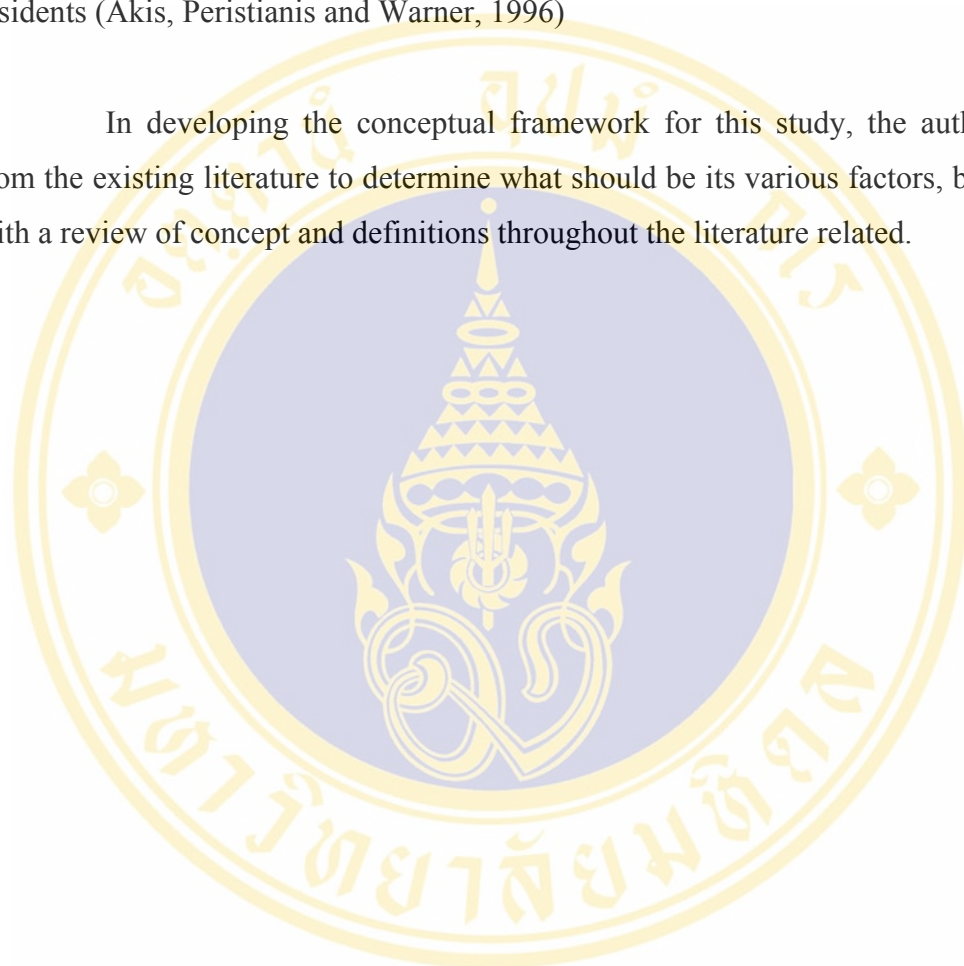
Ban Kok Gate, Tambon Plai Pong Phang, Amphoe Amphawa, Samutsongkhram province has initiated the “Thai Traditional Houses Conservative Tourism Village Project” or “home stay” since 1997. This community was supported by the Division of Community Development of Samutsongkhram province before opening in 1999. As a result, this community has served many tourists, both foreigners and Thais. In addition, in October of 2000, Ban Kok Gate received the Tourism in City and Community Award from the Tourism Award 2000 Contest conducted by the Tourism Authority of Thailand.

Ban Kok Gate is surrounded by the diversity of nature and it possesses a uniqueness of culture. Some examples of the natural and cultural environment which have attracted visitors are the river, Lam Pradong (small waterway), the Sang (shrimp trap), stove for producing coconut sugar, and over 100 traditional Thai houses. There are also historical sites nearby the community such as King Rama II park, Phummarin Kudithong temple, Amphawan temple, Bangkhae Noy temple, Bangkaprom temple, and Khao Yi San temple museum. This community also has the opportunity to extend tourism development to link with nearby areas such as Tha-kha floating market, Bang Kung village, Ban Maew Thai (Thai cat house), and the Musical and Puppet house. Evidently, Ban Kok Gate has great potential to successfully manage ecotourism

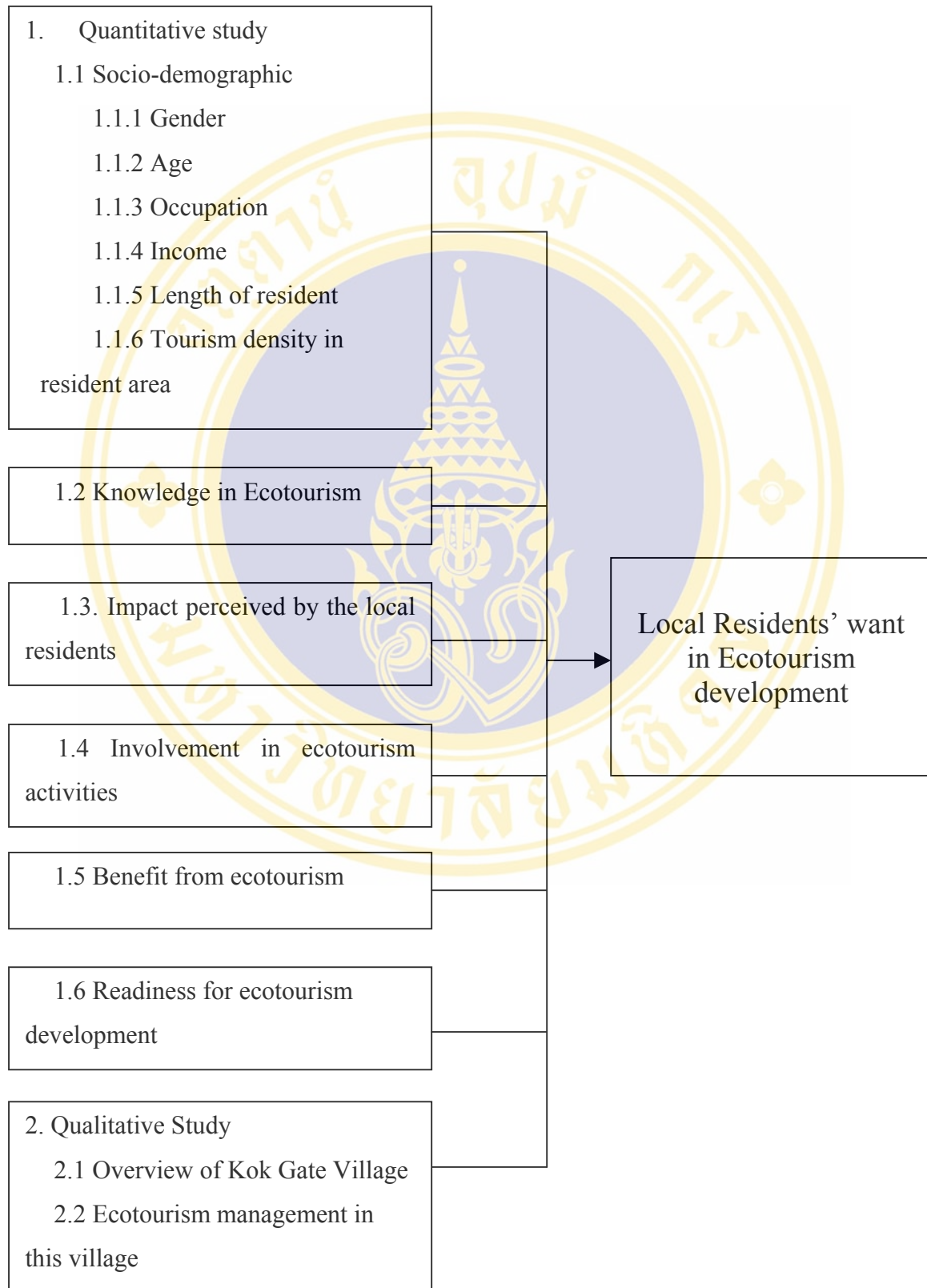
According to an important of ecotourism and its role, the focus of this study is to investigate the local residents’ want in ecotourism development. Because The success of ecotourism depends on the building of harmonious relationships between local people and tourism facilitated by management. Beside ecotourism can contribute to host community locally through economic and social benefits, infrastructure

improvements and the indirect benefits of providing an additional rationale for resource protection (Ross and Wall, 1999). Then it is to be welcomed that the growth of ecotourism has been accompanied by a growth in the recognition of the need for tourism planners to take more account of the desires and aspiration of the local residents (Akis, Peristianis and Warner, 1996)

In developing the conceptual framework for this study, the author drew from the existing literature to determine what should be its various factors, beginning with a review of concept and definitions throughout the literature related.

2. CONCEPTUAL FRAMEWORK

3. RESEARCH PURPOSE

3.1 To explore physical environment, socio-economic and culture of the study area, including its tourism management.

3.2 To investigate the want of local residents in ecotourism development and the factors affecting their want.

4. RESEARCH METHOD

This research was conducted in both quantitative and qualitative research methods. The questionnaire was used for collecting quantitative data from 152 local people at Kok gate village. Besides the in-depth interview and the observation were used for collecting qualitative data.

4.1 QUALITATIVE RESEARCH METHOD

The qualitative method was chosen to explore the physical environment, socio-economic, culture and tourism management of the study area. An In-depth interview and both participant and non-participant observations were used for collecting the so-called data in the field. Key informants are composed of community leaders, the general villagers, the villagers involved with the ecotourism management, tourists, the chief of government officials and non-government organizations involved with the ecotourism management of Ban Kok Gate. Furthermore, the secondary data from the research of Missara Samart(2543 B.E.) was used for exploring the information about the participation of local people in ecotourism management. The data obtained was classified and analyzed according to the objectives of the study.

4.2 QUANTITATIVE RESEARCH METHOD

The quantitative research method was used for investigating the local residents' want in ecotourism development and the factors affecting their want.

1) POPULATION

The target group of this study was the local residents who live in Moo 7, Kok Gate Village, Tambon Plai Pong Phang, Amphoe Amphawa, Samut Songkhram Province.

2) SAMPLE SIZE

In order to achieve a 95% confidence level, and a 5% sampling error, the required sample size is approximately 150 respondents. But the author increased the sample size to 152 to decrease an error.

3) DESIGN OF THE QUESTIONNAIRE

The questionnaire comprised eight sections. The first consisted of one statement concerning the density of tourism activity in resident area. The second section of the questionnaire asked details of local residents' socio-demographic including; Gender, Age, Occupation, Income and Length of resident at this village. The third section consisted of seven activities concerning an involvement in ecotourism. The fourth section looked at the knowledge in ecotourism, all statements were measured by "true" or "false". The fifth section aimed to ask the impact perception of respondents, all statements were measured by "agree" or "disagree". The sixth section looked at the benefit derived from ecotourism, all statements were measured by subjective in three answers; "every time", "sometime" or "never". The seventh section comprised with three parts. The first part concerned respondents' want in ecotourism development in their community, all statements were measured by subjective in four answers; "very much", "neutral", "little" or "do not want". The second part of the seventh section concerned the readiness for ecotourism

development, all statements were also measured by subjective as four answers; “very much”, “neutral”, “little” or “not ready”. The last part of this section concerned the reason that respondents did not want the ecotourism development. Finally, the last section was two open-ended statements and one close-ended, the statement concerned the problem, the limitation and the obstacle in ecotourism development. Furthermore, all sections of this questionnaire allowed one open-ended for each part.

4) STATISTICAL ANALYSIS

One database was created combining all over the village for analysis. The SPSSPC⁺ Version 11 was used for the statistical analysis. For several section of the questionnaire with multiple statements, a reliability test was performed to determine alpha level. On the other hand, for several zero one statement, the Kuder-Richardson (KR-20) was performed to test reliability. Finally, to determine association between independent variables and dependent variable, Chi-square was performed and the Cramer’s V was used for testing the extent of association.

5. STUDY RESULTS

5.1 COMPOSITION OF THE SAMPLE

152 surveys were entered for analysis. The majority of respondents were female (56.6), aged between 14 and 40 years old (52.6). Most of the respondents were employee (35.3), income less than or equal to 5,000 baht (54.6), had lived in this area since they were born (77.0), had lived in the slightly tourism density (54.6), had high level of knowledge concerned ecotourism (44.1), had high level impact perception (66.4), did not participate in the ecotourism activities (47.4), had not received the benefit and received in low level (40.8) and were not ready for ecotourism development and neutral ready (38.8).

5.2 THE WANT OF LOCAL RESIDENTS IN ECOTOURISM DEVELOPMENT

The majority of respondents greatly want the ecotourism development (51.3). Most of them particularly wanted to accept some budget to run their own business related ecotourism from the involved agencies. The respondents neutral wanted to involve in ecotourism planning. In addition to the hardly want, they wanted to sell souvenirs, open their house/garden for tourists and be a tour guide.

5.3 THE ASSOCIATION OF SOCIO-DEMOGRAPHIC FACTOR AND OTHER FACTORS WITH THE WANT OF LOCAL RESIDENTS IN ECOTOURISM DEVELOPMENT

From the finding, the factors that significantly associated with local residents' want in ecotourism development, at < 0.05 , were Gender, Age, Occupation, Income, Knowledge in Ecotourism, impact perceived by the local residents and benefit from ecotourism and, at < 0.001 , were readiness for ecotourism development. Nevertheless, the factors that did not associated with local residents' want in ecotourism development were length of resident, tourism density in resident area and involvement in ecotourism activities

5.4 PROBLEM IN ECOTOURISM DEVELOPMENT

Actually, it has had the ecotourism development in this area. Local government undertook its management without an involvement of local people. Accordingly, it has had some problems as describe below;

1) Local people did not recognize the value of tourism resources and lacked of involvement in ecotourism activities.

2) Local people did not have a chance to share some idea in tourism management plan, preservation plan and development plan. Furthermore, the tourism promotion organization did not exist.

3) The ecotourism development project is undertaken in some group who did not distribute the benefit derived from ecotourism to all local people.

4) Some groups of local people have conflict with others, both between villagers-villagers and villagers-leaders.

6. RECOMMENDATION FROM STUDY

1) Almost half of respondents (40.8) knew that the promotion and enhancement for environment preservation is the mission of the government authority and tourism business owner. One-third of respondents (34.9) realized that the tourist did not have to austere follow the regulation in tourism area because it will mess up their trip and the tourist did not have to study the information about tourism destination before travel because travel is an amusement, not seriousness either. According to the above reason, the involved agencies such as Tambon Plai Pong Phang Administrative Organization, should provide knowledge in ecotourism, particularly concerning the tourist, tourism destination around Kok Gate village and community themselves as for ease the local people better understand the concept of ecotourism. Then the tourism operator is able to formulate the tourist regulation in Kok Gate village.

2) The involved agencies should take more account of the local people participation by set up an activity that they can involve.

3) The involved agencies should provide budget to encourage the local people initiate their business concerned ecotourism activity.

4) To resolve the conflict of interest, the involved agencies such as the Tambon Plai Pong Phang Administrative Organization should play role as the center of resolving this conflict by coordinating with nearby Tambon Administrative Organization.

5) Tambon Plai Pong Phang Administrative Organization should develop their human resources to become a leader in ecotourism development such as providing the workshop related ecotourism management.

7. RECOMMENDATION FOR FURTHER STUDY

1) Additional study should be conducted on tourists to see how they react with this type of tourism. Or conducting on local leaders instead of the local resident because the local leader is the one who initiate the development project and making decision in rural area.

2) An appropriate guideline of local people involvement should be studied to encourage the local people getting more involvement.

3) Further studies should be done on ecotourism management in other areas in order to compare the similarities and differences of the ecotourism management.

8. LIMITATION OF STUDY

1) Most of respondents in this study were the senior people; it took a very long time to collect each questionnaire. Besides they asked to take a break sometimes or asked for stop giving us the data.

2) It has some conflicts deep inside among local people. So, some data was concealed.